Y 9208 C

11 EKİM 1992 / YIL: 6 / SAYI: 41 / 10.000 TL

2000 İKİBİN'E DOĞRU

"Peşmerge Genelkurmayı"nı Türk subaylar yönetiyor

TÜRKİYE-İRAN SAVAŞINI KIŞKIRTAN CİA EKİBİ

BAŞAK YAYINLARI

"Kitabı Okurla Buluşturan Kuruluş"

BEN DEVLETİM

1. 1923 AMELE BİRLİĞİ- Mete Tunçay
2. TÜRKİYE'NİN İNSAN HAKLARI SORUNU- Bülent Tanör
3. İKTİSAT VE SİYASET ÜZERİNE AYKIRI YAZILAR Korkut Boratav
4. 1917 EKİM DEVRİMİ -Rosa Luxemburg
5. HORZUM LABİRENT- Atilla Akar
6. BİZ CUMHURİYETİ ÇOK SEVMİŞTİK - Regis Debray
7. GÖZETİMEVİ- Mustafa Özturanlı
8. ULUSAL SORUN- Zafer Üskül
9. HAPİSHANEDE BİR KÜÇÜK BURJUVA- Regis Debray
10. TIP TARİHİ 1- M. Ali Aybar
11. TIP TARİHİ 2- M. Ali Aybar
12. TIP TARİHİ 3- M. Ali Aybar
13. BEN DEVLETİM İŞKENCE YAPARIM- Hüseyin Kıvanç
14. BEN DEVLETİM PASAPORT VERMEM- Halil Nebiler
15. BEN DEVLETİM FİŞLERİM- Halil Nebiler
16. BEN DEVLETİM SUÇLARIM- Halil Nebiler
17. BEN DEVLETİM SAKAT BIRAKIRIM- Halil Nebiler
18. BEN DEVLETİM ÇEVREYİ KİRLETİRİM B. Öcal Düzgören- K. Düzgören
19. BEN DEVLETİM KÖLELEŞTİRİRİM 1-2 S. Kecenci- Önder Aker
20. BEN DEVLETİM İNSAN HAKLARI TANIMAM İnsan Hakları Derneği
21. BEN DEVLETİM İŞKENCEYİ SEVERİM- Hüseyin Kıvanç
22. BEN DEVLETİM ZAM YAPARIM- Rafet Erdem
23. BEN DEVLETİM ASARIM- Reha Öz
24. BEN DEVLETİM ÖLDÜRÜRÜM- Reha Öz
25. NAZIM HİKMET'İN SIRRI- Avşar Timuçin
26. NEDEN SOSYALİZM- M. Ali Aybar
27. DEVRİM DEVRİM- Regis Debray
28. SAĞLIK AÇISINDAN İŞÇİLERİMİZİN DÜNÜ BUGÜNÜ Dr. S. Dosdoğru- Dr. M. H. Dosdoğru
29. GAZETECİLERE SALDIRILAR- A. TEVKİF BERBER- H. Nebil
30. THKP-C VE KIZILDERE- Koray Düzgören

PEŞİN	VADELİ	PEŞİNAT	TAKSİT	VADE
550.000	670.000	110.000	70.000	8 AY

BAŞAK FİKİR

1. İKTİSAT TARİHİNİN DOĞUŞU -Orhan Kurmuş
2. OSMANLI DEVLETİNDE TIMAR- Niconna Beldiceanu
3. GREV- Ahmet Makal
4. DEVLET VE DEMOKRASİ- Server Tanilli
5. YÜZYILIMIZIN GERÇEĞİ VE MİRASI 1- Server Tanilli
6. YÜZYILIMIZIN GERÇEĞİ VE MİRASI 2- Server Tanilli
7. YÜZYILIMIZIN GERÇEĞİ VE MİRASI 3- Server Tanilli
8. YÜZYILIMIZIN GERÇEĞİ VE MİRASI 4- Server Tanilli
9. DÜNYA TARİHİ- William H. Mcneil
10. DİVAN-I HÜMAYUM- Ahmet Mumcu
11. DEVLETİN EKONOMİYE MÜDAHALESİ- Kemali Saybaşılı
12. ÜRETİM TARZLARIN EKLENMESİ ÜZERİNE- Melih Ersoy
13. UYGARLIK TARİHİ- Server Tanilli
14. ŞERİAT VE KADIN-İlhan Arsel
15. KAPİTALİZM ÇELİŞKİ VE ENFLASYON- Bob Rowthom
16. RUSYA'NIN ENDÜSTRİLEŞMESİ -M. E. Falkus
17. FİNANSAL KURUMLAR- Özcan Ertuna
18. ULUSLARIN ZENGİNLİĞİ- Adam Smith
19. İLK SINIFLI TOPLUMLAR ASYAGİL ÜRETİM TARZI VE DOĞU DESPOTİZMİ- Jean Suret
20. DÜNYA KAPİTALİZMİNİN BUNALIMI - Nail Satlıgan
21. OSMANLI DEVLETİNDE SİYASETEN KATI- Ahmet Mumcu
22. FEODALİZMİN EKONOMİK TEORİSİ- Witold Kula
23. SOSYALİST ÜLKELERDE YÖNETİME KATILMA Yavuz Sabuncu
24. İKTİSADİ FELSEFE- Joan Robinson
25. İLKEL TOPLULUKTAN UYGAR TOPLUMA- Alaeddin Şenel

PEŞİN	VADELİ	PEŞİNAT	TAKSİT	VADE
925.000	1.080.000	75.000	115.000	8 AY

BAŞAK KÜLTÜR SETİ-1

1. DİROKA KÜRD U KÜRDİSTAN- A. Tigris- A. Gemiyanı
2. GRAMERA ZIMANE KURDİ- Qamate Kurdo
3. SİLTAN SALAHADDİN U MALSATA EYYUSİ- Tori
4. KÜRT-İSLAM AYAKLANMASI 1919-1925-Uğur Mumcu
5. KÜRTLER-2 (MEHABAD'DAN 12 EYLÜL'E)- Hıdır Göktaş
6. KÜRTLER (İSYAN-TENKİL)
7. BEN DEVLETİM ÇEVREYİ KİRLETİRİM B. Öcal-Koray Düzgören
8. BEN DEVLETİM İŞKENCE YAPARIM- Hüseyin Kıvanç
9. ZERDÜŞT VE ÖĞRETİSİ- Dr. A. Medyalı
10. MEMUZİN- EHMEDE XANİ
11. BİR BARIŞ VE DİYALOG İNSANI- Abdurrahman Kagsemlu
12. ŞEREFNAME- M. Emin Bozarslan
13. BİR KÜRDÜN EYLÜL DEFTERLERİ- Yılmaz Odabaşı
14. SAİD-İ KURDİ- Rohat
15. DOĞU ANADOLU'NUN HİKAYESİ- Mustafa Sönmez
16. BEN DEVLETİM ZAM YAPARIM- Rafet Erdem
17. DİYARBAKIR GERÇEĞİ- Edip Polat
18. BEN DEVLETİM İNSAN HAKLARI TANIMAM İnsan Hakları Derneği
19. ATEŞİN VE GÜNEŞİN ÇOCUKLARI- Adnan Yücel
20. DAĞLARIN ARDI KİMİN YURDU- Adnan Gerger
21. 1946 MEHABAD KÜRT CUMHURİYETİ- William Aegleton
22. SEVR-LOZAN-MUSUL ÜÇGENİNDE KÜRDİSTAN- Hakan Yıldız

PEŞİN	VADELİ	PEŞİNAT	TAKSİT	VADE
600.000	795.000	75.000	90.000	8 AY

BAŞAK KÜLTÜR SETİ-2

1. KÜRTLER ÜZERİNE TEZLER- Yalçın Küçük
2. ORKESTRA YENİ EZGİLER ÇALACAK- Sedat Yurtdaş
3. VAHŞETİN GÜNLÜĞÜ- Mehdi Zana
4. KÜRT DİLİ VE SÖYLENCELERİ- Gürdal Aksoy
5. KÜRT KÖKENİ BÜYÜK BOYLAR- Welate- Nergiza Tori
6. KÜRT UYGARLIĞINDA ALEVİLİK- Cemşid Bender
7. GENELKURMAY BELGELERİNDE KÜRT İSYANLARI 1
8. GENELKURMAY BELGELERİNDE KÜRT İSYANLARI 2
9. NEVROZLADIK ŞAFAKLARI- Edip Polat
10. KÜRT TARİHİ VE UYGARLIĞI- Cemşid Bender
11. KÜRDİSTANDA KİŞİLİK SORUNU- Ali Fırat
12. DİYARBAKIR GERÇEĞİ- Edip Polat
13. BEN DEVLETİM İŞKENCE YAPARIM- Hüseyin Kıvanç
14. BEN DEVLETİM SAKAT BIRAKIRIM- Halil Nebiler
15. ŞEYH SAİD İSYANI- Yılmaz Odabaşı
16. ÜLKEYE DÖNÜŞ- Hasan Bildirici
17. KÜÇÜK PEŞMERGE- Selahattin Erdem
18. DAĞLARIN ARDI KİMİN YURDU- Adnan Gerger
19. BİRLİKTE OLDUĞUMUZ HAKLAR- Welate Tori
20. OLAĞANÜSTÜ HAL BÖLGE RAPORU 1991
21. GÖRÜŞLER-GÖRÜŞMELER- Şahap Balcıoğlu
22. KÜRTÇE DİLBİLGİSİ (TÜRKÇE AÇIKLAMALI) -Raimana Kürdi

PEŞİN	VADELİ	PEŞİNAT	TAKSİT	VADE
600.000	795.000	75.000	90.000	8 AY

BAŞAK BASIN YAYIN LTD. ŞTİ.
SAĞLIK SOK. 2. KISIM 63/1 YENİŞEHİR / ANKARA
TEL: 434 76 95- 434 51 81 FAX: 433 61 54

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

2000 İKİBİN'E DOĞRU

11 EKİM 1992

YIL: 6 / SAYI: 41 / 10.000 TL

Güney Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. Adına
Sahibi: Mehmet Sabuncu
Genel Yayın Yönetmeni: Ferit İlsever
Yazıişleri Yönetmeni: Serhan Bolluk
Sorumlu Müdür: Hale Soysü
Ankara Temsilcisi: Hikmet Çiçek
Haber Müdürü: Adnan Akfırat
İşçi-Sendika: Ruhsar Şenoğlu
Toplum: Şule Perinçek
Kültür-Sanat: Tunca Arslan
Arşiv-Araştırma: Fahir Özel
Teknik Sekreter: Fethi Özalp
BÜROLAR
İstanbul: Derya Çağlar, Kamil Erdoğdu, Funda Öz, Meriç Özeller, Oğuz Sakallı, Emsal Şahin, Dilek Uğuz
Ankara: Soner Yalçın (Şef), Nail Bulut, K. Deniz Oğüt
Diyarbakır: Halit Güngen, Ahmet Sümbül
İzmir: Namık Alkan
Adana: Tel: (71) 593 960
Zonguldak: Niyazi Işık Tel: (381) 20083
YURTDIŞI
Almanya: Frankfurt Bürosu: Mehmet Salih Çeviker
Tel: (49 / 69) 7075514 Fax: 7075524
Hamburg: Işık Soner Tel: (49 / 40) 810927
Fransa: Ali Rıza Taşdelen (Paris)
Tel: (33 / 1) 50340683 Fax: 50340849
Hollanda: Ali Develioğlu (Rotterdam)
Tel: (31 / 10) 4140487
İsveç: Erol Sever Tel: (46 / 8) 531 72729
İsviçre: Hasan Karateke Tel: (41 / 61) 8215402
Yunanistan: Andonis Zikas (Atina)
Tel: (30 / 1) 3251143 (Adres: P.O.B. 3738/10210)
Danimarka: Şevki Nart (Kopenhag)
Tel: (45 / 1) 869402
İngiltere: Murat Metin (Londra)
Tel: (44 / 71) 9231937
Norveç: Özcan Buze (Oslo) Tel: (47 / 2) 904671
Dağıtım-Pazarlama: Alaaddin Oğuz
İstanbul İlan: Alev Üst, Sevtap Özmen
Tel: (1) 5139677
Ankara İlan: Döndü Karakul (4) 2298380
Teknik Hizmetler: SİSTEM OFSET
Tel: (1) 5206627 Fax: 5113432
Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık A.Ş. İSTANBUL
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.
ADRES ve TELEFONLAR
Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Cad. 19/2 34410 Cağaloğlu /İSTANBUL
Tel: (1) 5138352-5138353 Fax: 5139676
Ankara: Necatibey Cad 94/15 Kızılay/ANKARA
Tel: (4) 2294280 Fax: 2298380
Diyarbakır: Ekinciler Cad. Kışla Sk. Çalışkanlar 2 Ap. Daire:9 Ofis/DİYARBAKIR
Tel:(832) 45715 Fax: 45715
Frankfurt: Kasseler Str. 1a 6000 FRANKFURT 90
Tel: (49 / 69) 7075514 Fax: 7075524
2000'e Doğru Basın Meslek İlkelerine uymayı taahhüt eder.

ABONE KOŞULLARI

YURTİÇİ:
6 Aylık 240.000 TL | Yıllık 450.000 TL
Abone bedellerinin Mehmet Sabuncu, Türkiye İş Bankası Cağaloğlu Şubesi 346 497 no.lu hesaba yatırılması rica olunur.

YURTDIŞI:

Avrupa ve Ortadoğu	6 Aylık: 110DM,	1 Yıllık: 200DM
Amerika ve Avustralya	6 Aylık: 80 $,	1 Yıllık: 150 $
Amerika uçak ile	6 Aylık: 110 $,	1 Yıllık: 200 $
Avustralya uçak ile	6 Aylık: 130 $,	1 Yıllık: 220 $

Yurtdışı abone bedellerinin; Dilber Tütüncübaşı, Postgirokonto 554730-609 Postgiroamt: Frankfurt am Main Bankleitzahl: 500 100 60
Hollanda abone bedelinin; Gülağa Kazankaya, Vekenmgum 382220153
İsviçre abone bedelinin; Hasan Karateke Scheiz Bankverein 4002 Basel Kontro Nr: 10.185, 141.0 hesabına transferlerini rica ederiz.

Almanya 5 DM, İsviçre 5 F, İngiltere £ 2, İsveç 25 Kr, Danimarka 28 Kr, Norveç 28 Kr, Hollanda 6 Fl, Avusturya 40 $, Belçika 100 F, Fransa 20 F.

KAPAK

● **Türkiye-İran savaşını kızıştıran CIA ekibi.** ABD'nin Ortadoğu senaryosu doludizgin. Karargâh, Amerikan-Türk Dostluk Konseyi... Ekibin üyeleri... ABD'nin Güney'i un ufak etme planı...'Neo Osmanlılar'ın ilham perisi kim..? Eşref Bitlis, jandarmanın hazırladığı 'PKK'ye ABD yardımı raporu'nu nasıl değiştirdi..? 'Ankara'nın rüyası: Kerkük'e garantörlük.' 8

POLİTİKA

● **Sikorsky'ye Çağlar karıştı.** Black Hawk helikopterleri alımının perde arkası. Bush'un özel ricası. Neden genel maksat helikopterleri alınıyor? En iyi pazar Türkiye ve Brezilya. Türkiye basınında kanlı reklam. 16

● 'Sorun piyasa egemenliği.' TTB'nin 'sağlık krizine' çözüm önerileri. 'Sağlıkta eşitsizlikler azaltılmalıdır' kampanyası. 20

● Aziz Nesin'le TKP, İP, PKK, Mao ve İngilizler'in zekâsı üzerine. 'Komünizmin en büyük yararı milliyetçilikten kurtarmasıydı. Sınıfsal olan gülmece kalıcıdır... İşçi yürüyor ama bu zekâ mı, kurnazlık mı..? Türk milletin aptallığına dayanamıyorum.' 22

● Radar 26

İŞÇİ SENDİKA

● **En düşük ücret, en yüksek kâr MESS'te.** Özçelik-İş ve DİSK araştırmaları. MESS'in bir hilesi, reel ücret artışlarını hesaplarken 1970 yılını temel alması. 30

● İlk kurultay Ankara'da. 'İşçi Seçeneği' bölge kurultayları. 32

● 'Kürt sorununda işçi alternatifini harekete geçirelim.' Sendika kongrelerinde tartışılıyor. 'Kürt sorununu işçi sınıfı çözecek.' 34

● Muhalifler başkan adayı çıkarmadı. Petrol-İş, Deri-İş ve Tarım-İş kongreleri. 35

● Kıdem tazminatını kaldıracak tasarı üçlü zirvede. İşsizlik sigortası çalışmaları hızlandı. 36

● Vardiya 37

● Rüzgârgülü 38

● Selim Uslu. Aydın borsası 41

DÜNYA

● **Avrupa haritasında kaos.** AT zirvesi öncesinde. Birlik süreci gecikirse Almanya ve Fransa, BeNe Lüks ülkeleri ile birlikte 'Mini AT' oluşturacak. İtalya ve İspanya'da bölünme tartışmaları. Maastricht'e soğuk bakan İngiltere yeni üyelerin alımını hızlandırmak istiyor. İngiltere'de Alman aleyhtarlığı. 42

TOPLUM

● **'Tiyatro sahnesi gibi.'** Avukatlar icrayı anlattı. 'O oyunu profesyonelce müvekkilim adına oynuyorum.' 'Dava seçmek ekonomik nedenlerle güç.' 'Bahşişi ancak avukatlar önleyebilir.' 46

KÜLTÜR-SANAT

● **Anadolu'da savaşçı ve sanatçı bir halk:** Galatlar. Anadolu tarihinde bıraktıkları iz. Düzenli ordu ve paralı askerlik. Tipleri, karakterleri, alışkanlıkları. Kybele, Ankara ve Galata. 48

● Kitap 52

● Sinema. *Uygunsuz Yollar.* Uyuşturucunun 'en alttakiler'i. *Beko İçin Bir Türkü.* Festivaller arasında bir Kürt filmi. 54

● Her Telden 56

● Müzik. Valla helal olsun. 59

● TV 60

● Spor. 'Yalan da yazıyoruz.' *Fotospor* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ersan Çelik. 'Biz şov gazetesiyiz. *Fotospor*'u fanatiklere satıyoruz.' 64

● Bulmaca 65

YAZAR VE ÇİZERLER

● Semih Balcıoğlu: Karikatür 6

● Ferit İlsever: Körebe 7

● Dr. Şükrü Günbulut: Kafka 66

Marks posterindeki *2000'e Doğru* amblemi

Antalya'da *Emek* dergisinin bürosuna yaptığım ziyarette sohbet ederken gözüme birden karşı duvarda asılı bulunan ve fotokopi ile büyütülmüş Marks posteri ilişti. Tekrar tekrar baktım acaba o poster *2000'e Doğru* dergisinin verdiği poster mi diye. Hayalimi zorladım ve çalıştığım sürece sürekli yüz yüze olduğum derginin posterini düşündüm ve derginin verdiği poster olduğu konusunda emin oldum. Ancak posterin sağ alt köşesindeki mevcut zemin rengi olan siyahın daha koyu bir tonunda bir karartı gördüm.

"Çok ayıp, neden *2000'e Doğru* dergisinin adını karaladınız? Bu yapılan devrimciliğe sığmaz" deyince, *Emek*'ten arkadaş önce o posterin başka bir poster olduğunu, posteri ressam bir arkadaşlarının yaptığını söyledi. Bu, pek tutmayınca (galiba kendi de inanmadı) başka bir karakalem çalışmasından çektirildiğini söyledi, daha sonra da kimin karaladığını bilmediğini, yapılanın da çirkinlik olduğunu gülerek kabullendi.

BAYRAM ATASOY / ANTALYA

Pülümürlüler'in can güvenliği yok!

Pülümür'de askeri cunta işbaşında. Yapılan baskılar 12 Eylül'ü andırıyor. Özellikle köylerde uygulanan baskı ve işkence köy halklarını göçe zorluyor. Son bir hafta içinde uygulanan politikada gerçekten başarılı oldu askeri cunta. Bir hafta içersinde göç edenlerin sayısı 50'yi geçti ve göçün arkası gelecek.

Dereboyu köyünün mezrasında çalışan işçilere yapılan işkence sonucu işçiler işi bıraktılar. Vücutlarında kırıklar olduğu tespit edildi. İşkenceye gerekçe olarak köye gerillaların geldiği ve askerlere bildirilmediği gösteriliyor.

Kabadal köyü Kamishan mezrasında oturan iki aileden birine ağır işkenceler yapıldı ve haftada beş kez sorgulamaya alındılar. Kamishanlı Cemal Gül, yapılan işkence sonucu Sağlık Ocağı'na getirildi, ama vücudundaki darp izlerine rağmen doktorlar rapor vermediler. Daha sonra birbiri ardına gelen tehditler yüzünden o iki aile de göç ettiler.

Kavuklu köyünden askerler tarafından alınan ve iki haftadır kendisinden haber alınamayan bir gencin akıbeti bilinemiyor. Pülümür köylerinde yaşayanlar kendi hayatları konusunda da endişeliler.

Şimdi Tunceli milletvekillerine soruyoruz. Hani bu halka sahip çıkacaklardı. Biz onları birer umut olarak gönderdik Meclis'e. Sayın Sinan ve Sayın Kamer Bey'ler, kabuğunuzdan çıkıp gelin halkınızın halini görün. Bunları incelemek ve bildirmek sizin görevinizdi. Ne oldu size, yoksa sizler de mi cuntanın bir parçası oldunuz?

PÜLÜMÜR GENÇLİĞİ

Edebiyat lobileri

Lider ve şair bolluğundan sonra şimdi de, yazıncılar arasında bir "lobi bolluğu" oluştu.

Önce "İstanbul" ve "Anadolu" diye bölündü yazıncılarımız. İstanbul, kendini "Merkez" kabul ettiğinden her şeyi bildiğini ve hiç yanılmadığını iddia ederek, Anadolu'yu dışlıyordu. Anadolulu yazıncıların kendilerini duyurmak için İstanbul'a gelmekten başka çareleri kalmıyordu.

Sonra bu yetmedi. Bir süreliğine düşünsel lobiler çıktı ortaya... Bu da yetmedi... 12 Eylül faşist darbesinin "Para kazan, köşeyi dön, gerisine boşver" düsturundan yola çıkan yazıncılarımızın büyük bir bölümü, "Para"nın ağır bastığı lobilere yerleştiler.

Bu arada "Eş-dost lobileri" de oluştu. Haşır haşır kaşıma sesleri içinde, "Sen en büyük yazarsın" övgülerinin yayıldığı bu kokteyl lobilerinin ardından şimdi de, işi gücü olmayan, kendilerine yeni eğlenceler arayan "High Society lobileri" doğmaya başladı.

Bu lobilerin egemenliği engellenmedikçe, bir süre sonra Türkiye'de, üzeri yazılı tişörtlerle, üzeri yazılı spor ayakkabılarının dışında okunacak bir şey kalmayacak.

BÜLENT HABORA

15 EKİM 1970. GİSLAVED DİRENİŞİNDEKİ İŞÇİLERE POLİS SALDIRISI SONUCU İKİ İŞÇİ ÖLDÜ. Ekim ayında Gislaved fabrikasındaki 1200 işçi, polis ve hapis tehditlerine kulak asmayarak fabrikayı işgal ettiler. Makineler hak ve özgürlük için durdu. 15 Ekim Perşembe sabahı polis ve askeri komandolar Gislaved işçilerine saldırdı. Buldozerler ve tanklarla fabrika duvarlarını yıktılar. Açılan deliklerden fabrikaya giren toplam polisleri ve komandolar, işçilerin kararlı direnişleriyle karşılaştılar. Hüseyin Çapkan, polis kurşunlarıyla vurulup şehit düştü. İşçilerden Koreli Hasan da kurşun yarası alarak üç gün sonra öldü. 250 işçi Eyüp karakolunda dövüldü. İşçilere, patron uşağı sarı Kauçuk-İş'e üye olmaları için baskılar yapıldı.

Kıvılcımlı Vakfı haberi için

Derginizin 4 Ekim tarihli sayısında yer alan "Kıvılcımlı Vakfı kuruluyor" başlıklı haberiniz eksik ve yanlış bilgiler içeriyor. Haberde yetkili kişilerle görüşme yapılmamıştır. Vakıf girişiminin "1991 yılının Aralık ayında bir araya gelen ve şu anda *aktif politikanın* dışında olan insanlardan geldiği" yolundaki anlatımınız ilk girişimde bulunan 14 kişi için geçerli bir bilgi değildir. Vakıf kuruluşunun adı eksiktir. Doğrusu: "Kıvılcımlı Bilim Araştırma - Yaygınlaştırma - Geliştirme Vakfı"dır. Vakıf girişimince "Akademik komisyon" ismi altında bir komisyon "öngörülmüş" değildir. Böyle bir komisyon için Sayın Sedat Özkol, Sayın Ümit Hassan, Sayın Emin Karaca, Sayın Atila Türk'ün onayı da alınmış değildir. Vakıf kuruluşundan sonra oluşturulacak olan "Danışma Kurulları" için şu anda bir belirleme ve çalışma olmadığı halde spekülatif bir açıklama yapılması girişim komitemizi zor durumda bırakmıştır. Latife Fegan tarafından Amsterdam'daki Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü Müdürü Prof. Eric Fischer'le imzalanan bir sözleşmeyle Dr. Hikmet Kıvılcımlı'ya ait belge ve yazılar onarım ve korum altına alınmıştır. Bu belgelerin "elde edilmesi" gibi bir sorun söz konusu değildir. Mikrofişler, Vakıf girişimince istenildiği zaman alınabilmektedir. Adı geçen Enstitü Kıvılcımlı'nın seçilmiş yazılarının çevrilip yayınlanması için'de mali katkı taahhütünde bulunmuştur. Vakıf çalışmaları içinde "tüm doktorcu" çevrelerin bulunduğu iddiası da spekülatif niteliktedir. "Doktorculuk" gibi sığ bir tanımlama ve sınırlamayı anlaşılır bulmuyoruz. Kıvılcımlı'nın takipçileri olduğunu söyleyen grupların tümü bu çalışmalarda yer almadığı gibi: Vakıf çalışmalarında grupların bir araya gelmesi gibi bir düşüncemiz de yoktur. Kıvılcımlı, Türkiye halkına ve dünya emekçilerine malolmuş bir değerdir. Bu değerin kıymetini bilenler, Vakıf amaçlarını benimseyen herkes çalışmalara katılabilir. 10-11 Ekim 1992 tarihinde düzenlenen etkinlikler Kıvılcımlı'nın 90. doğum yıldönümü etkinlikleri kapsamında değildir. Bu etkinlikler Kıvılcımlı'nın 21. ölüm yıldönümü nedeniyle düzenlenmiştir. 90. doğum yılı etkinlikleri Vakıf yetkili organları tarafından ayrıca kamuoyuna açıklanacaktır.

HAŞMET ATAHAN, NİZAMETTİN ÜSTÜNDAĞ, ALAATTİN ORHAN / VAKIF GİRİŞİM KOMİTESİ

İKİBİNDEN

Sır yok

Kapak sayfalarımızda bazı *2000'e Doğru* kupürleri göreceksiniz. Bu haberlerin her biri Türkiye'nin içine çekilmekte olduğu girdabı anlamak için bir kılavuz niteliğinde. Son olarak 13 Eylül tarihli sayımızda geçen hafta ilan edilen Federe Kürt devletinin haberi vardı. En yetkili iki isimden birinin, Barzani'nin ağzından. *2000'e Doğru* okurları için son gelişmeler sürpriz değildi. Bundan sonra olacaklar da... Gelişmeleri öngörebilmenin sırrı aslında basit: Olgulara halklar cephesinden ve emperyalizme karşı saftan bakabilmek.

* * *

Bu sayıdan itibaren Her Telden sayfalarımızda yeni bir köşe açıyoruz: "Gençler!" İlk, orta, lise ve üniversite öğrencilerine seslenen bu köşede sizlerle ilgili "her konu"ya, sizlerin göndereceği yazılara, haberlere, önerilere yer vereceğiz. Bize, okulunuzdaki tuvaletlere lavabo ya da musluk taktırmak için açacağınız imza kampanyalarından, yayımlayacağınız dergilere, düzenleyeceğiniz imza günlerine, söyleşilere kadar her şeyi yazabilirsiniz. Bu köşenin hem bir "rehber" görevini görmesini hem de bir iletişim kanalı olmasını istiyoruz.

* * *

Değerli okurumuz Metin Gön arkadaş, dergimizin Ankara bürosuyla ilişkiye geçmeni bekliyoruz.

* * *

27 Eylül 1992 tarihli sayımızda "Adalet Bakanlığı'ndan Kayseri DGM'ye soruşturma" başlıklı haberde emekli müftü Ali Bozkurt'un sözleri Kayseri İHD Şube Başkanı Avukat Ahmet Öktem'in sözleri gibi yayımlandı. Şu sözler gerçekte Ali Bozkurt'a ait: "Sohbet salonunda düzenlediğmiz toplantılara Kayseri'deki Vali Muavini, Emniyet Müdürü, hakimler, savcılar ve okul müdürleri sürekli gelirler. Kayseri DGM Başkanı Durdu Özer, DGM Hakimi Rasim Tekin de toplantılara sürekli katılırlar."

SERHAN BOLLUK

KANAL 6 "PANOROMA PROGRAMI"

İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek ile Kuzey Irak'taki durum konulu röportaj

11 Ekim Pazar saat 15.30'da

O, nesli tükenmiş ve yeni bir neslin insanıydı. Mülkiyet, para, bencillik ona yabancıydı. Dostluğun, sınırsız özverinin, militanlığın, yiğitliğin, bağlılığın örneği

Osman B. Aydoğan

arkadaşımızı geçirdiği böbrek hastalığı sonucu kaybettik. Acımız çok büyük. Sevgili eşine, çocuklarına, yakınlarına ve bütün devrimci arkadaşlarına başsağlığı diliyoruz.

Mehmet Ulusoy, Hakan Altepe, Saadet Altepe, Nesrin Taş, Kemal Koç, Rüknettin Gençoğlu

ANAP
Mega star !..

Körebe

Körfez Savaşı 1992 Ekim'inde Kürt'le Kürdün savaşı olarak sürüyor. Bağdat bombalanırken bir Türk-Arap çatışmasının kıyısından geçtik. O zaman kamuoyunun tepkisi sonucu Özal'ın Irak'a müdahale planı suya düşmüştü. Kuzey Irak'taki son gelişmeler bu iki milletin çatışması olasılığını yeniden gündeme getiriyor. Bir Arap-Kürt savaşı, Körfez Savaşı'nın ertesinde ortaya çıkan ilk olguydu. Aynı tehlike bugün de var. Devletin Kürt sorununda şiddeti tırmandırması, Türkiye'yi doğusuyla batısıyla bir Türk-Kürt kavgasının eşiğine getirdi. Bu çatışmanın Kuzey Irak'a yayılması tehlikesi de yeni bir olgu. Yanı sıra, Türkiye-İran savaşı olasılığı da artıyor. İran-Irak savaşı ise, hep kapıda. Körfez Savaşı'ndan Türk-Kürt-Arap ve İran halkları arasında düşmanlıkların geliştiği bir tablo ortaya çıktı.

Türkiye ve İran, bugün Kuzey Irak'taki savaşın görünmeyen iki tarafıdır. Aslında Peşmerge-PKK çatışmasında Kürtü'yle, Türkü'yle, Arapı'yla ve İranlı'sıyla bölgedeki herkes var. Ancak yakın geleceği gören bir göz bu çatışmada özellikle Türkiye ve İran'ı saptar. Aslında bugün Türkiye-Suudi Arabistan ikilisi, Ortadoğu'da, Balkanlar'da ve Orta Asya'da İran'la karşı karşıyadır. Bu ikiliye bir de İsrail'i de eklersek, ABD'nin bölgedeki sacayağı ortaya çıkar. ABD'nin Asya'daki iki stratejik hedefi, doğuda Çin'i, batıda İran'ı dize getirmektir. CIA uzmanı Graham Fuller'in Türkiye'ye "Ilımlı İslam"ı önermesinin bir nedeni, İran'a seçenek yaratmaktı. 1986'da Türkiye'nin önüne konan Pentagon senaryosunda, Irak'ın gerilediği koşullarda bir Türkiye-İran savaşı öngörülüyordu. O günkü Amerikan planının özünü oluşturan, "Irak üzerinden Türkiye-İran savaşı" senaryosu bugün de gündemdedir. Bütün bu gelişmeler Körfez Savaşı'nda ABD'nin başını çektiği emperyalist koalisyonun eteğine yapışarak menfaat sağlamaya çalışan güçlerin ne büyük bir kumar oynadığını gösteriyor. Irak'ın ezilmesinden yarar uman ve "Bir koyup üç almayı" düşleyen güçler, bölge halklarının birbirini boğazlayacağı kanlı bir tabloya yatırım yaptılar. Şimdiyse bir halkın ezilmesini destekleme eylemi geri tepti ve bütün bölge halklarını vurdu.

Kuzey Irak'taki çatışmadan hiçbir bölge gücü yarar ummasın. En başta Kürtler! Birbirini kırarak özgürlük ve bağımsızlık kazanılır mı? ABD Körfez Savaşı'ndan sonra Saddam'a yeşil ışık yakarak büyük göçe yol açtı. Sonra Saddam'a "Dur" diyerek, Kürtlerin "Hamiliğine" soyundu. Bugün ilan edilen Kürt federe devletinin yolu, Çekiç Güç'ün şemsiyesi altında açıldı. Washington'da alınan federe devlet kararı, Kürdün Kürdü kırdığı savaşta açıklanıyor. Kuzey Irak'ta Kürtler aç, perişan ve mutsuz. Halk, savaşlardan yorgun ve bıkkın. Şimdi bir de iç savaşta eziliyorlar. Milletler kendi kaderlerini tayin hakkına sahiptirler. Ama, Kuzey Irak'ta Kürtler ne ölçüde kaderlerine hükmedebiliyorlar?

Bu savaştan Türkiye ve Irak'ın da bir yarar elde etmesi mümkün değildir. Kuzey Irak'taki PKK varlığı son bulursa Türkiye, kendi Kürt sorunundan sanki kurtulacak. Kürt sorununun kaynağını dışarıda gören ve onu askeri yöntemlerle çözmeye çalışan mantık en sonunda emperyalist senaryoların aleti olmaya mahkûmdur. Kendi Kürdünü döven Türkiye hükümetleri, Kuzey Irak'taki "Kürt kardeşlerini" çok "seviyorlar". Peşmerge ordusunu eğitip donatacak kadar onlara arka çıkıyorlar. Bugüne kadar bu politika Türkiye'deki Kürt sorununu ağırlaştırmaktan başka sonuç vermedi. Bugün ise gelinen yer çıkmaz sokaktır. Daha önemlisi, bu politika, Türkiye'nin "Amerika sorunu"yla daha çok yüz yüze gelmesine yol açmaktadır.

ABD yeni dünya imparatorluğunu güney halklarının ezilmesi temelinde kurmaya çalışıyor. Peşmerge-PKK çatışmasında Kürtü'yle, Türkü'yle, Arapı'yla ve İranlı'sıyla bölgedeki herkes var. Ancak yakın geleceği gören bir göz bu çatışmada özellikle Türkiye ve İran'ı saptar. Kuzey Irak'taki PKK varlığı son bulursa Türkiye, kendi Kürt sorunundan sanki kurtulacak. Kürt sorununun kaynağını dışarıda gören ve onu askeri yöntemlerle çözmeye çalışan mantık en sonunda emperyalist senaryoların aleti olmaya mahkûmdur.

Amerikan emperyalizminin hegemonya yöntemlerini artık yerçekimi kanunu gibi ezbere biliyoruz. Bu yöntemlerin birincisi, ulusal boğazlaşmadır. ABD yeni dünya imparatorluğunu güney halklarının ezilmesi temelinde kurmaya çalışıyor. Washington'un ulusal sorunlara yaklaşımı bunları çözme amacı taşımıyor. Tersine, sorunları çözümsüzlüğe itiyor. Bu yüzden bölgemizde de halklar birleşerek ve cephelerini ABD'ye dönerek bağımsızlıklarını koruyabilirler.

Türkiye'nin özel olarak çıkartacağı ders, "Mazlum ülkeler" politikasına sımsıkı sarılmaktır. Komşularıyla sorunlarını çözen ve Ortadoğu, Orta Asya ve Balkan ülkeleriyle eşitlik-karşılıklı yarar temelinde iyi ilişkiler geliştiren Türkiye'nin önünde güzel bir gelecek var. Aksi, ulusal kavgalardır, kandır, Yemenlerde yeniden askerlik görevidir. Bunun için ABD jandarmalığına hayır diyoruz. Topraklarımızdan Çekiç Güç'ün ve Amerikan üslerinin sökülüp atılmasını istiyoruz.

Türkiye Kürt sorununda debelenip duruyor. Olaya bir de dışarıdan, yaşadığımız coğrafyanın penceresinden bakınca bütün olgular bu sorunda demokratik çözümü daha da zorunlu kılıyor. Kuzey Irak'taki gelişmelerden irkiliyoruz. Bir Türkiye-İran savaşını düşünmek bile istemiyoruz.

Hükümet içerde almadığı dersleri çevremizdeki koşullardan alabilir mi? Almalı, almak zorunda.

ABD'NİN ORTADOĞU SENARYOSU DOLUDİZGİN

Türkiye-İran savaşını kışkırtan CIA ekibi

Amerikalı gazeteci *2000'e Doğru*'ya anlatıyor: "ABD, Türkiye ile İran'ı savaştırmak istiyor." Karargâh, Amerikan-Türk Dostluk Konseyi. Ekibin üyeleri: "Karanlıklar Prensi" Richard Perle, Pentagon Özel Operasyonlar Bölümü'nden emekli general James Vaught, Barış Suyu projesinin yıldızı Joyce Starr. Amerikan-Türk Dostluk Konseyi'nin Ankara temsilcisi, Sikorsky helikopterlerinin de Türkiye Direktörü. Savunma Komitesi Başkanı ise eski JUSMMAT başkanı. ABD'nin Güney'i un ufak etme planı. İslamcı aydınlar ne diyor? ABD, Muavenet'i neden vurdu? Batı basınında anti-İran kampanya. "Neo Osmanlılar"ın ilham perisi kim? Eşref Bitlis, jandarmanın hazırladığı "PKK'ye ABD yardımı raporu"nu nasıl değiştirdi? "Ankara'nın rüyası: Kerkük'e garantörlük."

Ahizenin Washington'daki ucunda bulunan deneyimli ABD'li gazeteci *2000'e Doğru*'ya şu bilgileri ulaştırıyor: "ABD, Türkiye ile İran'ı savaştırmak istiyor. ABD yönetiminin bu senaryosunu hayata geçirmek için çalışan Amerikan-Türk Dostluk Konseyi içinde faaliyet yürüten bir ekip var. ABD eski Savunma Bakan Yardımcısı **Richard Perle**, Pentagon Special Operations departmanından emekli general **James Vaught** ve 'Barış Suyu' projesinin yıldızlarından **Joyce Starr** ilk elde sayılanlar."

EKİBİN BAŞINDAKİ "KARANLIKLAR PRENSİ" RICHARD PERLE. F-16 projesinin de mimarlarından. Demirel muhalefetteyken Perle'ün gizli görüşme talebini basına sızdırmıştı.

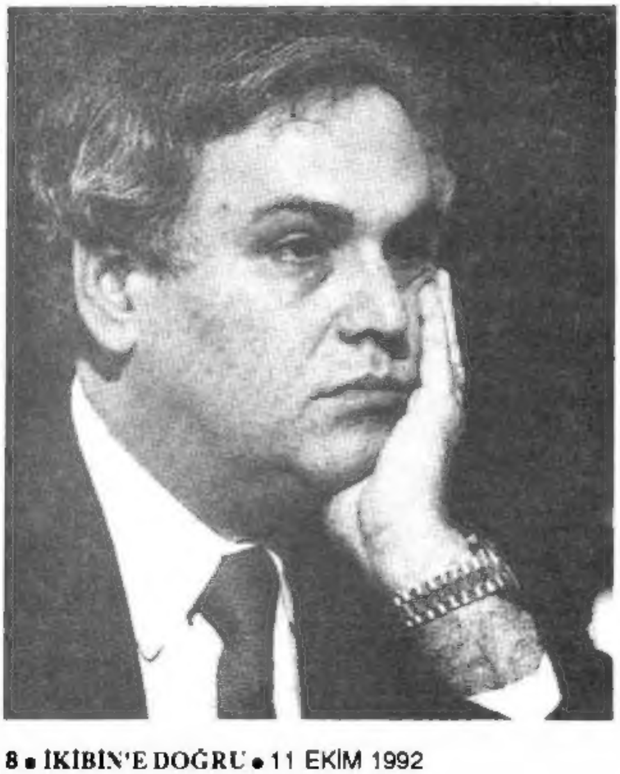

ABD'nin uluslararası gizli faaliyetlerini yakından takip eden gazeteci, CIA Ortadoğu Masası eski şefi **Graham Fuller**'in "Türkiye artık bir alt süper devlettir" görüşüne dikkat çekiyor. 'Türkiye'ye sürekli olarak, 'Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra bütün Orta Asya ve Balkanlar Türkiye'nin politik, ekonomik ve askeri etkisine açık hale gelmiştir' tezi telkin ediliyor. Amerikalı politik çevreler, 'Türkiye bu boşluğu doldurmak isterse, İran tehlikesinin bertaraf edilmesi için sonuna kadar destekleriz' diyorlar." Amerikalı gazeteci, "Neo Osmanlılık" fikrinin bu çabalar için hazırlanan bir kapan olduğunu belirtiyor. Görüşü net: "Bu senaryo içinde Türkiye'nin felaketi hazırlanıyor."

"BAŞROLDE KARANLIKLAR PRENSİ"

Richard Perle'ün ABD'deki adı "Karanlıklar Prensi". **Reagan**'ın Savunma Bakanı **Caspar Weinberger**'ın Türkiye'den sorumlu yardımcısıydı. 1985'teki SEİA anlaşmaları görüşmelerini yürüttü. Çekiç Güç'ün Türkiye'ye yerleşmesinin, Körfez Savaşı'nda ABD uçaklarının Türkiye'deki üsleri kullanmasının yasal zeminini hazırladı. SEİA'ya ek gizli protokolde, üslerin kullanımı yeniden düzenlenmişti. **Perle**, şimdi ABD Kongre üyelerine lobi faaliyeti yürüten bir şirkette. Türkiye'nin milyonlarca dolar ödediği bir resmi lobici. Bu kadar da değil, aynı zamanda ABD'nin büyük silah tröstlerinden FMC'nin danışmanı. Türkiye'de zırhlı taşıyıcılar üretmek üzere Nurol Holding'le birlikte kurulan FMSS şirketinin yönetim kurulu üyesi. Bir Türk generalinin "Sömürge anlaşması" dediği F-16 projesinin de mimarlarından.

Perle, daha 1985 yılında Türkiye'ye, *Amerika'nın Sesi* radyosunun

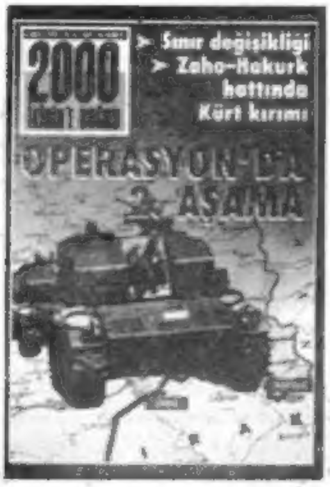

"GELECEĞİ 2000'E DOĞRU'DAN OKUYUN"

SSCB'nin güneyine Türkçe yayın yapacak bir röle istasyonu kurulmasını dayatıyordu. Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nın kabul edilmesi için **Perle**, radyo teklifini bölgeye Amerikan propagandası değil, Türk propagandası yapmak diye sunuyor. **Perle**'ün ofisi o dönemde Asya'daki Türk cumhuriyetlerindeki gelişmeleri yakından izliyor. **Perle**, Türkiye'yi Lübnan'a ABD müdahalesi ve Süveyş Kanalı'nın mayınlardan temizleme girişimine ortak etmek için ne kadar çok çaba harcadığını bizzat anlatıyor.

İKİBİN'E DOĞRU • 13 EYLÜL 1992

MES... BARZANİ'DEN YENİ POLİTİKALAR

"...ürkiye girerse karşı koyarız"

"Fe... otonomiden, bağımsızlık da federasyondan iyidir. Artık bağımsızlık da ...şil... PKK köylülerin köylerine dönmelerine izin vermiyor. Bu köylüleri ...ge nezaretinde göndereceğiz. Dileriz ki PKK karşılık vermez. Yoksa onları ...an zorla atacak gücümüz var... Türkiye, PKK'yi gerekçe gösterip Kürdistan'ı işgale kalkarsa, tavrımız, hiç tereddüt etmeden karşılık vermek olacak... 36. paraleli 34'e indirmeyi peşmergenin kabiliyetiyle yapmak istemiyoruz. Birleşmiş Milletler'in konuya çözüm bulacağını ümit ediyoruz."

Kuzey Irak'taki Kürt Meclisi "Federasyon"u görüşmeye hazırlanıyor. Konu, Meclis'te 16 Eylül'de görüşülecek. Bu arada Kuzey Irak'taki Kürt devleti topraklarında yer alan Zaho'da, Türkçe tabelaların sayısı her geçen gün artıyor. Bolu'dan, Sinop'tan, Ankara'dan ticaret yapmaya gelmiş insanlara rastlanıyor. Yayımladığımız görüşmede ise Kürdistan Demokrat Partisi lideri **Mesut Barzani**'nin yeni politikala...

***2000'e Doğru*, Mesut Barzani'nin yeni politikalarını 13 Eylül 1992'de kendi sözleriyle bütün ayrıntılarıyla açıklamıştı. "Federasyon otonomiden, bağımsızlık da federasyondan iyidir. Artık bağımsızlık da düş değil" diyen Barzani, PKK'ye ilişkin olarak da "Tahammül kalmadı" sözlerini kullanıyordu. Talabani'nin açık yüreklilikle dile getirdiği "Türkiye'yle birleşme" konusuna "Halka sormak gerek" diyen Barzani, "36. paraleli, 34'e kadar indirme kararınız var. Ne zaman ve nasıl olacak bu?" sorusunu ise "Yakında göreceksiniz" şeklinde yanıtlamıştı.**

EKİP İSRAİL'E YAKIN

Perle'ün şimdi üzerinde durduğu konu ise Türkiye-İran ilişkileri.

CIA ekibi üyelerinin ortak noktası, İsrail'e çok yakın olmaları. Bir diğer ortaklıkları da Kürt sorunuyla yakından ilgilenmek.

1970'li yılların sonlarına doğru İzmir'deki NATO Karargâhı'nda görev yapan emekli general **James Vaught** da **Perle** gibi **Weinberger**'ın yakın ekibinden. Pentagon Special Operations Department Başkanlığı'nda bulunuyor. **Vaught**'u Kuzey Irak ve Türkiye'deki operasyonları yürütmek üzere kâğıt üzerinde emekli etmişler. **Vaught** Amerikan-Türk Dostluk Konseyi'nde yönetim kurulu üyeliği de yapmış.

Washington'da kurulu "Su Zirveleri Şirketi"nin başında olan Dr. **Joyce Starr**, GAP'ta elektrik üretimine geçiş için geçtiğimiz yaz düzenlenen törenin konukları arasındaydı. **Starr**, ertesi günlerde başkentte Başbakan **Demirel**'le de bir görüşme yapıyordu. *2000'e Doğru*, GAP töreninin hemen arkasından **Starr**'la görüşmek istedi, ancak Dr. **Starr** törenden hemen sonra

TALABANİ-EŞREF BİTLİS GİZLİ GÖRÜŞMESİ

"Peşmerge genelkurmayı"nı Türk subaylar yönetiyor

Kürdistan Yurtseverler Birliği lideri **Celal Talabani** Temmuz ayında Ankara'da çok gizli bir görüşme yaptı. Basın, bu görüşmenin "üst düzeyde askeri yetkililer ile" yapıldığını yazdı. Heyet, generaller, albaylar ve istihbarat uzmanlarından oluşuyordu. **Talabani** ile görüşen heyetin başında Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Eşref Bitlis** vardı.

Orgeneral **Bitlis**'in, Kürdistani cephe liderleriyle yaptığı ilk görüşme değil bu. 21 Şubat 1992'de KDP lideri **Barzani** de Türkiye'ye geldiğinde Genelkurmay Başkanı **Doğan Güreş**'le görüşmek istemiş, ancak görüşme **Bitlis** ile gerçekleşmişti. *2000'e Doğru* 29 Mart 1992 tarihli sayısında bu görüşmeyi yazmıştı. **Barzani**'nin programında görülmeyen bu görüşme, gazeteciler "atlatılarak" yapılmıştı. **Barzani**'nin yeğeni ve uluslararası ilişkiler danışmanı **Hoşyar Zebari**, askerlerle yapılan görüşmeyi soran gazetecilere, "Sorunuzu ne onaylıyorum ne de reddediyorum" yanıtını vermişti.

GÜREŞ, BİTLİS, ÖZAL. Kürt liderler Özal ve Bitlis'le görüştüler.

Talabani-Bitlis görüşmesinde iki önemli konu gündeme geldi. Birincisi, peşmergelerin PKK'ye karşı geçtiğimiz günlerde başlattıkları saldırının ön hazırlıkları planlandı. İkincisi daha önemli. Genelkurmay, peşmergelerin düzenli orduya dönüşmesinde yardım önerisinde bulundu!

TSK-PEŞMERGE KOORDİNASYONU

KDP ve YNK ile ortak çalışan Türk subayları Kuzey Irak'taki seçimlerden hemen sonra bölgeye geldiler. **Bitlis-Talabani** görüşmesi sonrasında Kuzey Irak'a giden, başlarında bir generalin olduğu askeri heyet "aşağıya inen" ilk subay grubu değil. Bundan önce de gidiş-gelişler oldu. Son heyetin görevi PKK'ye karşı başlatılan peşmerge saldırısını yönetmek. TSK ile peşmerge arasındaki koordinasyonu sağlamak. TSK'nın muhtemel kara ve hava harekâtında yön ve hedef tayininde yardımcı olmak. Şaklava'da üslenen Türk irtibat subayı, askeri temsilci konumunda. Buna karşılık Diyarbakır'da da Cephe'nin askeri temsilcisi var.

BİTLİS, ÖZEL HARP UZMANI

Neden Orgeneral **Bitlis?** Genelurmay'ın görüşmeler için **Bitlis**'i seçmesi bir rastlantı değil. **Eşref Bitlis**, Bolu'da komando tugay komutanlığı ve Kıbrıs'ta Barış Kuvvetleri Komutanlığı yaptı. Her iki yer de Özel Harp doktrinini gerektiren komutanlıklar. **Bitlis**, gayri nizami harp, gerilla ve kontrgerilla savaşında deneyimli bir komutan. Gerillanın yapısını, eğitimini, sevk ve idaresini, avantaj ve

---

İsrail'e gitmişti.

BÖYLE DOST DÜŞMAN BAŞINA

Türkiye'nin Amerikalı Dostları Derneği, geçtiğimiz yıl adını değiştirdi. 1982 yılında Türkiye'de görev yapmış ABD askeri personeli ve dışişleri mensupları tarafından kurulan dernek 1991 Kasımı'nda **Özal**'la **Bush** arasında varılan stratejik işbirliği anlaşmasına dayanarak Konsey olduğunu Ankara'da bir basın toplantısıyla duyurmuştu. Amerikan-Türk Dostluk Konseyi'nin başkanı, emekli general **Fred G. Haynes**, "Türkiye artık bir Üçüncü Dünya ülkesi değildir. Dünyanın bu çok önemli bölgesinde, ekonomik, askeri, ticari ve kültürel olarak önemli bir role sahiptir. ABD için de stratejik olarak güvenilir bir müttefiktir" diyordu. Geleneksel olarak her yıl şubat ayında Washington'daki toplantıda bir araya gelen üyeler, bu yıl 13-15 Şubat tarihleri arasında "Türkiye'nin bölgedeki kuvveti, bu kuvvetin getirdiği istikrar ve gelişme" konusunu görüştü.

Konsey'in Ankara'daki temsilcisi, Sikorsky helikopterlerini üreten United Technologies'in Türkiye Direktörü **Thomas G. Johnson**. **Johnson**, *2000'e Doğru*'ya Konsey'in işlevini şöyle anlatıyor:

"Başkan **Bush** Yeni Dünya Düzeni'nde Türkiye'nin rolünü güzel vurguladı. Türkiye artık bir Üçüncü Dünya ülkesi değil. Dikkate alınması gereken bir ülke. Türkiye'nin Amerikalı Dostları demek pek uygun olmuyor. Eşit bir ilişkiyi çağrıştırmıyor. İkinci olarak, eskiden yıllık toplantı etrafında, onu temel alan bir çalışma yürütülüyordu. Şimdi ise çok daha fazla şey yapacağız. Çalışmalarımız bütün bir yıla yayılacak. Üç komitemiz var. Birincisi, Savunma Komitesi. Amerikan savunma şirketleriyle Türk hükümetleri arasındaki konularla ilgileniyor. İkincisi, ticari, finansal konularla ilgileniyor, üçüncüsü de kültürel alanda çalışıyor."

Konsey'in Savunma Komitesi Başkanı, JUSMMAT eski başkanı **Elmer Pendleton** *2000'e Doğru*'ya, F-16 projesinin kendisi tarafından

dezavantajını bilen biri. Bir gerilla gücünün düzenli orduya nasıl dönüştürülebileceğini de en iyi **Bitlis** biliyor.

"Peşmerge, düzenli orduya geçiyorsa ona en güzel yardımı **Bitlis** in nezaretindeki heyetler yapabilir. Peşmergenin ordulaşmasına yardım edecekler deyince, Türk subayları bunlara eğitim yaptıracaklar, 'yanaşık düzen' denilen yürüyüşleri öğretecekler anlamına gelmesin. Kürtler'in elindeki silah dökümünü çıkarırlar. Mevcut malzeme, silah, araç ve gereçle ve eldeki personelle düzenli muharip bir birlik nasıl kurulur, bunu öğretirler. Silahlı Kuvvetler'de TMK dediğimiz, kuruluş çalışmasını ve çağdaş silahları iyi bilen subaylardan oluşan bir ekip bu işi rahatça yapabilir." Emekli bir general durumu böyle özetliyor.

"YARDIMA HAZIRIZ"

Kürdistani Cephe yetkilileri Türkiye'den silah istiyorlar. Daha doğrusu Körfez Savaşı sonrasında meydana gelen göç sırasında peşmergelerden toplanan silahlarını geri istiyorlar. Bu talebe ilk zamanlar sıcak bakmayan Genelkurmay şimdi daha yumuşak. Önümüzdeki günlerde bu kararın çıkabileceği bekleniyor. Orgeneral **Güreş**'in, "Böyle bir yardım talebinde bulunurlarsa, yardım ederiz" sözleri bunu doğruluyor

Genelkurmay "yardıma hazır", fakat Dışişleri farklı düşünüyor. Dışişleri'nde, **Talabani** ve **Barzani** ile ilişki kurulmasına başından beri soğuk bakanlar giderek devre dışı kalıyorlar. Müsteşar Yardımcısı ve Basın Sözcüsü Büyükelçi **Filiz Dinçmen**, ABD nın Ortadoğu politikasına kuşkuyla yaklaşanların ve "bağımsızlıkçı şahinler" olarak anılan ekibin başında geliyor

KERKÜK GENE İŞTAH KABARTIYOR

Türkiye-İran sınırının "doğal olmadığı" fikri **Özal**, **Demirel** ve generaller tarafından uzun süredir dile getiriliyordu. Şimdi **Demirel** Kuzey Irak'ın "Osmanlı eyaleti" olduğunu hatırlatıyor! Türkiye, Güney'e kaymanın yollarını ararken, Kürt Meclisi de ilan ettiği yapı içersinde Kerkük'ün de bulunduğunu açıkladı. Kerkük, Türkiye'nin isteği üzerine federal sınırlar içine alındı. Geçmişte "Irak'ın toprak bütünlüğünü" sürekli vurgulayan Milli Türkmen Partisi'nin, şimdi federasyon ilanına evet demesi, Kerkük üzerinde bir pazarlığın yürütüldüğünün ipuçlarını veriyor. Geçmişte Kürtler'in "Saddamcı" olarak gördükleri Türkmenler, Viyana Konferansı'nda temsil edildiler. Kurulması düşünülen Irak muhalefetini temsil edecek parlamentoda da yerleri hazır. Partinin Genel Sekreteri Dr. **Muzaffer Arslan** *2000'e Doğru*'ya, "Irak'ın toprak bütünlüğü, tamam biz de diyoruz ama yetmiyor. Ben orada ezileceksem, kesileceksem bana ne Irak'ın toprak bütünlüğünden. Sadece biz söylüyoruz. Araplar bile toprak bütünlüğünde bu kadar titiz değiller" diyor.

Amerika'nın Yeni Nizamı'nda "garantörlük" önemli bir işlev görüyor. Türkiye'nin hayali, Kerkük'ün garantörlüğünü üstlenebilmek. Türkiye, Arap dünyasından gelecek büyük tepkilere karşı İsrail'e yaklaşıyor. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde İsrail ile ilişkileri en sıcak düzeye oturtmuş bir hükümet var şimdi. Turizm Bakanı **Abdülkadir Ateş**'in gezisiyle başlayan ilişkiler, Genelkurmay Başkanı'nın 500. Yıl Vakfı etkinliklerine katılmasıyla devam etti, silah sanayisindeki ilişkilerle güçlenerek sürüyor.

KDP Ankara Temsilcisi **Sefir Dızai**, Orgeneral **Bitlis** ile Cephe yetkililerinin hiçbir zaman görüşmediğini söylüyor. Kürdistan ordusunun kurulmasında ne kendilerinden bir talep olduğunu, ne de Türkiye'nin böyle bir öneri getirdiğini belirtiyor. **Dızai**, peşmergelerin PKK'ye saldırısı konusunda Türkiye'ye bilgi verilmediğini, ama Türkiye'nin kendi istihbaratıyla bunun haberini almışsa onu bilemeyeceğini söylüyor. "Biz gerilla savaşını biliriz. Bu meseleyi kendimiz hallederiz ve hallediyoruz" diyor.

Genelkurmay'dan üst düzey bir yetkili de *2000'e Doğru*'ya aynı yanıtı veriyor. "Hayır, böyle bir görüşme olmadı. Böyle bir gelişme yok. Bunu, yazana, **Hasan Cemal**'e sormak gerek!"

HİKMET ÇİÇEK

TALABANİ VE BİR KOMUTANI GEÇİT TÖRENİNDE.

gerçekleştirildiğini söyledi. Özel Harp Dairesi'nin, ABD'nin ve JUSMMAT'ın desteğinde faaliyet yürüttüğünü de söyleyen **Pendleton**'un Türk generalleri hakkındaki değerlendirmesi de ilginç: "Hepsi Amerikan hayranıdır."

GÜNEYİ UN UFAK ETME

Uluslararası ilişkiler uzmanı, "ABD, Balkanlar ve doğusunda parça parça edilmiş bir dünya istiyor. Asya'daki iki önemli hedef İran ve Çin. Balkanlar, ABD'nin yönlendirmesiyle hızla parçalanıyor. Yakında Yunanistan da sıcak olaylara sahne olacak. Türkiye, Türki Cumhuriyetler birliği yaratmaya çalışırken, ABD bu cumhuriyetlerin arasına da nifak sokmuş durumda. Kuzey Irak'ta Kürt devletinin ilan edilmesi de ABD senaryosunun bir parçasıdır. Kürt devleti bu kadarla kalmayacaktır. Satrançta önemli bir hamle yapıldı. Bölgede daha geniş değişiklikleri beraberinde getirecek. Türkiye'nin ABD planlarına nasıl sürüklendiğine Kıbrıs savaşı bir örnektir. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi adım adım gerçekleştirildi. Bir hamleyle Türkiye, Yunanistan, Akdeniz'de dengeler değişti. 1973'te Yunanistan'da **Papadopulos**, ABD'yle artan çelişmelerin sonucu, krallığı lağvedip cumhuriyeti ilan edeceğini, seçimlere gideceğini ilan etti. Yunanistan askeri polis şefi **Yuannidis**'in darbesini hazırlayan ABD, darbeden altı ay önce ise Fransa'da sürgünde olan **Karamanlis**'i, iktidara getireceğine ikna etmişti. Fransa'nın da teşvikiyle **Yuannidis** darbe yapıp iktidara geldi ve Enosis'i ilan etti. Yunanistan'da sokaktaki çocuk dahi Enosis ilanının Türkiye'yle savaş demek olduğunu bilir. Türkiye'nin müdahalesinin **Yuannidis**'in sonu olacağı belliydi. ABD, Kıbrıs çıkarmasına göz yumdu. Türkiye çıkarmayı istemiyordu. Resmen sürük-

AMERİKAN-TÜRK DOSTLUK DERNEĞİ BAŞKANI FRED HAYNES. İstediği zaman Özal ve Demirel'le görüşüyor.

lendi. O sürükleniş başka sürüklenmelerin de kapısını açtı" diyor.

Uluslararası ilişkiler uzmanı, dünyayı parça parça haline getirme senaryosunu icra etmek üzere şu anda Türkiye'de aktif olarak faaliyet yürüten üç ayrı güç tanımlıyor. ABD, İsrail, Suudi Arabistan. "İsrail malum. Görülmeyen ise Suudi Arabistan. Faysal Krallığı, ABD'nin karadaki Saratoga uçak gemisidir. Suudiler, Orta Asya'nın yanı sıra Bosna-Hersek, Romanya, Bulgaristan, Makedonya, Batı Trakya'da akıl almaz bir faaliyet içinde. Riyad'ın Asya ve Balkanlar'daki faaliyetinin ana üssü ise İstanbul."

"MUAVENET'E FÜZE, TÜRKİYE'YE GÖZDAĞI"

Genelkurmay Başkanı **Doğan Güreş**, 8 Ekim tarihli gazetelerde, Muavenet zırhlısının Amerikalılar tarafından vurulması olayı için "Kaza olduğuna inanmak güç" demişti. Genelkurmay çevreleriyle de yakın ilişkisi bulunan uzman, "NATO süper eşkıyadır" diyor ve ekliyor: "Araştırdım. Kesinlikle kaza değil. Çünkü bu füzelerin ikisinin aynı anda ateşlenmesi mümkün değil. Kaza olsa bir füze gider. Kazanın iki kez tekrarlanması mümkün değil. Bu, ABD'nin bir gözdağıdır. Sanırım, Türkiye'den bir şey istediler, alamadılar. Onun için bir uyarı. Genelkurmay ve Türk yetkililerinin bu kadar sinirli ve kapalı olmalarının nedeni de bu. Basının bu konunun üzerine o kadar şiddetle gitmesi de bir hesap olduğunu gösteriyor."

PENTAGON'UN KÜRT SENARYOSUNUN İRAN AYAĞI

Amerika, **"Kuzey Irak'a hamilik"** rolünü Türkiye'ye 1986'da biçti. Daha İran-Irak savaşı sürerken, Türkiye'nin Musul-Kerkük'ü de içine alan bu bölgeye, "İran tehlikesine karşı" nasıl müdahale edeceğinin planlarını, zamanın kıdemli ABD Savunma Bakan Yardımcısı **William Taft** 7 Kasım 1986'da Türkiye'ye yaptığı "yıldırım ziyaret"le getirmişti. *2000'e Doğru* 6-12 Mart 1988 tarihli "Pentagon'un Kürt senaryosu" başlıklı kapak haberiyle, bir Türk-Kürt Federasyonu'nu da içeren bu planı kamuoyuna açıklamıştı.

Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine girmesiyle birlikte, Ortadoğu'ya ek olarak Orta Asya Cumhuriyetleri'ne yönelik koçbaşı misyonları hazırlandı. CIA'nın Ortadoğu Masası eski şefi **Graham Fuller**, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinden başlayarak politikalarını değiştirmesi ge-

AMERİKAN-TÜRK DOSTLUK KONSEYİ'NİN YÖNETİCİLERİ. (Soldan) Genel Sekreter Charles R. Jonston, Ticaret Komitesi Başkanı Carolyn B. Lamm ve Savunma Komitesi Başkanı Elmer Pendleton.

2000'E DOĞRU BAĞDAT'TAYDI

"Bugünkü sıkıntıların bir gün faydasını göreceğiz"

Savaş nedeniyle iki yıl zorunlu olarak ara verilen "Uluslararası Babil Festivali"nin dördüncüsü 22 Eylül-6 Ekim tarihleri arasında Babil'de, 15 kadar ülkenin katılımıyla gerçekleşti. Arap ülkelerinden Urdün, Yemen, Sudan, Cezayir, Tunus, Libya ve Filistin; ayrıca İtalya, Almanya, Ermenistan, Gürcüstan, Kazakistan, Litvanya ve Rusya festivale katıldılar. Türkiye'nin festivale katılacağı söyleniyordu, ancak daha sonra katılacak ekibin hükümet tarafından engellendiği öğrenildi.

İlk festivale 40'ın üzerinde ülkenin katıldığı düşünülürse, ABD ambargosunun etkisinin boyutları açıkça görülebiliyor. Bununla birlikte bazı Avrupa ülkelerinin Irak'a karşı izlenecek politika konusunda Amerika'dan ayrıldıkları gözleniyor. İtalya ve Almanya festivale katıldılar. Aynı günlerde bir İtalyan parlamento heyeti de Irak'taydı. Heyet başkanı, Avrupa Parlamentosu Başkan Yardımcısı **Roberto Formiconi**, Irak Ticaret Bakanı **Ahmet Mehdi Salih** ile yaptığı görüşmede; "Irak, BM Güvenlik Konseyi'nin kararlarına uyduğu için ambargonun devam etmesinin hiçbir haklı gerekçesi olamaz" diyordu. Irak Ticaret Bakanı **Ahmet Mehdi Salih**'in basın toplantısında verdiği mesajın dikkate alındığı görülüyor: "Irak petrol rezervleri bakımından dünyanın ikinci büyük ülkesidir. Bir gün ambargo kalkacaktır. O zaman herkesin Irak petrolüne ve pazarına ihtiyacı olacak. Ama bugün dünya ölçeğinde önemli hale gelen ambargo uygulaması, o zaman petrol üreticisi ülkeler ile dünya pazarı arasındaki ilişkileri etkileyecek." Irak Ticaret Bakanı ayrıca, ABD'nin Irak'ın bu ülke bankalarındaki para varlığını dondurmasının, petrol üreticisi ülkelerin paralarının bu ülkeden diğer Batılı ülkelerin bankalarına kayması sonucuna yol açabileceğine dikkat çekti. "Çünkü bugün Irak'ın başına gelen, yarın bu ülkelerin de başına gelebilir." Ambargo ise Enformasyon Bakanı **Hamit Yusuf Hammadi**'nin deyişiyle "kendi kendini yemeye

başlamıştır. Giderek azalacak ve bitecek".

Uluslararası Babil Festivali, "Nabukadnezar'dan Saddam Hüseyin e, Babil Yeniden Canlanıyor" sloganı altında gerçekleştirildi. Tarihi Babil bugün yeniden restore ediliyor. 4 bin kişilik amfitiyatronun restorasyonu yıllar öncesinden tamamlanmış. Festival şenlikleri de burada yapılıyor. Mezopotamya tarihi, dans ve bale gösterileriyle canlandırıldı. Yaradılış Hikayesi, Gılgamış ve Enkidu Destanı, Aşk ve Güzellik Tanrıçası İstar, Hammurabi, Nabukadnezar ve adına Babil'in ünlü asma bahçelerini yaptırdığı karısı, Pers ve Roma saldırılarını püskürten Hatra, Bağdat'ın kuruluşu, Harun Reşit ve karısı Zübeyde, Halife Mansur Mezopotamya tarihinin dönüm noktalarını simgeliyorlardı.

Irak, festivale ülkede bulunan bütün halklardan topluluklarla katıldı. Araplar, Kürtler, Türkmenler ve Süryaniler kendi folklor ekipleriyle gösteriler yaptılar

Dinarın dolar karşısındaki değeri, ambargonun etkisini açık bir şekilde gösteriyor. Özel şahıslarca daha önce gizli yapılan döviz ticareti, bugün açıkça yapılıyor. Bağdat fuarının bulunduğu yöre, yüzlerce kişinin döviz ticareti yaptığı bir alan haline dönüşmüş. Resmi kurda bir dinar 3 dolara eşit. Savaştan hemen önce serbest piyasada 1 dolar 4 dinar civarındaydı, Birleşmiş Milletler'in, Irak'ın dış ülkelerdeki 1 milyar dolarına el koyduğunu açıklamasından hemen sonra 1 dolar 40 dinara yükseldı.

Bu durum fiyatlarda da kendisini gösteriyor. Aylık enflasyon yüzde 17 civarında. Ortalama maaşın 250 dinar olduğu Irak'ta bir araba lastiği 2000 dinar!

Asgari temel ihtiyaçlar karne sistemiyle karşılanıyor. Bu alanda fiyatlar değişmemiş. Hatta benzin ve mazotta olduğu gibi bir ucuzluk bile söz konusu. Benzinin litresi yaklaşık 20 TL civarında. Karne sistemi ile dağıtılan pirinç, un, şeker vb. zorunlu ihtiyaç maddelerinde de durum farklı değil. Bütün sıkıntılara rağmen Bağdat caddelerinde çok fazla dilencinin görülmemesi, madalyonun diğer yüzü.

Petrol ihracatının yapılamaması ve Irak'ın dış ülkelerdeki para varlığının dondurulması sıkıntıları büyütüyor. Hükümet Kasım ayından itibaren geçerli olmak üzere bir kısım malların ithalatını yasaklamış durumda. Kolalı içkiler, makyaj malzemeleri, şampuan, ziynet eşyaları, müzik aletleri, video cihazları, dondurma imal aletleri, termos, çakmak, fotoğraf ve film makineleri, albüm, kravat, kullanılmış araba lastiği, zeytin, kurutulmuş meyveler ve taze meyvelerden muz ve elma, ithalatı yasaklananlar Gümrüksüz olarak ithal edilebilecekler ise; buğday, un, pirinç, şeker, çay, sıvı yağlar, bakliyat ürünleri, çocuk maması, et, canlı balık (süs balıkları hariç), yumurta, bulgur, arpa, salça, kibrit, jilet, deterjan, sabun, patates ve tavuk.

Mal darlığı stokçuları harekete geçirmiş. Geçtiğimiz aylarda vurgunculuk suçundan 49 idam olmuş Irak'ın dış dünyayla ticaret bağlantısı esas olarak Türkiye üzerinden gerçekleşiyor. BM'nin yoğun denetiminden dolayı Ürdün üzerinden gelen fazla mal yok. Amman-Bağdat arasında iki kez yaptığımız yolculukta gördüğümüz kamyon sayısı 15-20'yi geçmiyor Ürdün'den Irak'a giden bütün kamyonlar BM görevlileri tarafından tek tek yükleri boşaltılarak kontrol ediliyor. Öte yandan Türkiye üzerinden özellikle gıda maddeleri akımı büyük boyutlarda. ABD'nin ambargo politikasını enformasyon eski bakanlarından ve şimdi Baas Partisi Dışilişkiler Bölümü Başkan Yardımcısı **Latif El-Casim** şöyle açıklıyor. "ABD'nin elinden gelse soluduğumuz havaya da ambargo koyacak.

IRAK ENFORMASYON BAKANI YUSUF HAMMADİ VE MEHMET BEDRİ GÜLTEKİN.

Almanya'nın kartları farklı. İran, iki şer kuvvetten ehven-i şer olanı tercih ediyor, Almanya'ya yaklaşıyor. İran içinde güçlü bir muhalefet yok. temsilcileri parlamentoya giremediler. **Rafsancani** hâlâ tek adam. Ancak İran'ın problemleri var. Amerika, Azerbaycan konusunu kaşıyabilir. Federe Kürt Devleti İran'dan toprak talebinde bulunabilir. Bu zaaflarına karşılık, İran da PKK'yi arkalayabilir. Peşmerge bölgeye hakim olursa, PKK'nin İran'dan başka gidebileceği bir yer yok. Yani, bölgede karışık denklemler var. İran'la bir çatışma, lokal gerginlik, hatta bır savaş muhtemeldir."

İRAN'IN LOBİLERİ

Amerika'nın amacının bölgede yeni yaralar açmak ve bunları kaşımak olduğuna vurgu yapan *Hüner* dergisi Genel Yayın Yönetmeni **Yaşar Kaplan**, ABD'nin daha faal olmaya zorlamasına rağmen Türkiye'nin geleneksel dış politikası gereği ağır kaldığına dikkat çekiyor. **Kaplan**, benzer bır "atalet"in, İran tarafında da görüldüğünü belirtiyor. İran açısından yeni olansa, tırmanan rektiğini söyleyerek, Türkiye'nin ABD'nin bölgedeki "süper gücü" olmak için neler yapması gerektiğını açıkladı. İran'ın faaliyetlerine karşı, "Ilımlı İslam" rolü de bunlardan biriydi.

ABD'nin Irak'a saldırısından sonra ise İran'a karşı Türkiye-İsrail-Suudi Arabistan mihveri oluşturuldu. Mihver, Orta Asya'ya uzandı. Uluslararası gelişmeleri yakından izleyen Ankaralı bir gazeteci Orta Asya'daki durumu şöyle özetliyor: "Suudiler ve dolarlar cirit atıyor."

İSLAMCI AYDINLAR NE DİYOR?

Yörünge dergisinin Genel Yayın Yönetmeni **Resul Tosun**. **Özal**'ın İran sınırındaki Alan Karakolu'nu ziyareti sırasında Jandarma Genel Komutanı **Eşref Bitlis**'e söylediği "Buraya zırhlı araç, hatta tank getirin. İleride çok lazım olacak" sözlerini hatırlattıktan sonra, "ABD kaynaklı İran'ı bölme senaryoları"na işaret ediyor. Bunun anlamı, Türkiye-İran savaşı demek. Bu açıdan bakılınca Azerbaycan sorununun Kürt sorunundan daha hassas olduğunu belirten **Tosun**, "Suud'la işbirliği yaparak Irak'ı safdışı bırakmaya çalışırken, sıranın kendisine geleceğini görmüyor mu?" sözleriyle İran'ı da eleştiriyor.

İslamcı aydınlardan **Mehmet Metiner**'in değerlendirmesi de şöyle: "Kürt meselesinde ABD'nin ve

Çünkü biliyorsunuz ülkemizde atmosferdeki hava hareketi, kuzeyden ve güneyden Irak'a doğru olur."

"Bir atasözü var: 'Bugün çektiğimiz sıkıntıların bir gün faydasını göreceğiz.' Ekonomide revizyon yapıyoruz. Üretimi yeterli seviyeye çıkarmak amacındayız. Sadece petrole dayanmak istemiyoruz. Birçok ülkenin petrolü yok, ama ekonomileri gelişmiş." Enformasyon Bakanı **Hamit Yusuf Hammadi** nin bu sözleri, Irak'taki durumun bir başka cephesini açıklıyor. Irak, yıkılan tesislerinin yüzde 80'ini yeniden yapmış durumda. Başkent Bağdat ve çevresinde hiçbir yıkıntının izi kalmamış. Sadece tamamen yıkılmış olan El-Cumhuriye köprüsünün yeniden yapım çalışmaları devam ediyor. Güneyde ise durum biraz daha farklı. Savaşın yıkıntıları, yeniden yapım çalışmalarına rağmen hâlâ duruyor

22 Eylül tarihli Irak gazeteleri, Irak'ın kendi ürettiği ilk kamyonun haberini veriyordu. Kamyonun adı Al-Jihra. Al-Jihra, bir Kuveyt kasabasının adı. Kamyon için yapılan isim seçimi, Irak'ın Kuveyt'e ilişkin iddialarını devam ettirdiğinin kanıtı. Yönetim tarıma özel bir öncelik veriyor. Yağışların bu sene bol olması, tarım alanında durumu nispeten iyileştirmiş. *El-Cumhuriye* gazetesinden **Ali El-Şerifi**, Irak'ta durumu en iyi olanların arasında köylülerin bulunduğunu söylüyor.

Irak, Mayıs ayında başladığı büyük bir su kanalı projesini yakında bitirmek üzere. 550 kilometre uzunluğundaki "Saddam Hüseyin Nehri" Bağdat hizasından Körfez'e kadar uzanıyor. Yetkililer bu kanalın açılmasının esas amacının sulama değil, toprağın tuzunu almak olduğunu söylüyorlar. Yeni kanal projesinden yararlanacak toprak miktarı 6 milyon dönüm.

Petrol gelirlerindeki büyük düşüş, Irak'ı, kendi gücüne dayanma ve petrol dışı alanlarda Irak'ı kendine yeterli bir hale getirme çabası içine çekiyor.

Bağdat'tan Basra'ya doğru giderken, Kut ve Amara kentlerinden itibaren kontrol noktaları sıklaşıyor, askeri birliklerin etrafındaki savunma tedbirleri artıyor. Güvenlik Konseyi'nin Irak'a, 32. paralelin güneyine uçuş yasağı koymasının ardından Basra'ya bağlı Kurna ve Misan'a bağlı Mudeyne'de meydana gelen olaylar, Batılılar'da kuzeydekine benzer bir durumun güneyde de olacağı beklentisi yarattı.

Bağdat'ta görüştüğümüz yetkililer Kurna ve Mudeyne'de meydana gelen olayların İran'dan sızan birtakım gruplarca çıkarıldığını, ama bunların halk tarafından püskürtüldüklerini söylediler. "Güneyde belli bir hoşnutsuzluğun olduğu bir gerçek. Ancak 32. paralel kararı, Batılılar ve Amerika'nın umduğunun tersine, halk arasında yönetime olan desteği kuvvetlendirdi. Halk, Amerika'nın ve diğer düşman güçlerin bu kararla Irak'ı parçalamak istediklerini anladı ve buna karşı tavır geliştiriyor. Hükümet şimdi güneyde halka silah dağıtıyor." Bağdat'takilerin değerlendirmesi özetle böyle.

Mudeyne'ye bağlı Um Suveç köyüne gidiyoruz. Köy, 1800 kişilik Şii Sewaid kabilesine ait. Güneydeki bataklık köylerinden biri. **Şeyh Mezif**'in konukevinde şeyhin kardeşi **Falih Es Sowelim** bizi

MUDEYNE'DE UM SUVEÇ KÖYÜ. Şii Şeyhi Mezif'in konukevi önünde Saddam lehinde gösteri. Şeyh Mezif'in kardeşi, "Uçuş yasağı konmasından sonra, İran'dan gelen birtakım kişiler karışıklık çıkarmak istediler. Bunları halk kovdu" diyor.

gerginlik karşısında "lobicilik" faaliyetine başlamış olması. İran'da, görevleri Amerika'ya karşı Avrupa başta olmak üzere "yandaşlar" bulmak olan çeşitli lobiler kurulmuş. **Yaşar Kaplan**, Kürdistan devletinin İran'ı rahatsız ettiği kadar Türkiye'yi de rahatsız ettiği ölçüde ABD için değerli olduğunu belirtiyor. "Bakarsınız ABD yarın bu devleti gereksiz görür. Bunlar, çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yaparlar çünkü."

Refah Partisi Güneydoğu eski müfettişi **Altan Tan**, "Kısa vadede Türkiye-İran savaşı olmaz" diyor ve ekliyor: "Kürt devleti konusu netleşir ve Türkiye oranın vasisi olursa. Musul-Kerkük'e uzanırsa durum gerginleşir. Ardından **Saddam** gider, İran Kürtleri de kaşınırsa sıkıntı doğar. ABD'nin ve **Özal**'ın politikası bunlar."

"Azerbaycan konusunun Türkiye-İran kapışması için yeterli neden olduğunu" söyleyen Ankaralı gazeteci, "Çankaya'daki adamın Kerkük iştahının, buranın garantörlüğünün Türkiye üzerinde dönmesinden kaynaklandığını" belirtiyor.

"TSK'NIN YÜZDE 75'İ İSRAİL'E KARŞI"

Genelkurmay'da görevli Albay, *2000'e Doğru*'ya şunları anlatıyor: "Amerikalılar'ın PKK'ya yardım ettikleri iddiası Meclis'te soru önergesi oldu. Jandarma'dan görüş istendi. Yardımın tespit edildiği şeklindeki raporu **Eşref Bitlis** kendi el yazısıyla değiştirdi. Yardım yapılmamıştır diye rapor hazırlattı."

Albay, ordunun İsrail'e bakışı konusunda ise şunları söylüyor: "TSK'nın yüzde 75'i **Doğan Güreş**'in 500. Yıl Vakfı etkinliklerine katılmasına karşı. Astsubayları da katarsanız bu oran yüzde 90 olur. 'Generaller eşittir ordu' değildir. Ordunun duygularına, düşüncelerine en uzak olanlar generallerdir. General, bir KİT'in başına siyasi iktidar tarafından atanmış genel müdüre benzer. Yabancıdır onlar." Türkiye'nin F-16'ların elektronik donanım sistemlerini İsrail'den almaya başladığını da kaydeden Albay, bu yüzden yakınlığın arttığını sözlerine ekliyor.

45 MİLYAR DOLARLIK SİLAH

Norveç *Aftenposten* gazetesinin Washington muhabiri **Per A. Christiansen**'e göre, "ABD, Ortadoğu'da bölgesel istikrar yaratma çabalarından vazgeçmişe benziyor. Başkan **Bush** 6 Mart 1991 tarihinde, yani Körfez Savaşı'nın hemen

ağırlıyor. Şeyh, işleri dolayısıyla şehirdeymiş. Konukevinde köylüler de var. Bir gazeteci, köylülerden durumlarının nasıl olduğunu öğrenmek istediğini söylüyor. Şeyhin anlattıkları özetle şöyle:

"Uçuş yasağı konmasından sonra, İran'dan gelen birtakım kişiler karışıklık çıkarmak istediler. Bunları halk kovdu. Uçuş yasağı kararı Irak halkına karşı işlenen savaş suçunun bir devamıdır. Hükümet bölgede 60 bin kadar silah dağıttı. Biz daha almadık. Yetkililer yakında dağıtacaklarını söylediler. Ama geleneksel olarak bizim kendi silahımız var. Hükümetten iyi muamele gördük. Ambargo boyunca ihtiyaçlarımızı karşıladı. İşsizlere yardım yaptı. Müttefikler ise bize ambargo uyguluyor. Ülkenin diğer yerlerindeki Irak vatandaşları ile durumumuz aynıdır. Bataklık bölgesinde hırsızlar, soyguncular var. Bunlar zaman zaman yağmalamak amacıyla saldırıyorlar. Dünyanın her yerinde hırsızlar var. Amerika'da yok mu? Biz Şii'yiz. Duygularımız **Saddam Hüseyin** ile beraber."

Şeyh konuşmasını bitirdikten sonra gazeteciler için küçük bir gösteri başlatıyor. Şeyhin ilk sloganından sonra konukevinin önünde çoğunluğunu köyün çocuklarının ve gençlerinin oluşturduğu yaklaşık 50 kişilik bir topluluk, **Saddam** lehinde ve ABD aleyhinde sloganlarla yarım saat süren bir gösteri yapıyorlar.

Iraklı yetkililer ABD'nin "Yeni Dünya Düzeni"nin kendileri açısından ne anlama geldiğini anlatmaya özel bir önem veriyorlar. Yugoslavya'daki ve Kafkaslar'daki gelişmelere atıfta bulunuyorlar. **Hamit Yusuf Hammadi**'ye göre bütün dünyada gerçekte söz konusu olan "Yeni Dünya Düzensizliği". Halkları ve ülkeleri parçalayarak emperyalizmin hegemonyasını gerçekleştirmek; "Amaç budur" diyor. "**Butros Gali** bir konuşmasında '2000 yılından sonra dünyada 400 devlet olacak' demişti. Bu durumda ne büyük problemler çıkacağını düşünün. Ekonomik, bölgesel, siyasal sorunlar ve halklar arası çatışmalar büyüyecek. Bize düşen görev emperyalizmin bu oyunlarına karşı gözümüzü açmaktır. Çünkü halklar parçalanırsa kontrol kimde olacak? Tabii ki sanayisi en güçlü olan kontrolü eline geçirecektir."

Hammadi, Batı'nın Irak üzerinde bu kadar çok oyun peşinde olmasını ise şöyle açıklıyor. "Batılılar'ın en çok istediği şey petrol ve stratejik konumundan dolayı Irak'ın kontrolüdür. **Saddam Hüseyin** esas sorun değildir. Ama **Saddam Hüseyin** ve onun rejimi Batılılar'ın yolu üzerinde bir taş olarak duruyor. Onlar, kendilerine bölgede petrolün anahtarını verecek bir hükümet istiyorlar. Tabii, bütün bunlar demokrasi adına yapılıyor."

Yetkililer Kürt sorununu da bu çerçeve içinde açıklamaya özen gösteriyorlar. Gerek **Hammadi** gerekse Enformasyon eski bakanlarından **Latif El-Casim** aşağı yukarı aynı şeyleri söylüyorlar: "Temel sorun şudur: Amerika ve İngiltere'nin politikası, Kürt bölgesinin hem Irak'ın bir parçası olmasını önlemek hem de Kürtler'in ayrılmalarını önlemektir. Durum bu şekilde çözümsüz olarak devam etsin istiyorlar. Biz Kürdistani Cephe ile anlaşmaya varmıştık. Birkaç gün içinde anlaşmayı imzalayacaktık. Ama ABD'nin adamı **Talabani** aldığı direktifle buna engel oldu. Kürdistanı Cephe'yi de kendi peşine taktı. Amerika şöyle düşündü. Anlaşma eğer imzalanırsa bu **Saddam Hüseyin**'e ve Irak'a kuvvet verecektir. Onun için engellediler ve bugünkü durumu yarattılar. Bu tehlikeli bir durumdur. Kürtler'in de bundan bir yararı olmayacak."

Iraklı yetkililere göre "Irak Kürdistanı'ndaki seçimler, parlamento ve hükümet yasadışı. Amerikan silahlarının gölgesinde gerçekleşen fiili bir durum var. Ne yapacağına oradaki Kürt halkı karar verecek". ■

MEHMET BEDRİ GÜLTEKİN

---

ardından Kongre'de yaptığı konuşmada, bölgeye silah satışı ne kadar çekici olursa olsun, buna karşı durmak gerektiğini söylüyordu. Ancak o zamandan beri bölgeye 45 milyar dolarlık silah aktı. *The Washington Post* gazetesinin 4 Ekim 1992 tarihli sayısında yayımlanan bir rapora göre, bu silahların yarısı ABD tarafından satıldı".

Geçtiğimiz hafta geleneksel Arap-Fars rekabetini sıcak çatışmaya tırmandıran Ebu Musa Adaları anlaşmazlığı da, ABD'nin "Ortadoğu'yu istikrarsızlaştırma" politikasının bir sonucu. Suudi Arabistan'ın, Katar'ın bir sınır karakoluna baskın yapması İran'ın sert tepkisine neden oldu.

İRAN'A KARŞI KAMPANYA TIRMANIYOR

Turkish Daily News gazetesi de 5 Ekim tarihli sayısında, Ankara'nın, "İran'ın askeri gücünü sağlamlaştırma ve bölgesel bir güç olarak konumunu gözle görülür bir şekilde yükseltme çabalarını dikkatle izlediğini" belirtiyor. Haberde, Türkiye'nin İran'ı yakın takibe almasında Pentagon istihbaratının rolü de anlatılıyor. Ayrıca, İran'ın son bir yıldaki silahlanmasına dikkat çekiliyor. Son bir aydır ise Batı basını İran'ın Rusya, Çin ve Kuzey Kore'den aldığı silahların dökümünü yapıyor.

Turkish Daily News, **Demirel**'in bu ay sonunda yapılması planlanan İran ziyaretinin ertelenmesine dikkat çekiyor ve Cumhurbaşkanı **Özal**'ın son İran ziyareti sırasında iki ülke arasında soğuk rüzgârlar estiğini hatırlatıyor.

Telefonda görüştüğümüz ABD'li gazeteci, "Neo Osmanlı rüyası tam bir kâbusa dönüşüyor" diyor. ■

KENAN KARATAŞ

(1972 - 1992)

Can kardeşim, sarı şahinim
Üç haftadır, emin olduğum ölümüne hâlâ
inanamıyorum. Benim güçlü olduğuma
ilişkin sözlerinde yanıldın, haberin olsun,
firari gözyaşlarım, lanet olası erkeklik
gururumu taşıp geçti. İçimdeki çığlık meğer
bir kırlangıç sürüsüymüş,
sana göç ediyorlar.
Seni unutmayacağız

Ağabeyin Feyzi Karataş

BLACK HAWK HELİKOPTERLERİ ALIMININ PERDE ARKASI

Sikorsky'ye Çağlar karıştı

Bush'un özel ricası. Firma yöneticilerinin Devlet Bakanı Çağlar'la Amerika'daki görüşmeleri. Neden genel maksat helikopteri alınıyor? Dünyada helikopter üretiminde düşüş var. En iyi pazar Türkiye ve Brezilya. Türkiye basınında kanlı reklam.

Koalisyon hükümetinin bakanları arasındaki ilk tartışma Başbakan **Demirel**'in ABD gezisi öncesi başladı. Geziye Devlet Bakanı **Tansu Çiller** mi, yoksa **Cavit Çağlar** mı katılacaktı? Tartışma **Çağlar**'ın ABD'ye, **Tansu Çiller**'in ise aynı tarihte Libya'ya gitmesiyle sonuçlandı. **Çağlar** ABD'ye gitmeyi çok istiyordu...

Başbakan **Demirel** ve 50 kişilik Türkiye heyeti, 10 Şubat günü Washington'da törenle karşılandı. 11 Şubat günü **Demirel**, **Bush** ile Beyaz Saray'da bir saat görüştü. **Bush**'un istekleri arasında, 200 helikopter alımı ihalesi de var. United Technologies grubunun bir alt kuruluşu olan Sikorsky Aircraft'ın ihaleyi almasını **Bush** özel olarak rica ediyordu.

Aynı gün öğle yemeğinden sonra Başbakan **Demirel**, bu kez ABD Savunma Bakan Vekili ile görüşüyor. Helikopter ihalesi yine görüşmenin başlıca konuları arasında. ABD ihaleye özel önem veriyor.

HELİKOPTER UZMANI ÇAĞLAR'A BRİFİNG

Bu arada Sikorsky şirketinin yöneticileri de boş durmuyor. Aynı günün akşamı şirket yöneticileri, Devlet Bakanı **Çağlar**'ı kaldığı otelde ziyaret ediyorlar. Sıcak bir görüşme yapılıyor. **Çağlar**'a Black Hawk'ların üstün teknolojisi konusunda brifing veriliyor...

Bu görüşmelerin duyulmasından sonra savunma sanayi bürokratları ve uzmanlar helikopter ihalesi için bahse giriyorlar. Bahis konusu ihaleyi kimin kazandığı değil! Sikorsky'nin kazandığı konusunda herkes hemfikir. Uzmanlar "Kaç helikopter alınacak?" diye bahse tutuşuyor. Bu arada Sikorsky'nin ihaleyi kazanabilmek için 3 milyon dolar komisyon verdiği, Körfez Savaşı sonrası çok zor duruma düşen ENKA'nın da Sikorsky için çok çaba harcadığı kulaktan kulağa yayılıyor. ENKA, Sikorsky helikopterlerinin yapımcısı United Technologies'in Türkiye temsilcisi.

Savunma Sanayi Müsteşarlığı (SSM), ihale ve komisyon "dedikodularının" yoğunlaşması üzerine en geç Eylül ayına kadar yeni tekliflerin daha açık yapılarak getirilmesini firmalardan istiyor. Helikopter ihalesini Sikorsky'nin kazanamadığını da el altından yayıyor. Uzmanlar bunu, "komisyon isteyenlerin sayısında artış olacak" diye yorumluyorlar.

21 Eylül günü Başbakan **Demirel** başkanlığındaki Savunma Sanayi İcra Komitesi kararını "nezaketen" açıklıyor: "Proje bedeli 855 milyon dolar olan Black Hawk helikopterleri için ABD'nin Sikorsky firmasıyla kontrat görüşmelerine geçilebilir. İlk etapta 25 helikopterin acil ihtiyaç için doğrudan alımı, 50 helikopterin de Türkiye'de üretim yoluyla tedariki kararlaştırıldı."

GENELKURMAY'IN DEĞİŞEN GÖRÜŞÜ

Helikopter ihalesi sonuçlanmadan önce tartışılan konu, Türkiye'nin ihtiyaç önceliği. 10-20 asker yaralı taşıyan genel maksat helikopteri mi, yoksa sadece nişancıları, silah unsurlarını taşıyan taarruz helikopteri mi?

Genelkurmay ile SSM önce farklı düşünüyor. Genelkurmay taarruz helikopterlerine öncelik verilmesini istiyor. Fakat daha sonra Genelkurmay'ın da goruşü değişiyor. Genel maksat helikopterlerinde karar kılınıyor.

Bu arada görüşü değişmeyen sivil ve askeri uzmanlar var: "TSK'nın elindeki genel maksat helikopteri 160 adet. Açıkça söylemek gerekirse **PKK** ile yapılan savaşta bu helikopterler iş görüyor. Aynı işi alınca Black Hawk'lar da yapacak. Peki, o zaman 10 kişi değil de 20 kişi taşımak için mi bu kadar masraf? Kimse sormuyor mu ne gereği var diye? Anlamak zor. PKK ile savaşta ihtiyaç, Kobra, Apaçi gibi taarruz helikopteridir."

Neden, hem de ihtiyaç fazlası genel maksat helikopteri tercih edilmişti? Askeri uzman açıklıyor: "Bunu şimdiye kadar bana izah eden bir yetkili çıkmadı. Türkiye önümüzdeki yıllarda ABD'nin Panama ve Grenada'da kullandığı Black Hawk'larla bir yeri işgal edecekse tamam. Ancak bunu yapmak için de, eğitilmiş uçar birliklerin olması lazım. Yarın bu tür birlikler için de çalışma yapılırsa anlayacağız ki hesap başka!"

James Satterwhite Sikorsky Black Hawk helikopterlerini üreten, United Technologiecs şirketinin başkan yardımcısı. 27 Haziran 1990'da İstanbul'da düzenlediği basın toplantısında *2000'e Doğru* muhabirinin sorusuna verdiği yanıt: "Malta ve New York zirvelerinden sonra dünyada bölgesel savaşların önem kazandığı açıktır. Türkiye komşularına karşı güçlü olmalıdır. Herhangi bir taarruza en seri ve en sert yanıtı verebilmelidir. Türkiye'nin bir helikopter endüstrisine sahip olması isteğimizin bu kadar güçlü olmasının nedeni budur."

TEKNOLOJİK YENİLEŞTİRME YAPILABİLİR Mİ?

"Taarruz helikopteri alınmalıdır" diyenlere verilen yanıt; Black Hawk'larda 12.7 mm. seri atışlı makineli tüfek olduğu şeklinde. Helikopterler konusunda uzman bir yetkili, bunun bir işe yaramadığını söylüyor: "Bir kere bu savunma için

GENEL AMAÇLI BLACK HAWK.

monte edilmiş. İkincisi, sabit. Hedefi vurmak için silah yerinden çevrilemediğinden helikopterin manevna yapması zorunlu. Sen manevra yapana kadar karadaki gerilla işini bitirir. Halbuki taarruz helikopterlerinden Apaçi'de tüm silahlar elektronik savaş sistemlerine bağlı, otomotik, lazer güdümlü. Süper Kobra da öyle. Sadece lazer güdümlü değil. Madem Güneydoğu'da bir savaş var, ayaklanma var diyorsun, neden taarruz helikopterleri almıyorsun? Biz hâlâ eski helikopterleri satın alıyoruz."

Emniyet Genel Müdürlüğü 1988 yılında Fransa'dan dört adet Puma helikopteri aldı. Fransa bu yıl Türkiye'ye sattığı helikopterlerin seri üretimine son verdi.

TSK'nın elinde 100'ün üzerinde Amerikan Bell firmasının ürettiği UH serisinden helikopterler var. Bell, bu helikopterlere daha fazla teknolojik yeniieştirme yapılamayacağı gerekçesiyle üretimini durdurdu.

Askeri uzmanlar helikopter teknolojisi gelişimini özetleyen bir takvim çıkarıyorlar. Takvime göre; 1960'lı yıllar genel maksat helikopterlerine silah takılması, 1970'li yıllar, keşif ve gözetleme helikopterleri silahlandırılırken aynı zamanda genel maksat helikopterlerinden üretilen yeni taarruz helikopterlerinin geliştirilmesi. 1980'li yıllar da taktik beklentilerinin fazlalaşması nedeni ile yeni taarruz helikopterlerinin silahlı olarak tasarım ve üretimi. 1990'lı yıllarda ise envantere yeni girmiş bulunan, taarruz helikopterlerinin geliştirilmesi. Alınan ve ortak imalatı yapılacak Black Hawk'ların takvimdeki yeri 1960'lı yıllar.

HELİKOPTERE ALICI YOK

Dünyada helikopter üretiminde büyük düşüş var. Örneğin, 20 ay önce ABD ordusu için açılan helikopter ihalelerine 13 firma talipken bu sayı bugün dörde düşmüş durumda. ABD helikopter ihtiyacında 1/5 oranında indirim yaptı. Almanya ise az indirim yaptığı için çok eleştirildi, oranı yüzde 12. Belçika önümüzdeki yıllarda alacağı helikopter sayısını 8, Hollanda ise 12 olarak açıkladı. ABD'de fazla işçi çıkarmak zorunda kalınan sektörlerin başında Savunma Sanayi geliyor. Şirketler sivil pazarlara yönelik helikopter üretmeye başladılar.

Şirketlerin imdadına Türkiye ve Brezilya yetişiyor. *Rotor and Wing International Defence* dergisi birkaç helikopter satmak için bile firmaların birbirinin gırtlağına sarıldığını hatırlatarak, "Türkiye'nin 200, Brezilya'nın ise 300 helikopter alacağını açıklaması firmaların gözlerini parıldattı. Kıran kırana mücadele edilecek" diye yazıyordu. Gerçekten de şirketler arasında kıran kırana mücadele yapılıyor. 25 yıldır sivil amaçlar için kullanılan Amerikan Eximbank kredisi bile Sikorsky'nin ihaleyi kazanması için Beyaz Saray tarafından devreye sokuluyor.

F-16'nın ikinci paket anlaşmasının imzası, insansız hava aracı ve Black Hawk helikopteri alımı için kontratın yapılacağının açıklandığı gün, Türkiye "Kanlı reklam"a sahne oluyor. Gerek basın gerek Genelkurmay İkinci Başkanı Korgeneral **Fikret Küpeli**, Şemdinli olayında uçak ve helikopterlerin "maharetlerini" öve öve bitiremiyorlar. Aynı gün ABD Dışişleri Bakanlığı Avrupa İşleri Sorumlusu Bakan Yardımcısı **Thomas Niles**, "Teröre karşı Türkiye'nin yanındayız. Türkiye teröre karşı kendini savunmalıdır" diyor.

MUZ CUMHURİYETİ GİBİ

SSM yetkilisi yapılan anlaşmayı şöyle değerlendiriyor: "İmalat için 75 helikopter çok azdır. Çünkü ekonomik değildir. Tedarik için alınan 25 helikopter ise fazladır. Bu kadar sayıda alınmasının bir tek nedeni var: ABD baskısı. Bu ortak üretimde de diğerleri gibi teknik ve mali birçok problemler çıkacak. Daha şimdiden başladı bile. Helikopterler nerede üretilecek? TAI deniyor, ama burada yeni imalat hatları yapmak gerekiyor. Ayrıca helikopter montajı uçak montajından zordur. 901. uçak ana depo fabrikasında da aynı durum var. Herhalde imalat konusunda da yine bir özel şirket para kazanacak!"

Kanadı arızalı F-16'ların ve motoru eski Cobralar'ın alınması; batık ABD şirketi ETV'yi kurtarmak için çok namlulu roket ihalesinin verilmesi, su sızdıran, gece görüş sistemi bozuk, yeterli hıza ulaşamayan, kuleleri dönmeyen zırhlı muharebe aracının hem de birim fiyatın 700 bin dolar olması gerekirken, 2 milyon dolara çıkmasına rağmen üretimine devam edilmesi, zırhlı personel taşıyıcı alıyoruz diye bankaların para taşımak için kullandığı araçların alınması, mermisi namluya girmeyen toplar, ABD'den getirilen zırhlı araç motorunun önce ihraç, sonra ithal edilişi. Daha niceleri... Savunma sanayisinin hali içler acısı.. ■

SONER YALÇIN

SENDİKA KONGRELERİNDE TARTIŞILIYOR

"Kürt sorununda işçi alternatifini harekete geçirelim"

Tüm Bel-Sen ve Tüm Maliye-Sen kongrelerinden sonra Petrol-İş, Deri-İş, Tarım-İş kongrelerinde de Kürt sorunu gündeme geldi. Bazı delegeler Kürt sorununa işçi sınıfı çözümünü gündeme getirdiler; "Kürt sorununu, işçi sınıfı çözecek" fikrini vurguladılar. *2000'e Doğru* işçi önderleri ve sendikacılara bu fikri sordu.

Kongrelerde, işçi toplantılarında Kürt sorunu tartışılıyor. Bir memur sendikasında 3 Ekim'de yapılan "Kurt sorunu ve sendikalar" konulu tartışma toplantısını izledik. Yine geçtiğimiz hafta yapılan Petrol-İş, Deri-İş ve Tarım-İş kongrelerinde konu gundeme geldi. İşçi ve memur önderleri, Kürt sorununun çözumunde sınıfın ağırlığını harekete geçirmek için adım atmaya başladılar.

Memurların toplantısında, Kurt sorununa sendikaların nasıl yaklaşacağı konusu somut önerilerle tartışıldı. Sendikaların bu soruna ilgisinin ve devlet terörune karşı tavrının surmesi istendi. "Kürt halkının mucadelesine en buyuk katkı, sendikaların kendı örgutlülüğünü genişletip, iktidara baskı gucu oluşturmalarıyla olur" anlayışı genel kabul gördu. "Orada demokrasi olmazsa, burada da olmaz", "Kürt sorunu demokrasi mucadelesinden ayrı duşünulemez", "Bız demokrasi mucadelesine ne kadar katkı sağlarsak Kurt sorununun çözumune de o kadar katkı sağlamış oluruz", "Sendıkalar kitleselleşmeli ve baskı aracı olmalılar" fikirleri dile getirildi. Toplantı sonunda herhangi bir karar alınmadı. Ancak Kurt meselesinın tartışılacağı daha geniş toplantıların düzenlenmesinin yararlı olacağı fikri benimsendi. Bu konuda sendıkanın adım atması istendı.

Son zamanlarda yapılan sendika kongrelerinde de bazı delegeler Kürt sorununa işçi sınıfı çözumunu gundeme getırdı; işçının bu meseleye el koyması istendi. *2000'e Doğru*, işçi önderleri ve sendikacılara bu fıkri sordu. Petrol-İş Diyarbakır Şube Başkanı **Ahmet Teymurtaş**'ın aşağıdaki görüşleri, 3 Ekim gunu kongrede yaptığı konuşmadan alındı.

"İŞÇİ AÇIK TUTUM KOYARSA ÇÖZÜLÜR"

MÜNİR CEYLAN (Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı): Kürt sorunu bir insanlık sorunu. Kurt sorunu Kürtler'ın sorunu olmaktan ziyade Türkler'ın sorunu. Demokrasi sorunu. Kurt sorunu çözulmeden Turkiye'de demokrasi yerleşmez. İşçi sınıfı açık tutum koyabıldığı taktirde Kurt sorunu çözume kavuşacaktır. Kurt sorununun çözumunde belırleyici guç de, Kurt halkının kendisidir. Ben iki halkın bırlikte yaşamasından yanayım. Ama dayatmayla birlikte yaşama olmaz. Kurt halkına yapılan baskıyı, zorbalığı kabul etmemek, elindeki demokratik haklarla, demokratik silahlarla karşı çıkmaktır.

MÜNİR CEYLAN. "İşçi sınıfı açık tutum koyabildiği taktirde Kürt sorunu çözüme kavuşacaktır."

Kardeşliği savunmaktır. İstanbul-Diyarbakır arasında köpruler kurmaktır.

Munir Ceylan "Turk halkı gerıdir, ahmaktır" yaklaşımını da eleştirdi ve bir halkı diğerıne üstun gören yaklaşımların mıllıyetçi, şoven duygulara seslendiğini, ne bir halka, ne ötekine bır yarar getireceğini söyledi: "Benım açımdan 'Bir Turk dunyaya bedeldir' anlayışı ne kadar yanlışsa, 'Turk halkı aptaldır' yaklaşımı o kadar yanlış. Bır halkı ahmak görmek, o halkın esas dinamiklerine guvensizliktır. Dunya halklarının eşitliğine, kardeşlığıne inanıyorum."

YURDAL ŞENOL (TÜMTİS Genel Sekreteri): Kurt ve Türk halkının birlıkte mücadelesinden yanayım. Bu noktada işçi sınıfının rolu buyuk. Çünku uretimden gelen gucu var.

"ÖLEN DE EMEKÇİ, ÖLDÜREN DE"

AHMET TEYMURTAŞ (Petrol-İş Diyarbakır Şube Başkanı): Turk ve Kurt halklarının kardeşçe yaşadığı bir ortamı yaratmanın yollarını tartışmalıyız. Türk ve Kürt halklarını birbirine düşurmeye çalışıyorlar. Ölen de emekçıler, öldüren de emekçiler. Emperyalizmin Ortadoğu'daki sömurusunun devamında Turkiye'ye jandarmalık rolu veriliyor. Bunu gizlemek için bır kaos yaratılıyor. "Kökü dışarda" diyorlar. Emperyalizmin kucağına oturan kim? Kendi Kurt kimlığıne sahıp çıkmak isteyen Kurt halkı değıl! Şiddet, baskı ve zor kımden gelirse gelsin, işçi sınıfı bunun karşısında olmalı. Gencecık insanlar öldüruluyor, sanki duşman askerle-

AHMET TEYMURTAŞ. "İşçi sınıfı olarak alternatif çözümü yaratmak zorundayız."

riymiş gibi halka alkışlattırıyorlar. Sorun Milli Güvenlik Kurulu'nda tartışılıyor, parlamentoda tartışılmasına izin verilmiyor. Şırnak'ı yerle bir ediyorlar, Şırnak, Türkiye'nin bir parçası!

"Devletin ve PKK'nin savaş ve kan çözümü dışında çözüm yoktur" dayatması yapılıyor. Biz işçi sınıfı olarak alternatif çözümü yaratmak zorundayız. Bu sorunu biz çözeceğiz mantığını benimsememiz ve kabul ettirmemiz lazım. Sendikalarda, işçi sınıfı içinde bu sorun karşısında ne yapacağını bilememe, örgütü bölme korkusuyla tartışmaktan kaçma anlayışı gelişiyor. Hedefi belli olmayan bir anlayış bu. Biz işçi sınıfı olarak egemen güçlerin ekonomi modelini, serbest piyasanın alternatifsiz olduğunu da kabullenmiş durumdayız. Tabanın söz ve karar sahipliğini sözde bıraktığımız için hayata geçirememişiz. Onlar İzmir İktisat Kongresi topluyorlar diye kızamayız. Bu bir sınıf mücadelesi. Kızmak yerine işçi iktisat kongresi toplayamaz mıyız?

MÜRSEL TAŞCI (Ağaç-İş İstanbul Şube Başkanı): Şimdiye kadar Türk-Kürt omuz omuza çalıştık. Ayrım işçi sınıfına yaramaz. Ayrım olmaması gerekir, olursa zarar verir.

"SENDİKALAR KONFERANS DÜZENLESİN"

MUSTAFA ÖZTAŞKIN (Petrol-İş Aliağa Şube Başkanı): Demokratikleşme sağlanamayınca işçi sınıfının yaşam ve çalışma koşullarında iyileşme olmayacağına göre, Kürt sorunu bir yönüyle de sınıf mucadelesinin önündeki engellerden biridir. Dolayısıyla Kürt sorunu çözülmeden ne demokratikleşme sağlanacak ne de sınıf mücadesinde sağlıklı gelişmeler olacaktır. Onun için Kürt sorunu hiçbir kısıtlamaya maruz kalmadan ve tüm önyargılardan arındırılarak özgürce tartışmaya açılmalı ve herkesin kendi özgür iradesiyle karar vermesi sağlanmalıdır. Bu tartışma ortamını da ancak toplumun örgütlü kesimleri sağlayabilir. Örgütlü kesimin en başında da sınıf örgütleri yani sendikalar gelmektedir. Bununla ilgili olarak da sendikalar derhal bir konferans düzenleyip, sorunun üyeleri arasında sağlıklı bir şekilde tartışılmasını sağlamalıdırlar. Bunlar yapıldıktan sonra işçi sınıfının üretimden gelen gücünün kullanılması gündeme getirilmeli ve sorunun barışçı yollardan çözümü mutlaka sağlanmalıdır.

"İKTİDARA YÖNELEN BİR İŞÇİ SINIFI ÇÖZER"

MEHMET AŞKIN (Edirnekapı Belediyesi Trafik Atölyesi baştemsilcisi): Kürt sorununu işçi sınıfı çözer. Bu, temelde doğru. Sınıf mücadelesi ülke politikasının gündemine damgasını vurmuş olsaydı, ulusal sorun ikinci plana düşerdi. Turkiye farklı, ama ulusal hareketler dünya çapında önplana çıkarıldı. Bu sorunu ülkenin iktidarına yönelen bir işçi sınıfı çözer. Milliyetçi yaklaşımla ulusal sorun çözülür, ama sömürü ortadan kalkmaz. Kürt devletinin kurulması da sorunu çözmez. Bir yandan da işçi sınıfı iktidarı bu sorunu çözer dedik, ama Sovyetler Birliği'nde çözülmedi. Emperyalistler, Kürtler'in ulus olma talebini revize etme çabası içinde. Ulusal mücadele de işçi sınıfını beklemez. Ama işçi sınıfı da ağırlığını koymak zorunda. Bu, milliyetçi bir şeye dönüşürse hem Kürt hem Türk halkı için büyük yaralar açar. Halkı kimse düşünmüyor. Oradaki demokratikleşmenin bütün Türkiye'yi etkileyeceğini biliyor sermaye; demokrasinin kârlarını düşüreceğini düşünüyorlar. Buna göre hareket ediyorlar.

YURDAL ŞENOL. "Kürt ve Türk halkının birlikte mücadelesinden yanayım. Bu noktada işçi sınıfının rolü büyük. Çünkü üretimden gelen gücü var."

"EMPERYALİZMDEN BAĞIMSIZ, DEVRİMCİ ÇÖZÜM"

İSMET ÇALIŞKAN (General Elektrık temsilcisi): Kürt sorunu, işçi sınıfının iktidar olmasıyla çözülür. Kürt sorununun çözülebilmesi için, işçi sınıfıyla birlikte mücadele etmek gerekiyor.

HASAN OĞUZ (İstanbul Eminönü Belediyesi'nde memur): Kürt sorununun çözümü, esasta Kürt ulusunun mücadelesiyle olacaktır. Ancak Türk halkının ve işçi sınıfının desteği olmadıkça emperyalizmden bağımsız bir rota izleyerek devrimci bir çözüme kavuşması olanaksızdır. İki halkın kardeşliği bilinci ve Kürt ulusal direnişinin gelişmesi aynı ve tek ortak noktada buluşabilmelidir. İşçi sınıfının damgasını vurmadığı hiçbir hareket sosyalizm kanalında gelişmez.

HAMİT ÖZDEMİR (İGDAŞ işçisi): Türkiye'de tüm emekçiler eziliyor. Bugün gündemde Kürt sorunu var. Bütün bunlar özünde sınıf mücadelesiyle çözülür.

NEBAHAT ŞİŞMAN (Carlo Erba baştemsilcisi): Çalışanlar arasında Kürt-Türk ayrımı yok. Halk birlik olursa çözülebilir. ■

TTB'NİN "SAĞLIK KRİZİNE" ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

"Sorun piyasa egemenliği"

TTB Merkez Konseyi, "Sağlıkta eşitsizlikler azaltılmalıdır" kampanyası başlattı. "Sağlıkta gündem: herkese eşit fırsat mı? Piyasa egemenliği mi?" adlı bir kitap hazırlandı.

Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez Konseyi 10 Ekim'deki basın toplantısı ile "Sağlıkta eşitsizlikler azaltılmalıdır" kampanyası başlattı. TTB tarafından hazırlanan "Sağlıkta gündem: Herkese eşit fırsat mı? Piyasa egemenliği mi?" adlı kitap tanıtıldı. TTB, Sağlık Bakanlığı'nın gündeme getirdiği "Ulusal Sağlık Politikası Taslak Dokümanı" ile ilgili tutumunu açıkladı.

TTB'nin basın toplantısında açıklanan alternatif politikaların oluşturulmasına aktif olarak 100'ü aşkın doktor katıldı. Üç büyük ilin tabip odalarının yöneticilerinin de yer aldığı komisyonun hazırladığı taslak, Eylül ayında 40 odanın temsilcilerinin katıldığı toplantıda kesinleşti.

TTB, "sağlık krizi"ne çözümü amaçlayan uzun soluklu bir kampanya başlatıyor. Sağlıkta yaşanan saldırıları göğüslemeyi hedefleyen, çözüm için kısa, orta, uzun vadede gerçekleşebilecek bir sağlık politikası öneriyor. Önümüzdeki haftalarda hastanelerdeki toplantıların hemen sonrasında, kesimlere yönelik afiş, broşürler çıkarılacak.

"DOKTORLARIN TEMEL MÜTTEFİKİ DARGELİRLİLER"

TTB Merkez Konseyi, Sağlık Bakanlığı'nın hazırladığı "Ulusal sağlık politikası taslak dokümanı" ile ilgili mücadele stratejilerini şöyle belirtiyor: "Türkiye'nin 70 yıllık mücadelesinin sonucunda kazanılmış ve dezavantajlı sosyal sınıfların lehine olan sağlık alanındaki kazanımların korunması hedeflenecektir. Kamu hastanelerinin genel bütçeden finansmanı SSK'nın varlığının devamı gibi...

"TTB toplumsal ittifaklarını gözden geçirecek ve netleştirecektir. Köklü reformu gerçekleştirecek toplumsal kuvvetlerle sağlıktaki eşitsizlikleri kademeli olarak azaltmayı hedefleyen bir ittifak çizgisi izlenecektir.

"TTB, ülke gerçeklerini, alt sınıfların taleplerini dikkate almalı, eşitsizlikleri onlar lehine değiştirmeyi hedeflemelidir."

"ÖZELLEŞTİRME HEKİM DEĞERLERİYLE BAĞDAŞMAZ"

DYP-SHP hükümetinin reform adı altında sağlıkta piyasayı egemen kılma çabaları TTB'nin uzun zamandır sonuçlandırmaya çalıştığı alternatif sağlık politikasının ortaya çıkmasını sağladı. Bakanlığın taslağına temel eleştiriler şu noktalarda:

"Genel Sağlık Sigortası (GSS) sağlıkta finansmanı doğrudan bir biçimde toplumun çalışan kesimlerinin üzerine yıkmayı hedeflemektedir. GSS, ek vergi demektir.

"Demirel hükümeti devlet bütçesiyle ancak ekonomik durumu kötü olanlara sağlık hizmetini ödeyebileceğini beyan etmektedir. Bu noktada Dünya Bankası'nın sunduğu çerçeve ile uyum içindedir.

SAĞLIK BAKANI YILDIRIM AKTUNA, "Sağlık sömürüsünü daha da artıracak olan genel sağlık sigortasına karşı çıkmak bir yurtseverlik görevidir."

"Taslak dokümanının ortaya koyduğu tercihler, sermaye çevrelerinin örgütü durumundaki Dünya Bankası'nın politikaları ile uyum halindedir. Devlet kaynaklarının yetersizliği nedeniyle hastanecilik hizmetlerinin özelleştirilmesi önerisini getirmektedir. Şişkin bulduğu devlet elindeki sektörlerde işçi çıkartmayı önermesi de bundandır.

"İlaç tekellerinin giderek palazlandığı Türkiye'de, işçi ve emekçilerin sırtından oluşturulacak sigorta fonu, sermayeye ucuz faizle kredi sunmanın yolu olacaktır. SSK'da yaşanan bunun sağlık alanındaki örneğidir.

"Kapitalist ekonominin, tekelleşmeye mahkûm olduğunu ve denetlenemez pazar güçleri yarattığının atlanması, bu tezlerin başlıca eksiğidir. Sağlıkta özelleştirme eşitsizliğin tam kendisidir. Parası olanın istediği sağlık kurumuna başvurma özgürlüğüne sahip olması temel hekimlik değerleriyle bağdaşamaz."

TEMCİT PİLAVI: GSS

20 Ekim seçimlerinde siyasi partiler sağlıkla ilgili büyük vaatler veriyor. Çünkü halkın büyük tepkisini çeken sorunlardan biri de sağlık...

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in seçim öncesinde dilinden "Yeşil kart" sözü düşmüyor. 23 Eylül 1991'de "Nasıl bir sağlık sistemi getireceksiniz?" sorusuna şu yanıtı veriyor: "Sistem, parası olmayana devletin bakmasıdır. Herkese yeşil kart verilecektir. Kişi yeşil kart alırken parasını ödeyecek, isteyen herkesin yeşil kartı olacak. Eğer geliriniz o parayı ödeyecek durumdaysa yeşil kart idaresine prim ödeyeceksiniz. Hastane de yeşil kart idaresinden parayı alacak."

Yeni hükümet halkın sağlıkla ilgili beklentilerine yetersiz de olsa

"Koalisyon protokolü" ve "Hükümet programı"nda yanıt veriyor. Ocak ayında "Ekonomik paket" açıklanıyor, değişen bir şey yok.

Sağlık Bakanlığı "Ekonomik paket"ten çıkanları, "Reform" adı altında Türkiye kamuoyuna sunuyor. Genel Sağlık Sigortası'nın oluşturulacağı söyleniyor. Genel Sağlık Sigortası tartışmaları ilk olarak 1968 yılında ortaya çıkıyor. Tartışma 1972 ve 1975'te de tekrarlanıyor. Bu yıllarda hükümetin başında **Süleyman Demirel** yer alıyor. O yıllarda, bu girişimlere karşı demokratik sağlık hareketinin tepkisi oldukça net ortaya çıkıyor. Tabip odaları, "Sağlık sömürüsünü daha da artıracak olan genel sağlık sigortasına karşı çıkmak bir yurtseverlik görevidir" sloganı ile tepkisini belirtiyor.

Sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, 1980 sonrası TÜSİAD raporu ile gündeme geliyor. 1983 yılında hazırlanan "Kamu bürokrasisi" raporunda "kamu hizmetlerinin süratle özelleştirilmesi" isteniyor. Özel kesime devredilmesi istenen hizmetler ise sağlık, ulaşım, enerji ve eğitim olarak sıralanıyor.

Sağlık Bakanlığı'nın getirdiği reform paketi, özünde yeni projeler içermiyor. TTB'nin hazırladığı kitabın önsözünde reformlar şu cümleyle anlamını buluyor: "Sağlık Bakanlığı'nın reform sürecinde öne çıkardığı eğilim, sağlıktaki buhranın serbest piyasa egemenliğindeki çözümlerle aşılabileceğini yaygınlaştırmaktır."

"SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI, PRİM ÖDEYENLERE DEVREDİLMELİDİR"

Var olan hukuki koşullarla ya da hükümetin hemen alabileceği kararlarla uygulanabilecek çözümler de var. TTB'nin reformu amaçlayan acil çözüm önerileri de şöyle sıralanıyor:

"10 büyük şehirde birinci basamak sağlık hizmetleri için hemen kiralama yapılarak yeterli sayıda sağlık ocağı, sağlık merkezi açılmalıdır. Hemen hekim, personel ve alet sağlanması için gerekli önlemler alınmalıdır. Sağlık ocaklarının öngörüldüğü şekilde çalıştırılması gereklidir.

Sağlık hizmetlerini özelleştirmenin faturası hem dargelirlilere hem doktorlara çıkartılıyor.

"Güneydoğu ve Doğu'da barışı sağlamalıdır. Barış ve huzur olmadan hiçbir sağlık organizasyonundan söz edilemez. Bölgede yapılan tüm askeri harcamalar, sağlık harcamalarına dönüştürülmelidir.

"Toplumdaki 18 yaş altı ve 60 yaş üstündeki nüfusun tüm teşhis ve tedavi giderleri devlet bütçesinden karşılanmalıdır.

"Tıp fakültelerine alınan öğrenci sayısı azaltılmalı, yeni fakülteler açılmamalı, eğitimi yetersiz olanlar kapatılmalıdır.

"Kamuya ait sağlık kurumlarındaki vakıflar kapatılmalı, tüm varlıkları kamulaştırılmalı ya da döner sermayeye bağlanmalıdır. Döner sermaye denetimi çalışanlara bırakılmalıdır.

"Sosyal guvenlik kurumları SSK, Emekli Sandığı vb. kaynakları sağlanmalı, yönetimleri, güç ve yetkileri prim ödeyenlere devredilmelidir.

"Mecburi hizmet kaldırılmalıdır. Kamu sağlık kurumlarında baskı, rotasyon, sürülme ve angarya gibi uygulamalara son verilmelidir.

"1984 yılında çıkarılan ilaç genelgesi kaldırılmalı, ilaç fiyatları belli bir süre için dondurulmalıdır.

"Herkese yeşil kart yerine, herkese üzerine başvurması gereken temel sağlık organlarının ismi yazan bir kart verilmelidir.

"Tüm hekimlere ve sağlık personeline toplupazarlık ve grev hakkı tanınmalıdır."

"ÇALIŞANLARDAN SİGORTA PRİMİ KESİLMEMELİ..."

Reform içeren orta vadede çözümler ise altı maddede sıralanıyor: 1. Sağlık sektöründeki tüm kamu kaynaklarını ve sağlık örgütlerini halkın geniş kesimlerine, sağlık çalışanlarına devredin. Somut özerkleşme bu yoldan yapılmalı, ulusal sağlık meclisi kurulmalıdır. 2. Vergi reformu yapılmalı, belli bir gelirin üstünde olanlara toplumsal sağlık vergisi konulmalıdır. Kaynak, temel sağlık hizmetlerine aktarılmalıdır. 3. Tıp eğitimi ve üniversite düzeyinde ciddi bir eğitim reformu yapılmalıdır 4. Ulusal ihtiyaçlara göre sağlık teknolojisinin yurtiçinde gelişmesi ve üretilmesi sağlanmalıdır. 5. Çalışanlardan sağlık için sigorta primi kesilmemelidir. Kesilen primler ulusal bütçeye eklenmeli, SSK ulusal sağlık sistemine katılmalıdır. 6. Çalışanların ulusal gelirden aldığı pay artırılmalıdır.

Türk Tabipler Birliği'nin hazırladığı "Sağlıkta eşitsizlikler" metni şu çağrı ile bitiyor: "Sağlık alanında sosyal devlet ilkesi ciddi bir saldırı altındadır. Bu saldırıyı etkisizleştirmek için var olan kazanımlarımızı koruyalım." ■

AZİZ NESİN'LE

TKP, İP, PKK, Mao ve İngilizler'in zekâsı üzerine

"Komünizmin en büyük yararı milliyetçilikten kurtarmasıydı. Milliyetçilik felakete götürüyor. Bunun karşılığı köle olmak değil. Kürtler'in haklı olduğu nokta bu... Sınıfsal olan gülmece kalıcıdır... İşçi yürüyor, ama bu zekâ mı kurnazlık mı..? İleriyi en görmeyen, en az eğitilmiş insan işçi sınıfıdır... Türk milletinin aptallığına dayanamıyorum... Asıl namuslu sosyalistler şimdi belli oluyor... Batı; zarif, üst düzeyde alçak."

2000'e Doğru Genel Yayın Yönetmeni **Ferit İlsever** ve **Şule Perinçek**, **Aziz Nesin**'le son günlerde tartışmalara yol açan açıklamaları üzerine görüştüler.

-15-20 yıldır eski üretkenliğinizde değilsiniz.

-Yazar olarak çok dağıldım. Kitlesel etkinlikler arttı. Bunlara zaman ayırıyorum. Asıl nedeni bu. Özellikle son yıllarda, kalp olayından sonra enerjimin kalmadığını, azaldığını duyumsuyorum.

-Eski heyecanınızın ya da yazma şevkinizin azalmasıyla ilgisi yok diyorsunuz...

-O zamankinden daha çok coşkum var. Yazacağım güzel şeyleri sona bırakmıştım. Yemekte en son tatlı yendiği gibi. Şimdi de yazamaz hale geldim.

-Tatlıların reçetelerinden birkaç örnek verir misiniz?

Oyun yazmak istiyorum. Ancak bugüne kadar yazamadım. Zaten benim sevdiğim oyunlar oynamıyor. Asıl yazmak istediğim, "tut elimi vur beni" gibi oyunlar. Halkımızın o yüzüne söylediğim nedenden ötürü az seyirci gidiyor. Halk aptallaştırılmış. O başka şey, aptal başka şey tabii.

-Yıllar boyu emek verdiniz, çok da çile çektiniz. Aptal olarak gördüğünüz bir halk için bu değer mi? Geçmişe baktığınızda bir pişmanlık duyuyor musunuz? Anlaşılamadığınız gibi...

-Hayır, tabii yüzde 50-70 aptaldır denemez, kamuoyu yoklaması yapılmadığına göre. Türk olduğum için iltimas ediyorum, yüzde 70'ten çok fazla tabii. Bugün **Oktay Ekşi**'ye yanıt verdim. Her millet aynı zekâda diyor. Öyle şey olur mu? Zekânın ölçütleri var. Birinci ölçütü beslenmedir, kuşaklar boyu iyi beslenme. İkincisi, eğitim-öğretim. Yüzyıllardan beri çağdışı bir öğretim yapıyoruz. Kültürü de yanlış kullanıyoruz. Kültürlü adam demek, çağcıl kültürü olan adam demektir. Kültürsüz adam olmaz ki. İlkel insanın da bir kültürü var. Aptes etmek, şarap içmek birer kültürdür. 1992 yılında 1800'ü yaşıyorsa aptaldır, geridir ve ilkeldir. İnançlara bağlı insanın kültürü inanç kültürüdür, çağal kültür değildir. Böyle birtakım ölçütler ortaya koyunca Türk milletinin ne kadar kültürlü, zeki olduğu ortaya çıkar. İyi beslenmemiş bir insanın akıllı olmasının olanağı yoktur. Bir insan burnunun ucunu görüp daha ilerisini görmüyorsa, uzak görüşlü değilse, günü gününe yaşıyorsa, bu insan da çağcıl olamaz. Yeni caddeler açıyoruz, ortaçağ caddeleridir, daracık daracık. Kışın ağacı kesip yakıyorsa, insan uzağı görmüyor, 10-20 yıl sonrasını görmüyor demektir. Dünyanın en aptalı değiliz çok şükür.

Kahramanlıklar da böyle, biz korkak milletiz. Türk milleti kendini durmadan dolandırıyor. Baktım ki, tarihimizden böyle geliyor. Birinci neden, "totaliter bir merkezi yönetim". Sizin yerinize ister istemez başkaları yapıyor, yani "tek adam", yani Allah, peygamber, halife, padişah, vali... Karşı geliyorsunuz, sizi yok ediyorlar. Bu hâlâ sürüyor. Her yerde, Kürt sorununda da bu var. Sanki dünya milliyetçiliğin zararlarını çekmemiş gibi bugün yeniden milliyetçilik akımı başladı. Komünizmin fiilen iflasından sonra milliyetçilik akımı alevlendi. Oysa akıl gösteriyor ki, enternasyonalist olmak gerekiyor.

Din de, milliyetçilik de savaş nedenidir. Bugün, milletler buna dört elle sarıldılar. Türkiye'de bunu bile söylemek zordur. Kürtler'e karşı söylemek zordur. Çünkü, bunu söylediğiniz zaman Kürtler'in şuur özgürlüğünü istemiyor gibi yorumlanabilir. Doğru değil. Daha önce de Türk milliyetçiliği vardı. Felakete doğru gidiyor dünya. İşte Bosna-Hersek, Sırplar, Arnavutlar, Kürtler, Türkler. 18. yüzyıldakinden daha kötü bir milliyetçilik var. Esasında milliyetçiliğin savunulacak bir kavram olduğuna inanmıyorum. Ama çaresi yok. Oraya sarıldı artık insanlar. Neden sarıldı? Sanıyorum ki daha önceki enternasyonalizm namuslu ve dürüst uygulanmadı. Abhazalar, gazete haberlerine göre 100 bin kişiymiş. 100 bin kişi bir milliyet, 50 bin kişi bir milliyet. Bunların kültürel gelişmelerine olanak verilecek mi verilmeyecek mi; nasıl olacak? 70 yıl birlikta yaşamışlar. Özde olmasalar bile biçimsel olarak kardeş gibi olmuşlar. Şimdi kan düşmanı halindeler. Peki, sonra bunun tortuları kalmaz mı tarihte? Komünizmin en büyük yararı, bu türlü aşırı milliyetçilikten kurtarmaya çalışmasıydı insanları. Şimdi aynı batağın içindeyiz. Buna tabii, en çok karşı gelecek olan Kürtler'dir. Çünkü onlar bunu yaşıyorlar. Ama Türk milliyetçileri bir savaş içinde olmadıkları halde onlardan daha azgın haldeydiler. Bugün en büyük felaket milliyetçiliktir, yaşıyoruz işte. Yaşamadığımız yerler daha uygar ülkeler. İrlanda, İngiltere, birçok yerde de var, ama bu ölçüde değil tabii. Bizde, Balkanlar'da milliyetçiliğin ne kadar zararlı olduğu ortaya çıkıyor günden güne. İnsanlar öldükten sonra o milliyetçilik neye yarayacak, ben onu anlamıyorum. Ha, bunun karşılığı

AZİZ NESİN, ŞULE PERİNÇEK, FERİT İLSEVER. "Zonguldak'ta heyecandan ağladım, çok güzeldi. Ama bar bar bağırdım neredesiniz diye."

köle olmak değil. Kürtler'in haklı olduğu nokta bu.

-Türkler'den daha aptal milletler var dediniz

-Milletlerin adını söylemeye gerek yok. Bizden daha az beslenen, tarih bilinci daha az olan.

-Mizah alanında ve diğer alanlarda ülkenin yetiştirdiği dünya çapında ünlüler var. Sizler böyle bir toplumdan nasıl çıktınız? Sizin esin kaynağınız, kültürel kaynaklarınız nelerdir? Sizin çıkmanız bir rastlantı mıdır?

-Özellikle gülmecede önemli bir yere gelmişse, hiçbir zaman rastlantıyla olamaz. Gülmecenin bireysel ve toplumsal koşulları var. Bu koşullar çıkarsa ortaya, gülmece yazarı da çıkar. Sınıf çatışmasının doruk noktasına varması gerekiyor. **Nasrettin Hoca**'nın gülmecesi baştan aşağı sınıfsaldır. Bektaşiler hem bağnazlığa karşı hem de sınıfsaldır. Benim gülmece yazarı olmam da baştan bilinçli olmuyor tabii. Fakat bilinçli olmayıp da büyük gülmece yazarı olanlar var. İyi kanalize etmedikleri için de bir yanları eksik kalıyor. Bu yazarlar da iyi gülmece yazarları, ama herkesi, her şeyi alaya alınca kalıcı olmuyor.

-Siz, halkta böyle bir birikim, böyle bir cevher görebildiniz mi?

-Ha, bunun koşulları var. Öyle bir dönem geliyor ki toplum sizden gülmece istiyor. Bireysel yetenekler de cevap veriyorsa o zaman çıkıyor. Mesela, **Aristofanes**, Atina'nın emperyalist savaşlar güttüğü dönemde ortaya çıkmış. **Nasrettin Hoca**, Moğol istilasına karşı Selçuklu'nun ezilmişliği, perişanlığı, ahlaksızlığı... Ben, *Marko Paşa* döneminde ortaya çıktım. 2. Dünya Savaşı'nın son bulduğu zamandır. Gülmece yazarı aşağılık duygusu taşımalı. Sonra onu kanalize ediyor, yerine oturtuyor. Başlangıçta gelişigüzel, her yere saldıran bir adamdır.

-Gülmecenin daha iyi beslenmiş, daha gelişmiş toplumlarda değil, daha geri koşullarda doğabileceğini söylüyorsunuz.

-Halka yararlı gülmece böyle yerlerde ortaya çıkar.

-1989'da halk sokağa çıkıyor. Yürümek, grev yasak. SSK'ya vizite kâğıdı almaya gidiyor, yürüyüşünü, grevini yapıyor. Zonguldak'tan Ankara'ya yürürken "Ben dilekçe getiriyorum" diyor. İnsanın zekâsının harekete geçtiği bir dönem. Halkların zekâsını somut, elle tutulur bir şekilde ortaya koyduğu dönemler yok mudur?

-Tabii vardır. Kimi zaman bilinçli, kimi zaman bilinçsiz. Gülmece aslında korkaklığın ürünüdür. Demin verdiğiniz örnekler gibi işte. Sigorta kâğıdı alıyor, ama o yüzden mahkemeye gitmeyeceğini garantiliyor. Bizim anladığımız siyasal anlamda gülmece aslında budur. Gülmece aslında dağa çıkamayan, silah kullanamayan insanların kullandıkları bir araçtır. Örneğin, ben *Marko Paşa*'yı çıkaracağıma, bir askeri birliğe sahip olmuş olsaydım *Marko Paşa*'yı çıkarmazdım.

-Gücü yetmediği halde dağa çıkan birçok insan başarılı olamadı. Aslında bu da bir akıl meselesi. Akıl, mevcut güç dahilinde yapmaya çalışır. Örneğin, Zonguldak yürüyüşü Özal'ı götürdü.

-Söyledikleriniz çok önemli. Yapılanlardan sonuç alındığına göre bunun zekâ mı, kurnazlık mı olduğunu düşünmek gerekiyor. Çünkü bakın aynı adamlar, **Evren**'e yüzde 92 oy verdi. Bizim işçi sınıfı kadar laçka, dünyada az bulunur. 500 bin üyeli **DİSK**'te liderleri idamla yargılanırken ne yaptı Türk işçisi? Orada bir çıkarı yoktu çünkü. Ama Ankara'ya gitmekte çıkarı vardı.

15-16 Haziran'da arkadaşlarımız apartmandan seyredip ağladılar. Türk işçileri coştu diye. 12 Eylül'den sonra kaç profesör cüppelerini giyip yürüdü? Üç büyük gazete "üç gün çıkmıyoruz" deseydi ne yaparlardı?

Umutsuz değil, gerçekçi ve karamsarım. Göbek atıp sevinemiyorum. İşçi sınıfı işimize yaradığı zaman devrimci, yaramadığı zaman gerici oluyor. Kanlı Pazar'ı yapanlar da işçi sınıfının sağ tarafta yer alanları.

-İşçi sınıfı hep Zonguldak'ta gerçekleştirdiği düzeyde kalacak olsa, ilerleme ve gerilemeler olmasa, o zaman size bize hiç gerek kalmaz zaten. Son 30 yıla baktığımızda toplumun ileri atıldığı ve gerilediği dönemler oldu. Genel bir değerlendirme yaptığımız zaman Türk ve Kürt halkı bir ilerleme içinde. Türkiye'yi değiştirme isteğini görüyoruz. Bu nedenle de sosyalizme olan inancı taşıyoruz. "Laçka, korkak, tembel" diye tarif ettiğiniz halkla sosyalizmi nasıl gerçekleştireceğiz?

-Ben sosyalizme çok az insanın inandığı bir dönemde de inanıyorum. Ama sosyalizmi bu halkın, bu koşullarda gerçekleştirebileceğine de inanmıyorum. Bu halkın sosyalizme ne katkısı oldu? İşçi sınıfının önüne geçecek aydını da yoktur. En korkağı

aydınlar. Neden sosyalizmi bu kadar kolay bıraktı işçi sınıfı? Neden sol partiler canlanamıyor? Sol partilerin yetkilileri halkın aptallığına inanmaz. O zaman o halkla nasıl bir iş yapacak? Benim gibi partili olmayan insanlara onun için ihtiyaç var. Ne zaman solun zaferi dünyada başlar, Türkiye halkı da inanır.

Asıl namuslu sosyalistler şimdi belli oluyor. Hiçbir avantanın olmadığı dönemde "sosyalizm gerçektir" diyenler.

-Kitaplarınızı gençliğimizde okuduğumuzda düzenin aşağılara bastırdığı insanları sevdik. Sosyalizme basamak yaptık. O yıllardaki vurgularınız başkaydı. Şimdiki halk tanımınızla bir çelişki yok mu? Dünya görüşünüzde bir değişiklik mi oldu?

-Hiçbir değişme olmadı. En sevilenler aptal insanlardır. Beğenmiyorum, ama seviyorum. Öykülerimde hep aptallıkları yazılıdır. Zavallı insanlara neden böylesin diye kızıyorum. Baştan aşağı Üçüncü Dünya böyle. Benim asıl söylemek istediğim, "Artık kendine gel!" demek. İnsanları sarsmak istiyorum. Türk milletinin aptallığına dayanamıyorum. Karanlık olduğu için karamsarız, yani gerçekçiyiz deyip bırakmak doğru değil.

Ben bir kamçı olsun istiyorum. Hepimize. Yoksa neden kendimi bu kadar kötü göstereyim. Çok akılsızlık olur. Ben akılsız değilim. Telgraflar geldi. "Defol git memleketten" diye. Bunları neden söyleteyim kendime.

-Yapıtlarınızdaki aptallar yeri geldiği zaman Zonguldak yürüyüşünde, 15-16 Haziran'da akıllı ve güzel örnekler sergiliyor. Toplumsal bir akıldan mı söz edeceğiz?

-Ben bunların hepsinde bulundum. Askerin durdurduğu yere kadar yürüdüm.

-Bunlar sizi heyecanlandırmıyor mu?

-Müthiş bir mutluluk veriyor. Ama hemen görüyorum ki, bu sürmeyecek. Bu, gündeliği artırmak.

-"Özal istifa, yolumuz Ankara" diye yürüdüler. Siyasi sloganlardı. Yalnızca para, pul için değil.

-Yığının sözlerine tam inanmıyorum. Örgütleyip güçlendirmedikçe gelip geçici. Bakın, Mengen'e geldiler, silahlar filan önleri tıkandı. Kaç tane sendika var Türkiye'de. Yardım grevleri başlasaydı. Her yerden yürünseydi. Alçaklık yaptı işçi sınıfı kendine. Her gün bir iki sendika yürüseydi. Kesin kazanmıştı. Ben heyecandan ağladım, çok güzeldi. Ama bar bar bağırdım neredesiniz diye. Sizin o zafer diye gördüğünüz işçi sınıfı hareketi bence işçi sınıfına ihanettir. Başarı değildir.

-Daha sonraki birçok direnişte işçiler şunu söyledi: "Eğer Zonguldak grevi sırasında biz de kendi fabrikamızda bayrağı açsaydık, şimdi bu durumda olmazdık." Burjuvazi bize iyi eğitim verecek, kültürümüz artacak, zekâmız gelişecek, devrimi öyle yapacağız diye bekleyecek miyiz? Bu da işçi sınıfının eğitimi değil mi? Zonguldak'ta hata yaptılar. Paşabahçe'deki, Sinop'taki işçi de bir şey öğrendi, Ege'deki köylü de, Kürt de öğrendi.

"İktidara yakın olanlar arasında tutmam gerekirse Demirel'i tutmak zorunda kalacağım."

-Bu idealizm. Taa, tramvay işçilerinin grevinden bu yana diğerinden ders almadı. Bugün işçi sınıfıyla bir şey yapmanın koşulları yok. Her zaman değil, tabii. İleriyi en görmeyen, en az eğitilmiş insan işçi sınıfıdır. İçinden 5 tane, 100 tane adam saymayın. Ben çoğunluğu sayıyorum. Eğer Zonguldak yürüyüşü bilinçli olsaydı, bütün yollardan Ankara'ya yürürlerdi. Bu aslında bir dünya so nu. Sosyalizm gerçi dünyada şaha kalktığında da işçi sınıfı bizde böyleydi, başka, ama şimdi daha da geri çekildi.

*-"Akıllı millet kim?" diye soruyor **Leyla Umar**, İngilizler diyorsunuz. İngilizler'i tüm dünya soğuk, bencil, kibirli diye tanımlar. Sizinki Tanzimat aydınının bakışına denk düşmüyor mu?*

-Neden İngiliz milleti çok akıllı, zeki, zarif. Babaları dünyanın ilk soyguncusudur da ondan. Bizde **Koç**'un çocuğu da harika bir çocuk. İki üç yabancı dil bilir. Kızı piyano çalar, oğlu tenis oynar. Benim çocuğum, **Koç**'un, **Sabancı**'nın çocuğu gibi olabilir mi? Böyle incele incele rafine oluyor. Pen Kulüp'ün davetlisiyim, gittim. Beni İngiltere'ye üç saat geç aldılar. Konuşmamda "Siz dünyanın en zarif insanlarısınız, en kibarlarısınız, çünkü babalarınız soyguncuydu. Bütün Asya'yı, dünyayı soydunuz. Ama eski soygunculuğunuz, bazılarınızın içinde, ruhunda yaşıyor. Arada bir canavarlık patlak veriyor" dedim.

-Kuzey'i Güney'e tercih etmek, ya da Türkiye burjuvazisini halka tercih etmek gibi bir sınıfsal tercih değil de, bir niteleme yapıyorsunuz.

-Bir karşıtlığı belirtiyorum. Bugün kibar, ince olmak, babasının babasının soyguncu olmasına bağlıdır.

*-**Aziz Nesin** değişti mi deniyor?*

-Çağrılı olarak İngiltere'ye gidiyorum, üç saat bekletiliyorum. Geri döneceğim diye kıyameti koparıyorum. Kendime hakaret ettirmek istemiyorum. **Evren** Paşa ettiriyor. NATO için Belçika'ya gidiyor, bavulunu karıştırıyorlar Genelkurmay Başkanı'nın. Sesini çıkarmıyor.

Ben bayılıyorum İngiltere'ye. Kolay değil güneş batmayan imparatorluk olmak. Böyle namussuzluklardan geçiyor. Başka türlü olabilir mi? Osmanlı'nın namussuzluğu az mı? Hâlâ çekiyoruz.

-Hatırlıyorum, 1976'da Halkın Sesi dergisine her türlü emperyalizme karşıyım diyordunuz. Bu düşünceniz değişti mi?

-Tabii değişmedi.

-Zekâ meselesine tekrar dönersek, acaba yalnızca beslenme ve eğitim mi? Türkiye toplumuna bakıyoruz; burada yaşanan dinamizm, değiştirme talebi, direnişler, tartışma, durgun İngiliz toplumundan farklı. Zekâ çalıştıkça bilenmez mi?

-Doğru, bu dinamizm yok orada. Ama bizim zekâmız üç yüzyıl geri kalmış.

-Ancak kapitalizm öyle bir yere gelmiş ki, tek tip insan yaratmaya başlamış. Mekanizmanın bir vidasını sıkan insanlar. Yaratıcılık ve zekâ orada ölmüş.

-Aynen katılıyorum. Haklarını arama, çatışma, tartışma... bunları yapıyoruz. Ama bu nedenle sevinmemek gerekiyor. Bunu üç yüzyıl önce yapmışlar.

-Düzenin tek tek böl'lüğü, insanca duygulardan uzaklaşan insanlar. Bu, zekâ geriliğine yol açmaz mı?

-Türk milleti aptaldır derken, başka milletler akıllıdır demek istemiyorum. Onların alçaklıkları, kurnazlıkları ayrı bir konu. Evet, akıllı, ama bazı konularda alçak.

Körfez Savaşı Avrupalılar'ın başka anlamda aptal olduğunu ortaya çıkardı. Amerika'nın kuyruğunda Almanya savaşa girdi. Savaştan sonra Almanya'nın Irak'a kimyasal silah fabrikaları yaptığı ortaya çıktı. Almanya fiilen savaşa girseydi, kendi yaptığı silahlarla öldürülecekti.

İngiltere, Irak Kuveyt'e girdikten üç gün sonrasına kadar nükleer silah parçalarını satmış. Bu aptallık değil hainlik. İşçi sınıfının haberi yok bundan. Medya yoluyla uyutuluyor.

İsviçre'ye son gidişimde büyük kentlerin sokaklarında afişler vardı: "Ordu istemiyoruz", "Silah istemiyoruz". Hayran oldum. Gerçekten, uygar insanlar yahu! Türkiye Kuzey Irak'a saldıracağı konusunda laflar çıktı. TV haberi: "İsviçre, Türkiye'ye silah ambargosu koydu." Koydu, kaldırdı. Hangi İsviçre? Tarihi boyunca savaşmamış, halkının silah istemediği bir İsviçre. Ben silah fabrikası olduğunu bilmiyordum. Yalnız satmakla kalsa neyse, ambargo koyuyor, kaldırıyor. İncelikleri zarif. Üst düzeyde alçaklıkları.

Türkler'de daha kaba. Gitsin Zonguldak işçisi kapıya dayansın, işçi sınıfının kılı kıpırdamasın. Onlar orada tek başına kalsın, böyle şey olur mu?

-Bu tür hatalar önderlikle, öncüyle, partiyle buluşamamaktan kaynaklanıyor. İşçinin bir genelkurmaya ihtiyacı yok mu? Siz de hiçbir örgüte üye olmadınız şimdiye kadar.

-Ben bu işi yapacak adam mıyım, değil miyim diye de düşünmek gerekir. İşçi sınıfına değil tüm Türkiye'ye çatıyorum. Önderlik iddiam yok, çapım da uygun değil. Yalnız sanatla uğraşmak istiyorum. Başkaları bu işlerle uğraşsa ben bu kadar karışmayacağım. Transatlantikte yolcular gidiyorlar. Keman çalan adam gemide delik açıldığını, su girdiğini görüyor. Hanımlar, beyler kalkmış güzel güzel dans ediyorlar. Kemanı bırakıp tıkamak gerekir. Birini tıkayınca bir tane daha açılıyor. İşte biz delik tıkayan insanlarız.

İyi ki parti politikası yapmamışım, yoksa beni perişan ederlerdi. Hiçbir sözüm geçmezdi bu dünyada. O partileri başından bu yana gördüm. Bana ait kusurlar var. Belli bir partinin görüşüne sahip çıksaydım, başka bir insan olacaktım. Şimdi yaptığım işler de benim işim değil. Aydınlar dilekçesi de değildi. Ama Türkiye'nin sesi çıkmıyor, gürültüsü çıkıyor. Tabii, her ağızdan bir şey çıkacak da, nereye varacak, bu yok.

-Türkiye halkı bunun bir yolunu bulmayacak mı?

-Bulunan bir yolu taklit edecek. Bir ülke düşünün ki; rönesansı, sanayi devrimini yaşamamış, bu açığı kapatamaz. Şimdi çağlar 10-15 yıl sürüyor. Ayak uydurma olanağımız yok. Bir buzdolabına değişik kulp takamayız. Şimdi ozon tabakası delindi diyorlar. Türk insanına ne anlatır. Bu zeki, kahraman milletime. O ayakkabısının, pantolonunun, cebinin deliğine bakar.

Ama Avrupa'da kalanlar, okuyanlar o bilim kaynağından yararlanıyorlar. Demek ki bizim insanımızdan gelmiyor. Allah tarafından zeki, akıllı olunmaz. Belki bir iki kuşak sonra Almanya'dakiler bir şeyler yaparlar.

-Alman burjuvazisi de işçisine, kafanı ozon tabakasının deliğine tak, pantolonuna bakma diyor.

-Doğru, ben kapitalist ülkelerin sistemlerini aklamıyorum. Şimdi kendi sorunlarımla, kendi işçi sınıfımla, aydınımla, kendimle uğraşıyorum. Gerektiği zaman onlara yanıtımı veriyorum. **Honecker**'e karışıyorum. Orada bir insanlık namussuzluğu var. Parayla adam satıyorlar.

-TKP, TİKP, bugün İşçi Partisi, kuruluşunda yer aldığınız SBP ve bir de PKK var. Bu partiler hakkında değerlendirmelerinizi alabilir miyiz?

-Aslında bu beş parti hakkında pek konuşmak istemiyorum. TKP. Başından bu yana olumsuzlukları çok fazla. Ben bunu zamanında yazmadım, ama söyledim. TKP çok suçludur. Dolaylı bağlananlar da. Suçun en büyük payı TKP'nin göbekbağı olduğu Sovyetler'in Komünist Parti'sinindir. Belgeler ileri süremeyeceğim için konuşmak istemiyorum. Aslında bir kitaplık konudur. Yazmak istiyorum. Sizler de kızıp darılabilirsiniz bana, ama öyle bir adamı öldüğü zaman lanetlemek gerekirken, anma toplantıları düzenleniyor.

Öteki partiler bunun yanında çocuk oyuncağı gibi kalıyor. Türkiye'nin içinde küçük dalgalanmalar. Yanlışları olacak.

PKK... Mücadele olmaz demiyorum, ama yöntemleri... Aslında bu konuda konuşmak istemiyorum. Bir Kürt kurultayı yapmak istiyoruz. Bu kurultayda mümkün olduğu kadar herkes konuşsun. Bir sonuç belgesi çıkarmayalım, çünkü çıkmaz. Değişik düşünceler ortaya çıksın. Yol gösterici olur belki bir ölçüde.

Maocular'a gelince. Bana en aykırı gelen yanı, sanatçı yoktur da Teşvikiye karikatürcüleri vardır örneğin. Rütbe, terfi yok. Nasıl ölüme göndereceksin? Tiyatro yapıyorlar. Rejisörü yok. Var da, 20-30 kişi, adları yazılmıyor.

-Türkiye'de böyle şeyler hiç yapılmadı.

-En çok tiyatroda yapıldı. AST bunu uyguladı. Beğenmediğim en önemli yanı budur. Kişiliği kırmak; bireyi, bireyciliği kırmak değil. Ama her yerde bir **Mao** vardır. **Mao** çok önemli bir adam. Ama Kültür Devrimi sırasında eski ne varsa yıkıp yakmak da bana doğru gelmiyor.

-Kültür Devrimi'nde aşırılıklar vardı, ama esas yönü Sovyetler Birliği'nden çıkarılan dersle parti ve devlet iktidarında bürokratlaşmayı, kabuk bağlamayı engellemek için aşağıdan bir kitle inisiyatifi yaratmasıydı.

-Olabilir, ama bir yanlışı başka bir yanlışlıkla düzeltmek gibi geliyor bana. Her şeye karşın **Mao** öyle şeyler yapmıştır ki şimdi hele bu dönemde daha iyi anlaşılır. Çin'e gidenler her şeyin dolarla alınıp satıldığını söylüyorlar. O da gidiyor yani.

*-**Demirel**'i Demokrasi İzleme Komitesi'nin toplantısına çağırmıştınız. O zamandan bu yana değerlendirir misiniz?*

-İlginç bir adam. **İsmet** 'ya bir anlamda benziyor. Şimdi demokratik davranışlarıyla anımsanıyor. Oysa açık bir diktatördü. **Demirel** böyle bir diktatörlük dönemi yaşamadı. Şimdi kendini tazeleyen bir politikacı. Sözcükten ne anlaşılıyorsa öyle. Eski tutumunda direnmiyor. Gene yanlışlar yapıyor. Kürt sorununda, televizyonunda **Özal** doğruyu, o yanlışı söylüyor. Ama eski **Demirel** değil. Hiç değilse demokratik görünüşlü. Benim puanım **Demirel**'e demek değil, ama var olanlar, iktidara yakın olanlar arasında tutmam gerekirse **Demirel**'i tutmak zorunda kalacağım. Bütünüyle beğeniyorum anlamına gelmez. Grafiği iyiye doğru gidiyor gibi gözüküyor. Ama öyle olumsuz şeyler çıkarılır ki önüne, tam tersine de gidebilir. Özellikle Kürt sorununda böyle bir yanlışlık yapılabilir. ■

Süresiz açlık grevine başlayan tutuklu yakınlarından Ayşe Aksu, Hanım Özmen, Sekine Alpuğa, Fehime Seyhan ve Sema Şahin.

Buca Cezaevi'nde açlık grevi devam ediyor

Buca Cezaevi'nde 14 Eylül'de havalandırma sürelerinin kısıtlanmasını protesto eden tutuklulara, cezaevi idaresinin polis, jandarma ve gardiyanlarla saldırması üzerine başlayan açlık grevi devam ediyor. 100 tutuklunun süresiz, 50 tutuklunun 10'ar günlük sürelerle katıldığı açlık grevinde durumları kötüleşen 7 tutuklu Yeşilyurt Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Hastaneye kaldırılan tutukluların adları şöyle: **Deniz Keskin, Recep Aşkın, Vedat Savaş, Huseyin Kurt, Tevfik Durdemir, Faruk Tarla** ve **Filiz Üstünalan**.

Ailelerin başlattığı açlık grevi ise 21. gününe girdi. Buca HEP ilçe merkezinde sürdürülen açlık grevine 23 tutuklu yakını katılıyor. İHD İzmir Şube Başkanı Dr. **Yeşim İşlegen**, "Cezaevinde yaptığımız incelemeden sonra gördük ki tutukluların özel eşyalarına, mektuplarına, paralarına el konmuş, koğuşlar talan edilmiş" dedi. Özellikle kadın tutukluların durumlarının kötüleştiğini ve ishal salgınının başladığını da belirten **İşlegen**, durumu ilettikleri İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı **Mehmet Kahraman**'ın, konuyu Adalet Bakanlığı'na havale ettiğini de belirtiyor.

2000'e Doğru'nun görüştüğü tutuklu yakınları ise Türkiye'de bulunan Helsinki İzleme Komitesi'nden bir heyetin cezaevinde inceleme yapmasını istiyor.

NAMIK ALKAN

İşçi Partisi Rize il örgütünden kültür atağı

İşçi Partisi Rize il örgütü tarafından düzenlenen ilk kültür etkinliği 3 Ekim'de Rize Kültür Merkezi salonunda yapıldı. Etkinliğe bazı siyasi parti temsilcileri, çevre il ve ilçelerden işçiler ve köylülerin yanı sıra *Zümrüt Rize* gazetesi temsilcisi katıldı.

Gecenin açış konuşmasını yapan İşçi Partisi Rize İl Başkanı **Metin Sina Kan**,. "Bizler tüm haksızlıkların karşısında, halkların özgür ve eşit haklarla bir arada yaşamasından yanayız ve kavgamızı bu uğurda yılmadan sürdüreceğiz" dedi. Serbest piyasa ekonomisinin iflas ettiğini, halktan toplanan vergilerin mermiye, dikenli tele, kelepçeye, copa ve daha önemlisi yeğenlere ve biraderlere gittiğini de belirten İP Rize İl Başkanı, "Fakat okul ve yol gibi hizmetleri yapmak kimsenin aklına gelmemektedir" dedi. **Metin Sina Kan** sözlerini şöyle bitirdi: "Bizler paranın satın alamayacağı, paraya teslim olmayan değerlerin partisiyiz. Bağımsız, kendi gücüne güvenen, planlı emekçi ekonomisine evet. ABD jandarmalığı için silahlanmaya hayır diyoruz. Özlemini yakından hissettiğimiz bir dünya için mücadelemizi hep birlikte hızlandıralım."

Yaklaşık 150 kadar emekçinin katılımı ile coşkulu bir şekilde gerçekleşen gecede ayrıca, videovizyon gösterisi yapıldı, İşçi Partisi'nin çalışmalarından örnekler verildi.

Yarbay Yüzsüren'in ölümünde kuşkular

25 Eylül'de denetleme için gittiği İdil'den Cizre'ye dönerken uğradığı silahlı saldırıda ölen Yarbay **Muammer Yüzsüren**'in ölümüne ilişkin olarak *2000'e Doğru*'ya bazı iddialar ulaştı. Söz konusu iddiaları Genelkurmay Başkanlığı'na 29 Eylül'de yazılı olarak ilettik. Ancak bugüne kadar herhangi bir yanıt gelmedi. Yarbay **Yüzsuren**'in ölümüne ilişkın olarak Genelkurmay Başkanlığı'na yönelttiğimiz sorular şunlar:

Bilgilerimize göre Doğu ve Güneydoğu'da görev yapan subay, astsubay ve erlerin saat 16.00'dan sonra çok acil bir olay olmadığı sürece yola çıkmamaları gerektiği, bu saatten sonra ancak özel izinle yola çıkılabileceği talimnamelerle belirlenmiştir. Hal böyleyken Yarbay **Yüzsüren** neden gece vakti yola çıkmıştır? Böyle bir izin varsa kim tarafından verilmiştir?

Basında çıkan haberlerde "iki er ve yarbayın şehit olduğu" ibareleri yer almıştır. Bu haberlerden Yarbay **Yüzsuren**'in beraberinde kaç kişi ve araçla döndüğü anlaşılamamaktadır. Müteveffa Yarbay **Muammer Yuzsüren** olay sırasında kaç kişi ve araçla seyahat etmekteydi?

Welat'ta Çin Devrimi

Haftalık Kürtçe yayımlanan *Welat* gazetesinin 27 Eylül-3 Ekim 1992 tarihli sayısında Çin Devrimi ve önderi **Mao Zedung**'a ilişkin bir yazı yayımlandı. "Çin kölelikten halk oldu" başlığıyla yayımlanan yazıda, "Devrimci Başkan **Mao Zedung** Çin'in koşullarını iyi tahlil etti. Bunun sonucunda da başkaldırıyı köylülerle yaptı ve bu kesim arasında devrimci fikirleri geliştirdi, mücadeleyi kırsal alandan başlattı" deniyor ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin de bu stratejiyi benimseyip, hayata geçirdiği belirtiliyor. Çin'in sosyalizmi seçmesiyle özgürlük yolunu açtığının belirtildiği yazıda, Özgür Çin ve Kürt halkı arasındaki benzerliğe vurgu yapılıyor. Çin Devrimi, Kürtler'in mücadelesinde önemli bir örnek olarak değerlendiriliyor ve kurtuluş için böyle bir devrimin gerekli olduğu belirtiliyor.

Guzman'a özgürlük kampanyası

Peru Komünist Partisi Başkanı **Abimael Guzman**'ın serbest bırakılması için başlatılan kampanya devam ediyor. **Abimael Guzman**'a Özgürlük Komitesi tarafından açılan imza kampanyasında toplanan 5200 imza ile ekindeki bir mektubu Peru Fahri Konsolosluğu'na vermeye giden topluluğa müdahale eden polis altı kişiyi gözaltına aldı. Fahri Konsolosun kabul etmemesi nedeniyle, gruptakilerin vermek istedikleri imzalar ve mektup APS aracılığıyla gönderildi. Komite ayrıca, önümüzdeki günlerde uluslararası delegasyona katılmak üzere Peru'ya iki kişi gönderecek.

Perinçek ve Yazar Ankara DGM'de

İşçi Partisi Genel Başkanı **Doğu Perinçek** ve HEP eski Genel Başkanı **Feridun Yazar** Ankara DGM'de yargılandı. Davanın konusu "bölücülük". Dava, 20 Mart 1992'de **Perinçek** ile **Yazar**'ın yaptıkları ortak basın açıklamasından dolayı açılmıştı. **Feridun Yazar** 11 HEP yöneticisi ile birlikte gözaltında olduğu için duruşmaya gelmedi. **Perinçek**, ayrıca 20 Ekim 1991 milletvekili genel seçimleri sırasında yaptığı konuşmalar dolayısıyla da yargılandı. Duruşmada **Perinçek** ve **Yazar**'ı avukatlar, **Mehmet Cengiz**, **Nusret Senem**, **Ali Kalan**, **Hüseyin Gökçearslan**, **Kenan Uludağ** ve **Faik Candan** savundular.

Suçu tanımlayan kanun maddelerine rastlanmayan iddianamede özetle şu görüşlere yer verilmişti: "Sanıklar, 20 Mart 1992 tarihinde ÇGD lokalinde yapılan ortak basın toplantısında bölücülük propagandası yapmışlardır. Anayasaya göre Türkiye'de Türk milleti yaşar. Diğer etnik gruplar da Türk sayılmıştır. Tarafsız tarihçilerin yorumuna göre Kürtçe, Orta Asya kökenlidir. Türkler ve Kürtler aynı etnik grubun mensubudurlar. Taraflar, Newroz'dan bir gün önce basın açıklaması yaparak bölücülük yapmışlardır."

"Bu basın açıklaması doğrudur" diyerek sözlerine başlayan **Perinçek**, savcının politik ve akademik bir tartışma açtığını belirterek bunların Ceza Kanunu'nun değil, sosyolojinin ve tarihin konuları olduğunu söyleyerek, en temel ilke olan "kanunsuz suç olmaz" ilkesinin çiğnendiğini belirtti. Milleti yasaların belirleyemeyeceğini de belirten **Perinçek**, "Kanun, Fransız milleti yoktur dese Fransızlar yok olur mu? Bir milletin olup olmadığına insanlar kendileri karar verir. Mesela biz kendimizi Türk kabul ediyoruz. Dünya yıkılsa bu gerçek değişmez. Kürtler de kendilerini Kürt olarak kabul ediyorlarsa bunu kabul etmek dışında, kanunların yapacakları bir şey yoktur" dedi. İddianamenin kendilerini ırkçılıkla da suçladığını belirten İşçi Partisi Genel Başkanı, "Ben enternasyonalistim, kapitalizmin aksine, kardeşliği savunuyorum" dedi. Türkler'in Anadolu'ya 1071 yılında geldiğini belirten iddianamenin Anadolu'nun 1071'den önceki tarihini yok saydığını da belirten **Perinçek**, "Anadolu, çeşitli halkların geldiği ve kavimlerin yaşadığı bir coğrafya olmuştur. Böyle kabul edilmediği zaman burası kan deryası olur. Esas bölücülük bu teoridedir. Böyle olduğu zaman biz bu topraklarda misafir gibi oluruz" dedi. Duruşma 16 Kasım tarihine ertelendi.

DOĞU PERİNÇEK ANKARA DGM'DE.

Bu arada Ankara DGM tarafından 2. Olağanüstü Kongre ile ilgili olarak gözaltına alınan 11 HEP yöneticisinden HEP Genel Sekreter Yardımcısı **Kemal Okutan**, eski Genel Sekreter Yardımcısı **Harun Çakmak** ve MYK üyesi **Cabbar Gezici** tutuklandı.

Gürbüz Çapan'dan basın açıklaması

İstanbul Esenyurt Belediye Başkanı Dr. **Gürbüz Çapan** bir basın açıklaması yaparak son günlerde hakkında çıkan bazı yayınlara yanıt verdi. **Çapan** açıklamasında şunları söyledi: "Son günlerde beldemizde iki üzücü olay birden yaşandı. Bunlardan birincisi, beldemiz sınırları içinde Doğan Araslı caddesi üzerinde bulunan kaçak olarak temeli atılmış cami inşaatı sorunu ve bununla ilgili bazı basın organlarında yer alan gerçekdışı haberlerdir. Doğan Araslı Bulvarı'nı 40 metreye kadar genişletme çalışmalarımızı yaklaşık iki aydır sürdürmekteyiz. Bulvarın hemen yanında bulunan henüz su basmanına bile ulaşmamış cami inşaatı Botaş boru hattı üzerinde ve 166 metrekarelik bir alana sıkışmış durumdadır. Aynı mahallede imar planımızın öngördüğü üç cami yeri bulunmaktadır ve bunların her biri üçer dönümlük alanlar üzerindedir. İnşaat sahipleri kendilerine önerdiğimiz ve çok yakındaki bu alanlardan birini kullanmayı reddetmişler, görevlerini yapmaya giden zabıta çalışanlarımıza ve bana sözlü ve taşlı saldırı yöneltmişlerdir. Bu çabaların bazı çevrelerin politik mevzi kazanma çabalarından başka bir nedeni olamaz.

İkincisi, SHP İl Yönetim Kurulu'nun olağanüstü bir toplantısıyla ihraç istemiyle Disiplin Kurulu'na sevk edilmem olayıdır. Gerekçe olarak, İl Yönetim Kurulu üyesine hakaret etmek suretiyle parti yönetimini küçük düşürmem gösterilmiştir. Bunun inandırıcılığı yoktur. Disiplin kuruluna sevkimin gerçek nedeni, partiden ayrılabileceğim ihtimaline karşı, İl Başkanı **Yüksel Çengel**'in şark kurnazlığı yapmaya çalışmasıdır. Bu tür bir anlayışın sosyaldemokrat bir politikayla bağdaşmayacağı açıktır.

... Kısa kısa...

● **Deniz Gözünke**, 14 yaşında. Bundan altı yıl önce milyonda bir görülen Oxalasis hastalığına yakalanmış. Karaciğer ve böbrekleri tutan hastalığın tedavisi için ailesi, altı yıldır bütün yolları denemiş. Ancak bir sonuç alamamış. Bunun üzerine dostları bir kampanya başlatıp, gerekli olan 200 bin doları toplamayı hedeflemişler. Bunun için bir de telefon numarası veriyorlar:272 46 55.

● *Yeni Ülke* gazetesi İstanbul DGM'de devam eden dört ayrı davada beraat etti. Söz konusu yazı ve haberler nedeniyle açılan davalarda 3713 sayılı yasanın 6 ve 8. maddelerinin 1. ve 2. fıkralarına göre ceza verilmesi isteniyordu.

● Mezopotamya Kültür Merkezi tarafından yayınlanan basın bildirisinde, kültür merkezine bağlı olarak faaliyet gösteren müzik gruplarından Koma Çiya'nın HEP 2. Olağanüstü Kongresi'nde verdiği konser nedeniyle gözaltına alınmak istenmesi kınanarak, tüm demokrat kamuoyu duyarlı olmaya ve tepki göstermeye çağrıldı.

● *İşçilerin Sesi* gazetesi Yazıişleri Müdürü **Ümit Erdoğdu** tarafından yapılan açıklamada, gazetenin 2 Ekim tarihli 40. sayısının "Kürt sorunu, Türk sorunudur" başlıklı yazı nedeniyle toplatılmasının, koalisyon hükümetinin "demokratikleşme paketinin" aslında "pandoranın kutusu" olduğunu gözler önüne serdiği belirtildi.

● İşçi Partisi Adana il örgütü tarafından yapılan basın açıklamasında 4 Ekim'de demokratik kitle örgütleri yöneticileri ve aileleriyle sosyalist dergi çevrelerinden insanların katıldığı pikniğin jandarmalar tarafından saldırıya uğraması kınanarak, olayda kışkırtıcılık yapan Jandarma Binbaşısı hakkında savcılıkça soruşturma açılması istendi.

● İstanbul Barosu Genel Kurulu 11 Ekim' de yapılıyor. Genel Kurul'da başkanlık için Çağdaş Avukatlar Grubu'ndan **Necla Fertan**, Liberal Avukatlar'dan **Berra Besler**, Çağrı Avukatlar Grubu'ndan **Ünal Emiroğlu** adaylıklarını koydular. Halen Baro Başkanlığı görevini sürdüren **Turgut Kazan**'ın da yeniden aday olduğu belirtiliyor. Bu arada Özgür Avukatlar adıyla dağıtılan bir bildiride ise avukatlar boş oy atmaya çağrıldı.

● Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeciler Demeği 3. Olağan Genel Kurulu 3-4 Ekim tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. Yapılan seçimler sonucunda genel başkanlığa **Mustafa Özyürek** seçildi. Yönetim kuruluna da Çağdaş Demokratlar Grubu'ndan **Masum Türker**, **Uğur Büyükbalkan**, **Mehmet Kutlay**, **Ali Rıza Yurtsever**, **Mahir Yalçınkaya**, **Adnan Önürmen** ve **Musa Pişkin** seçildiler.

● *Partizan* dergisi Yazışleri Müdürü **Kemal Bozdaş**'ın basına ve kamuoyuna yaptığı yazılı açıklamada, *Partizan* dergisinin yayımlanan ilk üç sayısındaki yazıların üçte biri hakkında dava açıldığı belirtilerek dördüncü sayının da sudan bahanelerle toplatıldığı söylendi.

Divriği'de köylülere asker baskısı

Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı Danışment bucağının Arıkbaşı köyü karakolundaki askerler köylüleri "Gece saat 20.00'den sonra sokağa çıkmayacaksınız. Çıkarsanız öldürürüz" diyerek tehdit ediyorlar. Askerler, ayrıca köyün ormanını da yakıyorlar. Köyün içinde üstleri çıplak bir şekilde dolaşan askerler, atış talimi yaparken de köylülere herhangi bir uyarıda bulunmuyorlar.

Köylülere yönelik bu baskıların Divriği Jandarma Bölük Komutanı **İsmail** üsteğmenin bilgisi dahilinde gerçekleştiğini belirten köylüler, üsteğmenin, köyün minibüsçüsünü askerleri bedava taşımadığı gerekçesiyle arabasından indirip dövdüğünü anlatıyorlar. Karakoldaki baskılar dolayısıyla köylülerden **Bayram Albayrak**'ın bazı askerler aleyhine açtığı davada mahkeme **Bayram Albayrak** lehine karar vermiş.

Almanya'nın yeni eyaletlerinde oturma yasağı kalktı

Federal Almanya ve Doğu Almanya'nın birleşmesi ile ilgili anlaşmayla getirilen yeni eyaletlerde oturma ve çalışma yasağı 2 Ekim'de kalktı. Konuyla ilgili olarak bir değerlendirme yapan Türkiye Araştırmalar Merkezi Direktörü Prof. Dr. **Faruk Şen**, yeni eyaletlerde öngörülen gelişmelerin sağlanamaması yüzünden buralarda ırkçılık eğiliminin arttığını belirtti. Yasağın kalkmasından sonra bu eyaletlere çalışmak için gidecek Türk vatandaşlarının ırkçı saldırıların hedefi olabileceğini söyledi.

Fethiye olaylarında devletin rolü

Fethiye merkeze bağlı Esen köyünden **Ali Galip Met**'in Güneydoğu'da bir çatışmada öldürülmesinin ardından yapılan cenaze töreni Fethiye olaylarının başlamasına neden olmuştu. Garnizon Komutanı Albay **Cemali Yıldırım** törende yaptığı konuşmada "Şehitlerin kanı yerde kalmayacak. Sakarya'da, Dumlupınar'da, Çanakkale'de nasıl kazandıysak burada da öyle kazanacağız" demiş, Fethiye müftüsü de benzer içerikte bir konuşma yapmıştı. Bu konuşmaların yapıldığı sırada bir grubun "Kahrolsun PKK, Kürtler dışarı, zafer İslam'ın" şeklinde slogan attığı görülmüştü. Olayı yakından izleyen Fethiyeliler'e göre bu sloganları atanlar eskiden MHP içinde yer alan ancak bugün değişik partilere dağılmış durumda olan ülkücüler.

Fethiye'ye giderek incelemelerde bulunan siyasi parti temsilcileri ve yetkililerle görüşen İşçi Partisi Başkanlık Kurulu üyesi **Adil Arslan**, *2000'e Doğru*'ya şu açıklamaları yaptı: "Kürtler'e yönelik saldırının bir boyutu arazı mafyası denilebilecek bazı çevrelerin olayları fırsat bilip Kürtler'i, verdikleri arsalardan atmak için devreye girmesidir. Yine aynı şekilde Kürt çevreleriyle, yerli halk arasındaki bazı kişisel ve ticari anlaşmazlıkların da bu olaylarda rolü vardır.

"Bu olaylarda en önemli faktör ise devletin cenaze törenlerini Güneydoğu'daki şiddet politikasına kamuoyu desteği sağlamak için kullanmaya başlamasıdır. Güneydoğu'da öldürülen askerlerin cenazeleri eskiden birliğinde veya ilçesinde yapılan daha sade törenlerle köylerine gönderiliyordu. Özellikle Newroz'dan sonraki dönemde devlet, Batı'da ve İç Anadolu'da cenazeleri de propaganda amaçlı kaldırmaya başladı. Bu cenazede de yapılan şaşaalı devlet töreni ve konuşmalar tansiyonu yükseltmiş ve Türk milliyetçiliğini kışkırtmıştır.

"Olayların daha da büyümeden durdurulmasında Fethiye halkının sağduyusu ve olgunluğu tayin edici olmuştur.

"Fethiye olaylarının ve yaşadığımız zorlukların dayattığı bir başka çıplak gerçek de şudur: Bugün kardeşlik politikasına sıkıca sarılmak ve milliyetçiliği reddetmek, Batı'daki işçiyle ve yoksul Türk halkıyla birleşmek, Kürt için de hayati bir ihtiyaçtır."

DEV-İŞ GENEL BAŞKANI HASAN SARICA, *2000'E DOĞRU* LEFKOŞE MUHABİRİ İZZET AYDIN'LA. "Kıbrıslı Türk ve Rum emekçileri emperyalist komplolara birlikte meydan okumuşlardır."

Kıbrıs sorununa Dev-İş'in çözümü

Kıbrıs Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu (Dev-İş) Başkanı **Hasan Sarıca**, "Kıbrıs'ta federal bir çözümün Kıbrıslı Türk emekçilerinin siyasi, ekonomik ve demokratik çıkarlarına hizmet edeceğine inanıyorum" dedi. *2000'e Doğru* Lefkoşe muhabiri **İzzet Aydın**'ın sorularını yanıtlayan **Hasan Sarıca**, "Kıbrıs'ta Türkler ve Rumlar yüzyıllarca beraber yaşadılar. İşçi ve çiftçi birliklerinde ortak çıkarlar ve daha iyi hayat şartları için birlikte mücadele ettiler, düğünlerde birlikte eğlendiler. Emperyalist komplolara meydan okurcasına 1 Mayıs gösterilerine yığınsal olarak katıldılar" dedi. Kıbrıs'taki çalışmaları hakkında bilgi de veren **Sarıca**, 1992 yılı içinde 21 Şubat ve 15 Temmuz'da tüm sendikaların ve derneklerin katılımı ile bir miting ve grevle, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin toplantılar düzenlediklerini belirtti. Sendikal faaliyetleri sırasında karşılaştıkları güçlükleri de anlatan **Hasan Sarıca**, sorunların işyerine grev pankartı asmaktan başlayıp, sendika üyesi olan işçinin işten atılmasına kadar uzadığını belirtti.

Kulp'a yardım komitesi kuruldu

Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde 3 Ekim'de PKK gerillalarının bir astsubay ve iki eri öldürdükleri gerekçesiyle başlatılan operasyonlarda halkın uğradığı maddi ve manevi zararın tazmini amacıyla Kulp'a Yardım Komitesi adıyla bir komite kuruldu. Komite Başkanlığı'na *Özgür Gündem* gazetesi Diyarbakır temsilcisi **Raif Türk** getirildi. **Raif Türk** imzasıyla yapılan basın açıklamasında operasyon sırasında ilçenin top ve havan atışlarıyla bombardıman edildiği, tüm dünyayla ilişkisinin kesildiği belirtiliyor. Bombardıman sonucu yıkılan evlerin yanı sıra 70'e yakın evin de benzin dökülerek yakıldığının belirtildiği açıklamada, "görgü tanıklarının ifadelerine göre Narin Oteli'nin işletmecisi **Abdülvahit Narin** işyerinde tarandıktan sonra yakılmıştır" deniyor.

Halkın uğradığı maddi ve manevi zararın karşılanması, benzeri uygulamaların bir daha tekrarlanmaması ve yapılanların sorumlularının belirlenerek hesap vermelerini sağlamak için çeşitli mesleklerden 12 kişilik bir komite oluşturulduğunun belirtildiği açıklamada, insan sevgisi taşıyan herkes yaşananları görmek için Kulp'a davet ediliyor.

DR. FRITZ
KÜRTLERİN TARİHİ

Türkçesi: Sinan Şanlıer
Türkçede ilk kez çıktı.
Genel Dağıtım: Kabalcı Dağıtım, Başmüsahip Sok. Talas Han Kat. 1, Tel: 522 63 05 CAĞALOĞLU-İSTANBUL
Yayınlayan: Hasat Yayınları P.K. 1384 SİRKECİ-İSTANBUL

ÖZÇELİK-İŞ VE DİSK ARAŞTIRMALARI

En düşük ücret, en yüksek kâr MESS'te

En büyük yalanı, en yüksek kâr ve en düşük ücretle çalışan işverenlerin toplandığı kuruluş söylüyor. MESS'in bir hilesi, reel ücret artışlarını hesaplarken 1970 yılını temel alması. Ücretteki yüzde 37'lik erimenin yüzde 25'i enflasyondan, yüzde 12'si işçi çıkarmalardan kaynaklanıyor.

MESS Başkanı **Hulusi Çetinoğlu** 1990-92 döneminde işçi ucretlerinin arttığını, "aşırı" ücretler nedeniyle "çok zorlandıklarını" söylüyor ve işçilerin kendilerine borçlu olduğunu iddia ediyor. Devam eden toplusözleşmede eşel mobil sistemi dayatılıyor. Bazı MESS ışverenlerı "sıfır zamla" sozleşme teklif ediyor: "Yoksa batarız, butun işçiyi atmak zorunda kalırız" diyorlar. İşçi ücretlerinde gerçek durum ne? İşletmelerın durumu gerçekten kötü mu? Hem Özçelık-İş Sendıkası'nın, hem DİSK'in araştırmaları farklı bir tablo çiziyor.

İşte gerçek: Tüm sanayi sektörüne göre metal işkolu daha düşük ücret, daha düşük faiz, daha yüksek kâr ile çalışıyor. 1983-1990 arasında, metal işkolunda çalışan başına kâr 35 kat, katma değer 29 kat, üretimden satışlar 27 kat, satış hasılatı 27 kat arttı. Ayrıca 1991 yılının ikinci yarısından itibaren metal işkolunda satışlar artıyor, stoklar eriyor. Kapasite kullanım oranları yükseliyor, elektrik tüketimi artıyor. Satış fiyatları artarken hammadde fiyatları düşüyor.

(TABLO-1)

ÜCRET VE KÂR AÇISINDAN SANAYİ İÇİNDE METAL İŞKOLUNUN DURUMU

	ÖZSERMAYE KÂRLILIĞI		İŞÇİ ÜCRETİ PAYI	
Yıl	Toplam Sanayi	Metal İşkolu	Toplam Sanayi	Metal İşkolu
1983	53 06	49.8	43 0	40.5
1984	44.02	46 35	38.0	36.0
1985	52 59	56 45	39 0	36.1
1986	49.50	48.33	33.0	30.4
1987	66.22	67.83	30.0	29.1
1988	66 27	68 24	32.0	30.4
1989	57.23	57.94	39 0	36.9
1990	54.14	77.64	48.0	44.0

(KAYNAK: İSO)

Araştırmalar, borsada yer alan MESS üyesi işyerlerinin bilançolarına, İSO ve DİE'nin rakamlarına dayanıyor. En büyük yalanı, en yüksek kâr ve en düşük ücretle çalışan işverenlerin toplandığı kuruluş söylüyor: MESS!

HESAPTA HİLE

MESS'in bir hilesi, reel ücret artışlarını hesaplarken 1970 yılını temel alması. 1970, reel ücret düzeyinin düşük olduğu bir yıl olduğu için MESS'in ücret hesabı yüksek çıkıyor. Özçelik-İş araştırmasında, ücretlerin en yüksek olduğu 1977 yılının temel alınması gerektiği vurgulanıyor. 1977 yılı 100 alındığında 1989'da 71.6 olan ücret endeksi, 1989 zamlarıyla 1990'da 140.7'ye yükseliyor. 1991'de ise 109.9'a, 1992'de 93.5'e düşüyor. Bunun anlamı şu: 1990 sözleşmesi ile elde edilen ücret artışları 1990-92 arasında yüzde 37 oranında geriledi.

İkinci önemli nokta şu: MESS sözleşmesi gereği 1992'de olması gereken ortalama saat ücreti 18 bin 48 lira iken, gerçekleşen ücret 15 bin 282 lira. Ücret 18 bin 48 lira olarak gerçekleşseydi, ücret erimesi yüzde 37 değil, yüzde 25 olacaktı. Yüzde 12'lik fazla erime nereden kaynaklanıyor?

ÇIKARILAN 48 İŞÇİNİN YERİNE 33 YENİ İŞÇİ

Enflasyon dışındaki erımenin nedeni işçi çıkarmalar! Metal sanayi işverenleri 1991 Körfez krizi döneminde yoğun olarak işçi çıkardı-

(TABLO-2)

METAL İŞKOLUNDA 1990-1992 REEL ÜCRET ENDEKSİ

Yıl	Die Tüfe (1990=100)	Brüt Çıplak Ücret	Reel Ücret	Endeks (%)
1990	100	8.309	8309	100
1991	171	10.818	6326	76
1992	290	15.282	5270	63

(TABLO-3)

METAL İŞÇİSİNİN ÜRETTİĞİ MALIN FİYATI, ÜCRETİNİN İKİ KATI HIZLA ARTIYOR

Ürün	1991 Fiyatı (Bin TL)	1992 Fiyatı (Bin TL)	Artış (%)
Buzdolabı	1.975	3.400	72
Çamaşır mak.	3 250	5.490	71
Bulaşık mak.	3 450	5.490	60
Dikiş mak.	1 675	2.885	73
Televizyon	3.500	5.640	62
Elektrik süp.	650	1.140	76
Otomobil	38.001	70.384	86
ÜCRET(*)	**10.818**	**15.282**	**41**

KAYNAK: DİE
(*) Ücret ile ilgili rakamlar MESS genel kurul raporundan ve Bahri Ersöz'ün genel kurulda yaptığı konuşmadan alınmıştır.

lar ve yeni işçi aldılar. Bu yolla ortalama ücreti gerileterek krizi atlattılar, düze çıktılar.

Özçelik-İş'in araştırmasına göre 1989-1991 dönemi içinde toplam 62 bin 612 kişi işten çıkarıldı. Bu, 1989 yılında çalışan sayısının yüzde 48'i. Ayrılmalar sonucu işçi sayısı 68 bin 59 olması gerekirken, MESS Genel Kurul Raporu 1991 yılı için 110 bin 697 sayısını veriyor. Yani çalışanların yüzde 48'i işten atılırken, yüzde 33 geri alım gerçekleşiyor. Bu da, yüzde 80'i bulan, çok yüksek oranda bir işçi devri anlamına geliyor.

İşçi devrinin ücretlerde yarattığı erime şöyle gerçekleşiyor: MESS sözleşmesi özel grup işyerinde bir önceki dönem işe giren ve 5. grupta çalışan bir işçinin Mayıs 1992 saat ücreti 14 bin 400 lira. Şubat-Eylül 1991 tarihleri arasında işe giren bir işçi ise Eylül 91 ve Mart 92 zamlarıyla 9 bın 312 lira alıyor. İkinci ışçı, yüzde 35 daha ucuza çalışıyor. Bu işyerinde 100 ışçının çalıştığını kabul edip, bunlardan 50'sinin çıkarılıp yerine 50 kişi alındığını varsaydığımızda, işyerinde ortalama saat ücreti 14 bin 400 liradan 11 bin 856 liraya geriliyor. Toplam işçilik maliyetlerindeki gerileme, daha az sayıda işçi çalıştırılması nedeniyle, ortalama ücretlerdeki gerilemeden daha fazla. Söz konusu işyerinde atılan 50 işçinin yerine 30 işçi alındığını düşünelim. Bu durumda ortalama ücret 14 bin 400 liradan 12 bin 492 liraya düşüyor ve yüzde 14 dolayında geriliyor. Toplam bir saatlik işçilik maliyeti ise 1 milyon 440 bin liradan 999 bin 360 liraya düşüyor ve yüzde 31 oranında geriliyor.

Üstelik, Özçelik-İş araştırmasında, sadece toplusözleşmeden yararlanan işçiler; sendıka üyeleri ve dayanışma aidatı ödeyenler kapsanıyor. Taşeron işçi, geçici işçı, kapsam dışı personel hesaba katılmıyor. Bunların dahil edilmesi durumunda ücretlerdeki erimenin çok daha büyüyeceği açık.

Öte yandan, 1991 Nısanı ile 1992 Nisanı arasında metal işkolunda ücret artışları ıle metal işçilerinin ürettiği urunlerin perakende fiyatı karşılaştırıldığında, ücretlerdeki artışın urun fiyatlarındaki artışın yarısında kaldığı ortaya çıkıyor: Ücretler yüzde 41 artarken, buzdolabının fiyatı yüzde 72, elektrik süpürgesinin fiyatı yüzde 76, otomobilin fiyatı yüzde 86 artıyor. ■

İŞÇİ PARTİSİ
İSTANBUL İL ÖRGÜTÜ

Ölümünün 21. yıldönümünde

HİKMET KIVILCIMLI'yı ANMA TOPLANTISI

– Yarım Yüzyıllık Devrimci Yaşam –

Konuşmacılar
- **Doğu Perinçek**
- **T. İçli**

Yer: **İşçi Partisi İl Merkezi**
İlk Belediye Cad. Küçüktünel Apt. No: 5 / 2
Beyoğlu / İst. Tel: 244 12 94 Fax: 249 74 86
Tarih: 11 Ekim 1992 Pazar Saat: 18.00

"İŞÇİ SEÇENEĞİ" BÖLGE KURULTAYLARI

İlk kurultay Ankara'da

İşçi Seçeneği Koordinasyon Kurulu, Türkiye çapında bütün sendika şubelerine bin adet çağrı mektubu gönderdi. Ankara ve İzmir'de koordinasyon kurulunu sendika şubeleri oluşturdu. Bölge kurultaylarının gündemi iki başlıkta toplanıyor. Birincisi, Sendikalarda İşçi Seçeneği'nin örgütlenmesi ve çalışmalarının planlanması. Örgütlenecek ilk çalışma Türk-İş kongresine yönelik. İkincisi ise, bölge düzeyinde tespit edilen görevleri yerine getirecek bölge komitesi seçiminin planlanması.

Sendıkalarda İşçi Seçeneği bölge kurultaylarının ilki olan İç Anadolu Bölgesi kurultayı, 18 Ekim'de Ankara'da toplanıyor. Daha sonra sırasıyla: Ege Bölgesi, İstanbul Anadolu ve İstanbul Rumeli yakaları ve Çukurova Bölge kurultayları yapılacak. İşçi Seçeneği Koordinasyon Kurulu, Turkiye çapında butün sendıka şubelerine bin adet çağrı mektubu gönderdi.

Ankara ve İzmir'de, bölgesel kurultayların koordınasyon kurulunu sendika şubeleri oluşturdu. Bölge kurultaylarının gündemi ortak ve iki başlıkta toplanıyor: Birincisi, Sendıkalarda İşçi Seçeneği'nin örgutlenmesi ve çalışmalarının planlanması. Örgütlenecek ilk çalışma Türk-İş kongresine yönelık. İkincisi ise, bölge düzeyinde tespit edilen görevleri yerıne getırecek bölge komitesi seçimi.

27-28 Haziran tarihlerinde İstanbul'da toplanan 2. İşçi Kurultayı tarafından oluşturulan İşçi Seçeneği Koordinasyon Kurulu, merkezi görev olarak "Türk-İş'te işçi seçeneği örgütlenmesini yaratmayı" belirlemişti. Bu amaçla 24 maddelik, "Sendikalarda İşçi Seçeneği Programı" ve "Alternatif Sendika Tüzüğü" hazırladı. Bunları tartışmaya açtı.

"DÜZEN SENDİKACILIĞI YERİNE, SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI"

Ankara bölge kurultayı koordi-

İŞÇİ SEÇENEĞİ EGE BÖLGE KURULTAYI KOORDİNASYON KOMİTESİ ÜYELERİNDEN TEK BORNOVA İŞYERİ TEMSİLCİSİ MEHMET ZERGER, TEKEL İÇKİ FABRİKASI İŞÇİSİ MEHMET ÖZGÜL, OTOMOBİL-İŞ İZMİR ŞUBE EĞİTİM SEKRETERİ İBRAHİM ŞENGÜRLE, OTOMOBİL-İŞ İZMİR ŞUBE BAŞKANI COŞKUN YILMAZ, TÜM SAĞLIK-SEN İZMİR ŞUBE ÖRGÜTLENME SEKRETERİ ALİ GÜL (Soldan sağa). "Tüm sendika yöneticilerini, işçi temsilcilerini, işçi önderlerini seçenek etrafında toplanarak görev almaya, Ege bölge işçi kurultayına katılmaya çağırıyoruz."

nasyon komitesinde şu adlar yer alıyor: İşçi Seçeneği Koordinasyon Komitesi üyesi **Tayfun Tabakoğlu**, Tarım-İş eski Genel Sekreteri **Mehmet Ceylan**, Petrol-İş Şube İdari Sekreteri **Musa Özkan**, Dev-Maden-Sen Örgütlenme Sekreteri **Tayfun Gorgü**, Otomobil-İş Şube Sekreteri **Veli Beysülen**, Şekerbank işyeri baştemsilcisi **Peyman Terzi**, karayolları işçisi **Cemal Uludağ**, belediye işçisi **Fikret Ayaz**, metal işçisi **Hüseyin Tuncel**, mobilya işçisi **Tuncay Karataş**.

İzmir'de de koordinasyon komitesi işyerlerine gönderdiği çağrı mektubunda, "İşçi Seçeneği'nin amacına ulaşması için aktif çaba harcamaları ve kurultaya delege göndermeleri" isteniyor. İzmir'de oluşan koordinasyon komitesinde de şu adlar yer alıyor: **Tayfun Tabakoğlu**, Selüloz-İş Şube Başkanı **Kamuran Zınk**, Otomobil-İş İzmir Şube Başkanı **Coşkun Yılmaz**, Petrol-İş Aliağa Şube Mali Sekreteri **Yakup Fidan**, Otomobil-İş İzmir Şube Eğitim Sekreteri **İbrahim Şengürle**, Tüm Sağlık-Sen İzmir Şube Örgütlenme Sekreteri **Ali Gül**, Tekel içki fabrikası işçisi **Zaman Suyer**, TEK Bornova işyeri temsilcisi **Mehmet Zerger**, Troleybüs atölye temsilcisi **Atilla Pasinler**, Petkim işçisi **Zafer Dönmez**, Tekel içki fabrikası işçisi **Mehmet Özgül**, TEK işçisi **Hüseyin Korkankorkmaz**.

Otomobil-İş İzmir Şube Eğitim Sekreteri **İbrahim Şengurle**, bölge kurultayıyla ilgili bir açıklama yaparak "Dünya Bankası'nın ülkemize dayattığı acı reçeteye karşı bir emekçi barikatı kurulmasının zorunlu olduğunu" belirtti. **Şengürle**, "Mevcut sistemin bir parçası haline gelmiş olan sendikal anlayışların, sınıfın bugün karşı karşıya bulunduğu büyük sorunları göğüslemesi mümkün değildir" dedi. **Şengürle**, Türk-İş'in 24 maddelik programına karşı İşçi Seçeneği'nin 24 maddelik programıyla çıktıklarını belirtti. **İbrahim Şengürle**, Türk-İş içindeki muhalefetin sınıfı birleştirecek ortak bir program ve alternatif bir tüzükten yoksun olduğunu vurguladı ve şunları söyledi. "İşçi seçeneği alternatif program ve tüzüğü, tüm sendikalardaki muhalefeti birleştirecek belgedir. 25 Ekim Pazar günü toplanacak Ege bölgesi kurultayı bu programı tartışıp, kısa vadede, yaklaşan Türk-İş kongresine muhalefetin örgütlenmesi için yapılacak çalışmaları karara bağlayacaktır. Mevcut devlet sendikacılığından rahatsız olan tüm sendika yöneticilerini, işçi temsilcilerini, işçi önderlerini seçenek etrafında toplanarak görev almaya, Ege bölge işçi kurultayına katılmaya çağırıyoruz." ■

BÖLGE KURULTAYLARININ TARİH VE YERLERİ

İÇ ANADOLU BÖLGE KURULTAYI:
Tarih: 18 Ekim 1992.
Katılacak iller: Ankara, Eskişehir, Kırşehir, Çankırı, Yozgat, Konya, Sivas, Bolu, Düzce, Bilecik, Kırıkkale, Antalya, Çorum, Kayseri, Niğde, Karaman.
Yer: Altındağ Belediyesi Yunus Emre Kültür Merkezi Dışkapı-Ankara **Saat:** 10.00-18.00

EGE BÖLGE KURULTAYI:
Tarih: 25 Ekim 1992
Katılacak iller: İzmir, Aydın, Manisa, Denizli, Muğla, Kütahya, Uşak, Balıkesir.
Yer: Bornova Belediyesi Çamdibi Düğün Salonu, İzmir.
Saat: 10.00

İSTANBUL ANADOLU YAKASI BÖLGE KURULTAYI:
Tarih: 7 Kasım 1992
Katılacak iller: İstanbul Anadolu yakası, Bursa, Kocaeli.
Yer: Pendik Kültür Merkezi, Pendik-İstanbul. **Saat:** 13.00

İSTANBUL RUMELİ YAKASI BÖLGE KURULTAYI:
Tarih: 8 Kasım 1992
Katılacak iller: İstanbul Rumeli yakası, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Çanakkale.
Yer: Sepetçi Kasrı Uluslararası Basın Merkezi, Sirkeci-İstanbul. **Saat:** 10.00

ÇUKUROVA BÖLGE KURULTAYI:
Tarih: 22 Kasım 1992.
Katılacak iller: Adana, İskenderun, Mersin, Gaziantep.

ORPA ORHAN ELEKTRİKLİ EV ALETLERİ VE PAZ. LTD. ŞTİ.

Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerinde çalıştırılmak üzere

SATIŞ ELEMANLARI

alınacaktır.

Elemanlarda aranacak özellikler:

1– Askerliğini yapmış olmaları
2– Seyahate mani halleri olmamaları
3– Asgari lise mezunu olmaları
4– Teminat verebilecekler tercih sebebidir
5– Ücret dolgundur.

Adres: Ayvalı Cad. 7 / A Aşağı Eğlence – Ankara
Tel: 323 83 37 – 323 83 38
Fax: 322 59 29

DOĞU PERİNÇEK

Lenin Stalin Mao'nun Türkiye Yazıları

Bu kitap, Lenin, Stalin, Mao ve Dimitrov'un 20. yüzyıl başlarından 1960 yılına kadar Türkiye üzerine yazdıklarını ve söylediklerini bir araya getiriyor.
Doğu Perinçek ayrıca kitabın başına, Marksist önderlerin yazdıklarını bir sisteme sokarak onlara göre bir Özet Türkiye Tarihi ekledi.
20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu'nun despotik ve yarı-sömürge karakteri
1908 Jön Türk devriminin niteliği, zaafları, sorunları ve bıraktığı miras.
Balkanlar'da Osmanlı hâkimiyeti, emperyalist çıkar çatışmaları ve milli hareketlerin gelişmesi.
Türkiye'nin paylaşılması hedefi ve Birinci Dünya Savaşı. Milli Kurtuluş Savaşı Kemalist Devrim. Kurtuluş Savaşı'nın genel karakteri. Sovyet Rusya'nın Kurtuluş Savaşı Türkiye'si ile ilişkileri ve dayanışması.
Kemalist devrimin zaafları. Türkiye'de sosyalist ve işçi hareketi. Milli Kurtuluş Savaşı sonrasında emperyalist komplolar ve Boğazlar sorunu. Hitler Almanyası ile ilişkiler, İkinci Dünya Savaşı. Bayar-Menderes rejimi

Ederi 20.000TL

3. BASKISI ÇIKTI

Nuruosmaniye Cad. 19/3 34410
Cağaloğlu-İstanbul Tel 513 83 52-53
Tek isteklerde
ederi kadar posta pulu gönderiniz

KAYNAK YAYINLARI

Radi Fiş
Ben de Halimce BEDREDDİNEM

2. Baskı, 55.000.- TL.

Yannis Ritsos
SEÇME ŞİİRLER

20.000.- TL.

Yorgo Seferis
SEÇME ŞİİRLER

20.000.- TL.

YÖN YAYINCILIK
Cağaloğlu Yokuşu Evren Han, Kat:1 No: 29/30
Cağaloğlu-İST.
Tel: 511 79 16

Not:Tek isteklerde ederi kadar posta pulu gönderilmesi rica olunur

Howard Zinn . Manning Marable . Mike Davis
Murat Çelikkan . Veli Yılmaz

FATİHLER YARGILANIYOR
500. Yılında Amerika

—

İyi Bir Kızılderili, Ölü Bir Kızılderilidir

"Bizim gerçeğimiz, 500 yıldır sistemli bir şekilde yokedilen 50 milyon Kızılderilidir. Bizim gerçeklerimizi kavrayabilmek için, Kürtlerle Filistinlilerin gerçeğini iyi izlemek gerek. Bizim tarihimizi yazanlar, şimdi de Ortadoğu ve benzeri yerlerin tarihini yazmaya kalkıyorlar. Tabii yerli halkları, oraların esas sahiplerini yokederek..."

Kapitalizm, daha şafağında sadece kendi anavatanında değil, Atlantik Ötesinde de kan banyosu içersinde doğum yaptı.
Kan banyosu ile ayakta duruyor. Columbus'un torunları, 500 yıl sonra Halepçe mezarlıklarına, Kurdistan dağlarına 'ölü ele geçirme' operasyonları ile 'uygarlık' taşıyor.
Her doğum bir şiddettir
Her ölüm de, ancak bir şiddetin, bir karşı-şiddetin ürünü olabilir.

t ü m z a m a n l a r y a y ı n c ı l ı k

Genel Dağıtım : Akyüz Kitabevi
Neşet Ömer Sokak. No 10/124
Tel: 347 08 27 - 349 43 14
Kadıköy - İSTANBUL

PETROL-İŞ, DERİ-İŞ VE TARIM-İŞ KONGRELERİ

Muhalifler başkan adayı çıkarmadı

"İşverenlerin bize karşı yürüttüğü sendikasızlaştırma çalışmalarına karşı bizim de mücadele etmemiz gerekir. İşçi sınıfı yapmak istedikten sonra yapamayacağı hiçbir şey yoktur. Biz devlet yıkar, devlet kurarız. Çünkü biz güçlüyüz."

2-3 Ekim günlerinde İstanbul'da Petrol-İş ve Deri-İş, Ankara'da Tarım-İş olmak üzere üç sendikanın genel kurulu daha tamamlandı. Petrol-İş Genel Başkanlığı'na **Münir Ceylan**, Deri-İş Genel Başkanlığı'na **Yener Kaya**, Tarım-İş Genel Başkanlığı'na **Sabri Özdeş** yeniden seçildi. Petrol-İş tüzüğünde bazı değişiklikler de gerçekleşti. Her üç kongrede de işçi sınıfının içinde bulunduğu durum, sorunlar, politikalar tartışılmadı; karar alınmadı. Kongrelerin bir ortak özelliği de "muhalif liste"lerin başkan adayı çıkarmamaları. Petrol-İş'te **Yusuf Ziya Kâhyaoğlu** genel başkanlığa liste dışı aday oldu. Yönetim kurulu üyeliklerinde değişiklikler oldu.

PETROL-İŞ

Fikir dolu, canlı konuşmalarla açılan Petrol-İş Kongresi, ne yazık ki aynı şekilde devam etmedi. Geçen dönemlerden farklı olarak, bu kongrede sendikanın kısa ve uzun vadedeki hedeflerini, stratejisini ortaya koyan "kararlar ve sonuç bildirgesi" yayımlanmadı.

Petrol-İş'in 20 şubesinden sol bilinen 16'sı, kongre öncesi bir dizi toplantı yaptı. Ağırlıklı görüş, yönetim kurulu değişikliğiyle sorunların çözülmeyeceği şeklindeydi. Kaldı ki, aday da çıkmıyordu. Uzun tartışmalar, toplantılar sonunda şubeler, genel başkanlık dışındaki yönetim kurulu üyeliklerine ortak aday çıkardı.

Petrol-İş'te söz konusu geleneksel uygulama, bu dönem delegeler arasında tepkiyle karşılandı. Wyeth İlaç temsilcisi **Mehmet Turp**, delegelerin hemen hepsinin, şubelerin liste hazırlamasından rahatsız olduğunu belirtti. **Mehmet Turp** konuyla ilgili olarak şunları söyledi: "Bizler niye buradayız, koyun muyuz? 50 bine yakın üye için şube başkanları karar alıyor! Delegenin ne düşündüğü sorulmuyor! 'Nasıl bir Petrol-İş?' tartışılmıyor. Üç yıl boyunca ne yapıldı ne yapılmadı, ortaya koyma anlayışı yok. Merkez yönetimine aday oluyorlar, merkezin politikalarını eleştirmiyorlar. Bazıları o ya da bu şekilde bir yerlere gelme düşüncesinde."

Delegenin tepkisi, sonuca şöyle yansıdı: Şubelerin adaylarından yalnızca genel sekreterliğe aday olan **Bayram Yıldırım** seçildi. Ankara Şube Başkanı olan **Yıldırım**'ın karşısında başka aday yoktu. Eski genel sekreter **Hüseyin Doğdu** ve genel mali sekreter **Tekin Akın**, aday olmadılar. 93 delege **Tekin Akın**'ın aday olması için imza topladı, sonuç değişmedi. **Tekin Akın** bir konuşma yaparak, 1986'da Ankara Şube Başkanı'yken kendisinin de bu göreve şubelerin kararıyla geldiğini belirtti. **Akın**, "Karara saygılıyım, aday olmayacağım" dedi. **Tekin Akın**'ın yerine, şube başkanlarının adayı **Ahmet Teymurtaş** değil; sürpriz aday, Boğaziçi Şube Başkanı **Adnan Özcan** seçildi.

Kocaeli delegesi **Yusuf Ziya Kâhyaoğlu, Münir Ceylan**'ın yerine aday oldu. Sağı temsil ettiği belirtilen **Kâhyaoğlu**'nun aldığı oy beklenenin üzerinde: 63. 250 delegenin katıldığı kongrede **Münir Ceylan** 153 oy aldı. **Mansur Burgucu** ve **Mustafa Çavdar**, yerlerini korudular. Petrol-İş Başkanlar Kurulu'nun hazırladığı tüzük değişiklik önergeleri de kabul edildi. Temsilcilerin seçimle belirlenmesine, yalnızca iki delege karşı oy kullandı.

Adaylar dışında İstanbul delegeleri **Salman Uluhanlı, Nejat Elibol, Mehmet Turp, Erol Koca** ve Kırşehir Petlas işyeri temsilcisi **Savaş Ekmekçioğlu** konuştu. Bir grup delegenin yazılı olarak divana verdiği metin okundu. Delegeler konuşmalarında "Emperyalizmle ve düzen güçleriyle uzlaşmayı reddeden, işçi sınıfının ekonomik-demokratik haklarını her alanda arayan sınıf ve kitle sendikacılığını" benimsediklerini ilan ettiler.

DERİ-İŞ

Deri-İş, 24. genel kurulunu 212 delegeyle yaptı. Yönetim için iki liste çıktı. Her iki listenin de başkan adayı **Yener Kaya**'ydı. Genel sekreterliğe **Selahattin Gökpınar** ve mali sekreterliğe **İbrahim Kızıltan** yeniden seçildi. Eski başkanvekili **Munzır Pekgüleç**'le **Ömer Ergül** eşit oy aldılar; kura sonucu **Ömer Ergül** başkanvekili oldu.

Delegelerden **Süleyman Longurlar**, "İşverenlerin bize karşı yürüttüğü sendikasızlaştırma çalışmalarına karşı bizim de mücadele etmemiz gerekir. İşçi sınıfı yapmak istedikten sonra yapamayacağı hiçbir şey yoktur. Biz devlet yıkar, devlet kurarız. Çünkü biz güçlüyüz" dedi.

Petrol-İş ve Deri-İş kongrelerinde kadın işçiler söz alarak konuştular. Petrol-İş Carlo Erba delegesi **Nebahat Şişman**, kadın işçilerin sorunlarını dile getirdi ve büyük alkış aldı. Deri-İş delegesi, Humanic direnişçisi **Müyesser Kahraman**, sömürünün, kadının üzerindeki çifte sömürünün bilincine, işçilik yaşamı başladıktan sonra vardığını söyledi.

TARIM-İŞ

Tarım-İş Kongresi'nde eski genel sekreter, muhalif aday **Mehmet Ceylan**'ın bölgesi olan 4 bin 500 üyeli Ceylanpınar Şubesi'ne 22 delegelik verilmişti. 2 bin 500 üyeli Ankara Şubesi'ne verilen delegelik sayısı ise 26'ydı. Kulislerde muhalif delegeler hakkında "Bunlar PKK'li" propagandası yapıldı. Oylama yapılırken şubeler sandık sandık ayrıldı; sayım sonucu kimin nereye oy verdiği aşağı yukarı ortaya çıkacaktı!

225 delegeyle toplanan kongrede, muhalefet listesi genel başkan adayı çıkarmadı. Muhalif adaylar 90-92 oy aldılar. Eski genel eğitim ve araştırma sekreteri **Mustafa Yaprak**, muhalefetin listesinden yeniden seçildi. Muhalefetin genel teşkilatlanma sekreteri adayı İstanbul Şube Başkanı **Yılmaz Şenturk**'ün temsilcilerin seçimle gelmesi tüzük önergesi kabul edilmedi. **Yılmaz Şentürk**, geliri giderini karşılamayan şubelerin kapatılmamasını, genel merkezin bu şubelere destek vermesini önerdi. **Şentürk**, "Sendikalar **Vehbi Koç**'un fabrikaları gibi kâr amacıyla kurulmamıştır" dedi. ■

İŞSİZLİK SİGORTASI ÇALIŞMALARI HIZLANDI

Kıdem tazminatını kaldıracak tasarı üçlü zirvede

İşsizlere değil, yasa çıktıktan sonra işten atılanlara... İşveren kıdem tazminatı yükünden kurtarılıyor... Uygulama pilot bölgelerden değil bütün ülke çapında başlatılıyor. Yeni taslak işten atılana ödenecek miktarı da azaltıyor. İşsizlik sigortası primi: İşçiye yeni yük.

Hükümet, işsizlik sigortası ve "kıdem tazminatı sandığı" konusunda yasa hazırlıklarını sürdürüyor. Çalışma Bakanlığı prim esasına dayalı bir işsizlik sigortası yasa taslağı hazırladı. TİSK, TOBB, Türk-İş, Hak-İş ve DİSK, Çalışma Bakanlığı tarafından bir araya getirildi ve ilk toplantı yapıldı.

İşsizlik sigortası, kıdem tazminatı hakkını ortadan kaldırıyor. İşsizlik sigortasının kurulmasıyla kıdem tazminatının, kıdem tazminatı sandığı şeklinde yeniden düzenleneceği belirtiliyor. Yani işsizlik sigortası uygulaması geldiğinde kıdem tazminatı işlevini tamamlamış olacak! Kıdem tazminatı kaldırılırken "Kazanılmış haklarda bir kayba yol açılmayacağı" özellikle vurgulanıyor. Geçici olduğu anlaşılan bir kıdem tazminatı sandığı, yasanın çıktığı tarihe kadar hak edilen kıdem tazminatlarını veya en azından bir kısmının ödenmesini üstlenecek. Böylece eski işçilerin itirazlarının önüne geçilmek isteniyor. Kıdem tazminatının kaldırılması konusunda kamuoyunda birkaç kez tartışma açılmış, işçilerin tepkisi üzerine konu kapatılmıştı.

"KIDEM TAZMİNATI İŞLETMENİN YÜKÜNÜ ARTIRIYOR"

İşsizlik sigortasına neden ihtiyaç olduğu, gerekçede şöyle açıklanıyor: "İşsizlik sigortası uygulamasının 30 yıldır konuşulup bir o kadar da yasa tasarısı hazırlanmış olmasına karşın yaşama geçirilmemiş olması, kıdem tazminatının işletmeler üzerindeki yükünü hızla artırırken, işçinin de kıdem tazminatını alabilmesi olanağını zayıflatmıştır. İşçi için kıdem tazminatı hakkı adeta riske girmiştir." İşverenlerin kıdem tazminatının yükünden kurtulmak için kaçak ve taşeron işçi çalıştırdığı, düşük ücretli işçileri tercih ettiği ve kısa süreli işçi çalıştırdığı söyleniyor. Bu durumun da işçinin kıdem tazminatını almasını tehlikeye soktuğu belirtiliyor. Nasıl olsa alamayacaksınız, en iyisi devlet kaldırsın!

Çok vurgu yapılan diğer bir nokta da, bu uygulamanın "işverenler açısından mükerrer ödemelerle yeni külfetlere neden olmayacağı". Bir süredir TİSK, "potansiyel kıdem tazminatı ödemelerinin" çok arttığı, bunların sanayiyi çökerteceği konusunda yoğun bir yayın faaliyetine girişmişti.

4-8 AY ÖDENECEK

İşten atılana "sürekli bir gelir" olduğu söylenen işsizlik sigortası, sadece belli bir süre için verilecek. Yasa taslağına göre işçi işten ayrıldıktan ya da "kendi kusuru olmadan" atıldıktan sonra belli bir süre bu haktan yararlanabilecek. Yararlanma koşullarından biri, "20 ay sigortalı olarak bir işyerinde çalışmış olmak ve ayrılmadan önce 6 ay işsizlik sigortası primi ödemiş olmak." 20 ay çalışmış olan sigortalı işsizlere 120 gün, 30 ay çalışmış olana 180 gün, 36 ay çalışmış olana 240 gün işsizlik ödeneği verilmesi öngörülüyor.

Taslak, daha önce SHP Hatay Milletvekili **Mehmet Dönen** tarafından hazırlanan işsizlik sigortası yasa taslağıyla büyük benzerlikler taşıyor. *2000'e Doğru*'nun 29 Aralık 1991 tarihli sayısında "İşsizlik sigortası adı altında kıdem tazminatı kaldırılıyor" başlıklı bir haber yayımlanmıştı. Haberde işsizlik sigortasının, işçi çıkarmanın işverene maliyetini sıfırladığı rakamlarla ortaya konmuştu. Yeni taslak **Mehmet Dönen**'in hazırladığı taslakla karşılaştırıldığında, işçi hakları açısından budandığı ortaya çıkıyor. Eski taslakta işsize günlük brüt kazancının yüzde 50'si tutarında ödeme yapılacağı belirtilirken, yeni taslakta günlük net kazancın yüzde 45'i tutarında ödeme yapılacağı açıklanıyor.

İşsizlik sigortası primi, sigortalının prime esas kazancının yüzde 6'sı şeklinde belirlenmiş. Prim ödemesi, sigortalı, işveren ve devlet tarafından eşit şekilde paylaşılıyor. İşsizlik sigortasının ilk kuruluşu sırasında ise devletin genel bütçeden işsizlik sigortasına 300 milyar lira kaynak aktarması öngörülüyor.

Mehmet Dönen'in hazırladığı taslakta, işsizlik sigortasının belli pilot sektörlerden başlayarak yaygınlaştırılması öngörülüyordu. Yeni taslakta, "İşsizlik sigortası bütün ülke düzeyinde ve kapsama giren işyerlerinde aynı anda başlayacaktır" deniyor. 1475 sayılı İş Kanunu, 854 sayılı Deniz İş Kanunu ve 5853 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında çalışanlar işsizlik sigortası uygulamasına tabi tutulacak.

İşsizlik sigortası uygulamasıyla İş ve İşçi Bulma Kurumu yeniden düzenlenecek ve Türkiye İş Kurumu adıyla yapılanacak. ■

Ağrı Belediye Başkanı sendika yöneticisini işten attı

Belediye-İş Sendikası Ağrı şube kongresi 5 Eylül'de yapıldı. Yönetimi, muhalefet listesi kazandı. Kongrede iki liste çıktı. 258 delegeden, muhalefet 117 oy alırken, Belediye Başkanı'nın da desteklediği merkez liste 106 oy aldı.

Kongreden sonra yeni yönetimi kabul etmek istemeyen Belediye Başkanı **Fevzi Bulut**, Şube Mali Sekreteri **Ali Arslan**'ı işten attı. Diğer yöneticileri de işten atmakla tehdit ediyor. Şubenin olağanüstü kongreye gidip, yönetime tekrar kendi denetiminde olan kişilerin gelmesini istiyor. Ağrı Belediyesi'nde çalışanların çoğu sözleşmeli, sendikalı ve kadrosuz. Belediye Başkanı ise SHP'li.

...Kısa kısa... ...Kısa kısa...

- İstanbul'da kurulu Sümerbank Bakırköy Hazır Giyim Müessesesi'nde çalışan 1350 işçi, Sümerbank'ın özelleştirilme kapsamına alınmasını protesto etmek için imza topladılar. İmzaları Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve **Tansu Çiller**'e gönderdiler. İmza metninde, "KİT'in devletin sırtında kambur olduğu iddiasıyla özelleştirilmesi, emperyalistlere peşkeş çekilmesidir. Sizler ANAP'ın yağmacı politikalarına alternatif olarak geldiniz. Ama gördük ki hiçbir açıklama yapılmadan onbinlerce işçinin yarın ne olacağım sorusuyla karşı karşıya kalması sizleri hiç ilgilendirmiyor" deniliyor.

- İstanbul Küçükçekmece Belediyesi işçileri, toplusözleşme farklarını alamadıkları için, 24 Eylül-6 Ekim tarihleri arasında iş bıraktılar. 1500 işçinin çalıştığı belediyede, bir işçinin ortalama 13 milyon lira alacağı var. 6 Ekim günü Belediye-İş Sendikası, "Bu bir uyarı eylemiydi" diyerek eyleme son verdi. Belediye Başkanı da sözlü olarak alacaklarının üç ay içinde ödeneceğini söyledi.

- Emek-İş Sendikası 4 Ekim Pazar günü dayanışma gecesi düzenledi. Gecede bir konuşma yapan Genel Başkan **Muzaffer Ünlü**, Türkiye'de emeğe, alınterine saygı gösterilmediğini, kendilerini 2814 sayılı kanunun 2. maddesiyle cezalandırdıklarını vurguladı. 2. maddede şöyle deniyor: İşten atılan bir kapıcı noterden ihtar çekilerek kaymakamlığa verilir. Kaymakamlık bir hafta içersinde kapıcıyı dairesinden çıkarır. **Ünlü**, "Alevi, Sünni, Türk, Kürt diyerek bizi ayırmaya çalışanlara gereken dersi vereceğiz" dedi.

- İstanbul Kamu Çalışanları Platformu'nda yer alan sendikalar, TCDD Adana bölgesinde çalışan Tüm Ray-Sen'e üye işçilere yapılan baskı ve sürgünleri kınayarak, çalışan arkadaşlarını destekleyeceklerini bildirdiler.

- Görgülü Pastaneleri grevi 228. gününü doldururken, hiçbir gelişme yok. İşçiler, "Sendika yöneticileri bir gün olsun gelip bizi sormadılar, biz unutulduk, bizi soran yok" diyor. İşveren ise görüşmelerden kaçıyor.

KAMU ÇALIŞANLARI SENDİKALAR PLATFORMU'NDAN BALONLU PROTESTO (7 EKİM). Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu'nda yer alan Tüm Sağlık-Sen daha önce aldığı bir günlük iş bırakma eylemini, öğlen arasında basın açıklaması şeklinde gerçekleştirdi. 350 sendika üyesinin bulunduğu İstanbul Cerrahpaşa Hastanesi'nde basın açıklamasına 50 memur katıldı. Hastane önünde basın açıklaması yapan memurlar, üzerlerinde "Grevli toplusözleşmeli sendika hakkı", "Yaşasın halkların kardeşliği", "Yaşasın grev, yaşasın toplusözleşme" yazılı balonlar uçurdular. Sendika Genel Başkanı Fevzi Gerçek, daha önce aldıkları kararın "başarılabilecek koşullar yaratılamadığı" için gerçekleşmediğini belirtti. Balon uçurma eylemini diğer memur sendikasına üye memurlar da işyerleri önünde yaptılar. Bayrampaşa Vergi Dairesi önünde yapılan eyleme 500 civarında memur katıldı. Tüm Haber-Sen'in Gayrettepe Telefon Başmüdürlüğü önünde yaptıkları balonlu eyleme de bin dolayında memur katıldı. Belediye memurları da bazı belediyelerde bir saat iş durdurdu. Samsun'da Kamu Çalışanları Platformu'nun organize ettiği eyleme katılanlardan 15 memur dört saat gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakıldı. Platform ayrıca milletvekillerine taleplerinin yerine getirilmesi için açık mektup gönderdiler.

"Gece son vapur" hakkı

Kış tarifesine göre şehir hatları vapur seferleri saatlerinde değişiklikler oldu. Gece en son vapur Kadıköy'den 22.30, Karaköy'den 23.00'e alındı. Oysa kış mevsiminde İstanbul o saatte daha yaşar. Gece sinema, tiyatrodan dönenler 24.00 vapuruna güvenirler. Karayoluna göre hem daha ucuz, hem daha kısadır. Çevre kirliliği, yakıt tasarrufu, insan ve makine amortismanı açısından da İstanbul'un şansı olan denizden neden daha çok yararlanılmaz diye yazar, söyler dururuz. Son hafta okuyucularımızdan da epeyce tepki aldık. Ayrıca 24.00 vapuru geç saatlere kadar Cağaloğlu'nda çalışan gazeteciler açısından da önemlidir.

Şehir hatları yetkilileriyle görüştüğümüzde bu konuyu yeniden inceleyeceklerini söylediler. Bu arada bir şey daha öğrendik. Basından arayıp duruma itiraz eden tek biz olmuşuz. Araba "illeti" anlaşılan gazetecileri de iyice sarmış. Başka arayanlar olmuş, ancak ada vapur saatlerini eleştirmişler.

Vapur ücretlerinde şimdilik bir "ayarlama" yokmuş. Arka kıç ve orta salon lüks mevki olacak. Yeni özel koltuklar yapılıyormuş. Oranın ücretinin 7000 liraya çıkacağı söyleniyor. Bu bölümün özel korunacağı bilgisinin ise doğru olmadığı, yalnızca dedikodu olduğu belirtiliyor.

AZ-ÖZ

BENZERSİZ!

Kimi yayın organlarına göre, ülkemizde vereceği konser son anda iptal edilen Maykıl Ceksın, ne tanrı ne insan, ne dişi ne erkek, ne siyah ne beyazmış.

Desenize, o da tıpkı bizim demokrasi gibi, hiçbir şeye benzemiyor!

DÖNÜM YA DA?

1 Kasım mahalli seçimleri, koalisyon hükûmeti için dönüm noktası olacakmış.

Ölüm noktası olmasın sakın!

OFLAZ

MİT müsteşarı olmasa da oluyormuş

İki aydır MİT'in bir müsteşarı yok. Hiç öyle bir eksiklik hissedilmedi. Tepedeki üç beş kişi dışında telaş eden, kafa yoran, birbirine giren kimse yok. Asker olmuş, sivil olmuş ya da hariciyeci olmuş ne fark eder! Hatta olmuş ya da olmamış... MİT halka "hizmet veren" bir kuruluş değil ki. Halk "hakkında" tepedeki üç beş kişiye veriyor. Kim gelse aynı görevi başarıyla yerine getirecektir. Orada bir kuşku yok.

Ancak o üç kişi için önemli bir konu var. Paylaşılamamasının nedeni orada. Hizmette o üç kişiden kime öncelik verecek. Diyelim ki, bir "istihbarat" aldı. İlk duyuruyu kime yapacak? Yapacak mı yapmayacak mı?

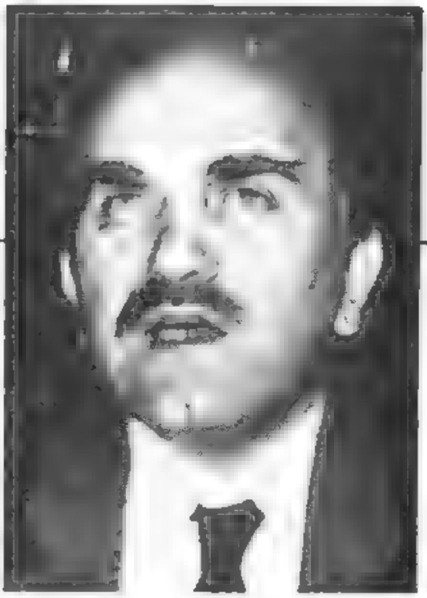

ALİ COŞKUN

Altta kalanların canı ne olacak?

2 Ekim günü TOBB eski başkanı **Ali Coşkun**'un başkanı olduğu İş Dünyası Vakfı'nın Conrad Oteli'nde yemeği vardı. **Turgut Özal** "Dünyadaki Gelişmeler ve Türkiye" konusunda bir konferans verdi. Yemek ANAP, MSP ve MÇP ağırlıklıydı. **Özal**'ın "sahneye çıkışı" olarak nitelenen toplantıya *Zaman, Türkiye* ve *Tercüman* dışında günlük basının köşe yazarları, sahipleri pek ilgi göstermemişti. **Özal**'ın masasında oturan **Vehbi Koç** ve **Memduh Hacıoğlu**'ndan başka, TÜSİAD çevresi işadamlarından **Nuh Kuşçulu** ve **Feyyaz Berker** görebildiklerimizdi. Yalnızca meyve suyu ve ayran içilen yemekten sonra küçük bir saz eserleri konseri dinledik. Tanburi **Necdet Yaşar** yönetimindeki topluluk 16, 18 ve 20'nci yüzyıldan yapıtlar sundular.

Daha çok küçük ve orta sanayicilerin üye olduğu İş Dünyası Vakfı adına konuşan **Ali Coşkun** oldukça karamsar bir tablo çizdi: "Ekonomi ürkütücü bir durgunluğa gidiyor. Bütçe açıkları tahammül edilmez boyutlara ulaştı. Önümüzdeki yılın da fevkalade sıkıntılı geçeceğinin işaretleri veriliyor. Demokratikleşmede adımlar atılmıyor. Dış ve resmi ideolojinin baskılarıyla karşı karşıya kalıyoruz. Kültür yozlaşması tahrik ediliyor. Sosyal dengelerin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması gerekir." **Coşkun**, Orta Asya Cumhuriyetleri'ne ilişkin olarak "Düşmana ayak değil, dosta baş olmak istetiyoruz. Yiğit bin yaşar, fırsat bir düşer. Umarım bu fırsatı iyi değerlendiririz" deyince, uzun sakallarını sıvazlayan çoğu konuktan "İnşallah..!" sesleri duyuldu.

Özal ise ABD'de **Reagan**, İngiltere'de **Thatcher**'ın uyguladığı değişim politikalarının Türkiye'deki kadar başarılı olmadığını söyledi. 80 sonrası Türkiye'deki "değişim ve başarıları" bir bir saydı: "Batı medeniyetlerine maddi olarak yaklaştık. Bugün hepinizin cebinde kredi kartı var. İtalya'dan, Fransa'dan daha serbest kambiyo rejimimiz var... 80'de City Bank'a yalvardık gelin diye. 1 milyon dolara beş şube açtırdık. Batarız dediler. Şimdi yabancı bankalarda çalışanların çoğu bizim elemanlarımız... Turistik tesisler çok gelişti... 83'te siyah-beyaz tek kanal TV vardı. Şimdi 12 kanal... Aksaray taraflarına 900 bin Bulgar, 750 bin Romanyalı geliyor. İstanbul merkez haline geldi..." **Özal**, konuşmasının ikinci bölümünde önümüzde problemlerin olduğunu, ancak bunları büyütmememiz gerektiğini söyleyerek

TRT protokol sırasını değiştirdi

Demirel "Ordu arkasındaki adama neden darbe yapsın, önündekine yapar" diyerek darbe olasılığına bir açıklık getirdi. Durumun böyle olduğunu derhal dikkate alan TRT Haber Merkezi bir süredir Genelkurmay Başkanı'na ilişkin haberleri birinci, Başbakan'ın haberlerini de ikinci haber olarak vermeye başladı.

"Kaza" olduğu tespit edildi!

Amerikan gemisi Saratoga'dan Muavenet muhribine atılan füze konusunda tartışmalar sürüyor. Basın soruyor, Parlemento'da milletvekilleri soruyor, hukuki soruşturma yürüyor. Karanlık birçok nokta var. Ancak TRT muhabiri daha ilk günden "müthiş bir habercilik" örneği göstererek araştırmasını ve soruşturmasını tamamlayıp, hukuki kararını da verdi. Muavenet gemisinde yaralanan ve hastanede yatan askerin ağzına mikrofonu dayamış soruyor: "Kaza nasıl oldu? Kaza sırasında... vb."

O, artık bir "kaz" değil!

ikinci bir değişim politikası açıkladı: "Devlet tüm KİT'lerden çekilmeli... Sosyal güvenlik sistemi devletin elinden çıkmalı. Bırakalım insanlar kendi geleceklerine kendileri karar versin. Kızını, karısını devlet beslemesin... Eğitime rekabeti sokalım. Neden paralı üniversite olmasın? Kusura bakmayın, Türkiye'de parayı verecek insanlar var. Harçların 200 bin lira olması utanılacak bir rakamdır... Öğretim üyelerinden de kim iyi çalışıyorsa o kalır. Gayet güzel güvenceniz, Danıştay'ınız var. Hiç kimsenin güvencesi olmaması lazım. Memurun da, öğretmenin de... Gelir ve kurumlar vergisi yüzde 20, hatta yüzde 15'e düşürülmeli. Herkes bildiği gibi harcasın, yatırım yapsın. KDV yüzde 15'e çıkarılmalı... Devletten istihdam beklemeyin. İki kaynak özel teşebbüs ve yabancı sermayedir... Ağır sanayi çok enerji kullanıyor. Yüksek teknolojili başka tür sanayilere yönelelim... Tarımda seracılığa gidelim.. Muz ithalatına izin vermeseydik, Anamur muzu düzelmezdi. Gidin bakın düzelmiştir... Zonguldak'ta greve bir tek ben karşı çıktım. Yeniden toplusözleşme yapılıyor, bilmem nereye varacak. Böyle bir işletme desteklenebilir mi?... Terör ve Güneydoğu meselesi birbirinden ayrıdır. Terörle mücadelede bizden şahini yoktur. Helikopterleri aldıran benim. Özel harp düzeninin kurulmasında ısrar eden benim. En gelişmiş, en güçlü özel silahlar kullanılmalıdır. Bu maksatla yetiştirilmiş profesyonel insanlar olmalıdır. Teröristle oranın insanını birbirinden ayıracak yetenek kimsede yok. Mümkün olduğu kadar ayırabilmeli. Terörle topyekûn mücadele olmalı... Federasyon olursa buraya gel der miyim? Otur oturduğun yerde derim. Orada yatırım, subvansiyon yapılır mı? Hepsini keserim... Orada petrol çıkarmasam daha kârlıyım aslında. Öyle büyük madenler de yok."

Çikita geleli, mis kokulu, benekli Anamur muzunun artık Türkiye'de sizlere ömür olduğunu bildiğimizden, bu program çerçevesinde altta kalanın canı ne olacak diye Sayın Özal'a bir soru yönelttik:

Konuşmasında değinmediği bir gerçek vardı. 80'lerden sonra Türkiye'de gelir dağılımı önemli ölçüde bozuldu. Bu artık Dünya Bankası'nın raporlarına bile yansıdı. İşçinin işveren karşısında haklarını savunma olanakları tek tek yok edildi. Köylü, üreticilikten tarım işçisine dönüşüyor. Küçük ve orta esnaf zor durumda. Bu ikinci değişim programıyla "gelişme"nin faturası gene bu kesimlerin sırtına yüklenirse bir sosyal patlama endişesi duyulmuyor mu?

Özal'ın sorumuza yanıtı şöyle oldu: "Ben gelir dağılımının bozulduğuna inanmıyorum. Gelin gecekondulara gidelim. Evinde ne var diye soralım. Biz bunun rakamlarını biliyoruz. İstatistikler doğru değildir. Doğu'nun en ücra uçlarına elektrik, telefon götürdük. Bunların sübvansiyonlarını hesaplıyor musunuz? Yılda o kadar araba üretimi yapılıyor. Zenginler evlerine alıp depo mu yapıyorlar? Herkesin evinde bir değil iki televizyon, her evin önünde araba var. Vaktiyle söylesek bunları, iktidardayız diye kimse aldırmazdı. Ama şimdi söylüyoruz."

Aydınlı işsizler Bozkurt haberine sevinmiş

Aydın *Ses* gazetesi, *2000'e Doğru*'nun **Ali Rıza Bozkurt**'la ilgili kapak haberini okuyucularına manşetten duyurdu. Başlık şöyle: "Müthiş Türk'le Aydınlı işsizlere gün doğdu." **İsmet Sezgin**'in kardeşi **Mukadder Sezgin**'in **Bozkur**'un şirketlerinde müdür olması Aydınlılar'a iş umudu yaratmış. Dergiyi okuyan birçok Aydınlı **İsmet Sezgin**'e "torpil" için başvuruyormuş.

Tarihi anılar...
(Av. Yücel Sayman'ın bürosunda asılı levhalar)

Bay Bilgin

İnterstar'la *Sabah* gazetesi arasında izleyicilere anlamsız gelen ancak kendilerince bölüşemedikleri ne varsa o açıdan belki anlamlı olan bir atışma ve sataşmadır gidiyor. İnterstar, *Sabah*'ın patronu **Dinç Bilgin**'den söz ederken sürekli "Bay Bilgin" formülünü kullanıyor. Böyle bir ayrıntıya vaktiyle azınlıklardan bir dostumuz dikkatimizi çekmişti. Neden kendisinden söz edilirken bey denmez de, bir ayrım yaparak, sanki yabancı gibi, sıfatı adının önüne eklenir diye alınırınış. Mösyö Agop, Bay George denir de Vitali Bey, Yorgo Bey denmez gerçekten.

İnterstar da meğer bunu, **Bilgin** ailesinin Selanikli ve dönme olduğunu vurgulamak için kasıtlı olarak yapıyormuş.

Basında uyuşturucu

Kimi ticaretini yapar, o nedenle uyuşturucunun yaygınlaşması için yollar arar. Kimi siyasal ve ekonomik düzenleri yürüsün, insanlar durumlarına boyun eğsin diye uyuşturucudan medet umar. Özellikle de toplumun en dinamik ve değişmeden yana olan kesimini, gençleri bağımlı kılmaya çalışırlar. Kapitalist sistemin çarklarının bütün ağırlığıyla üzerinde döndüğü, altında kalanları ezip un ufak ettiği Batı toplumlarında uyuşturucu bir kaçış, kurtuluş olarak sunulur... Hiçlik, yokluk, umutsuzluk, çöküntü ortamında anlık uçuşlar.

Bizim gibi toplumlarda arz ve talep bu anlamda o kadar çakışmıyor. Canlı, kıpırtılı, olanakların ve çıkış yollarının, enerjilerin tükenmediği, insan ilişkilerinin o denli yabancılaşmadığı bir toplumuz. Talep henüz çok yüksek değil.

Ancak arz? O boş durmaz.

Aktüel dergisinde geçtiğimiz hafta "Hangi rock'çı neyle uçtu?" başlıklı bir yazı vardı. Müzik ve uyuşturucu hep ayrılmaz bir çift olmuş. Yaratıcıların kafası kıyak olmasaymış o müthiş besteler yapılabilir miymiş acaba? Bu işlerden anlayanlar "çoğu yapılamazdı" diyormuş... Yazıda sırayla 18 adet uyuşturucunun tanıtımı yapılıyor, üçü "fakirler için" başlığı altında ayrılmış. Kullanma talimatı, etkileri, müzikal tarihi gibi maddeler halinde yapılan tanıtımdan sonra hepsine artistik puan veriliyor. En yüksek puana altı yıldızla Amfetamin Sülfat, diğer adıyla Hızlı Billy sahip. "Darling Let's Have Another Baby" ve Sex Pistols'ın arkasındaki gücün bu uyuşturucu olduğu bir gerçekmiş, fazla söze ne gerek varmış... "Kim ne derse desin, bütün zamanların en popüler uyuşturucusu, Bob Dylan'ın tercihi esrarın" kullanma talimatı şöyle: "Kolay. Sigaraya sarılarak kullanılır ve ciğerlere çekilir. Pipoda da kullanılabilir. Hash kahvesi ya da keki de yapılır." LSD: "Yut ve iyisi için dua et." "Bir yolculuğa çıkalım / Evet! Yolculuğa çıkalım! / Müzik gürültülü olacak / Sadece sevdikleriniz olacak / Evet / Sinir bozukluğuna son / Hayat boyu bir tatil / Yolculuğa çıkalım.." Marihuana: "James Taylor'ın zengin ve ünlü olmasının nedeni." Ecstasy: "Çılgın gençlerin 'akşam keyfi." "Kullanan, bir taraftan sallanırken bir taraftan da pantolonunun içinde çalan çana şaşırır." Magic Mushroom: "Kullanıcıya, çıtırdayan bir ateş etrafında oturarak Faust dinlemek tavsiye edilebilir."

GÖZLEMNAME

Neler yediğimiz hakkındadır...

Ataköy denen semtin en lüks fırınında yapılan ekmeklerde koli basili bulunduğu meydana çıkarıldı da ortalık birbirine girdi. Acaba der, Dede, bu felaket bize daha başka neler yedirildiğini düşündürmüş müdür?

Çekirdeksiz bostan patlıcanı, kocaman dolmalık biber, kıpkırmızı domates, kütür kütür hıyar, göbekli marul, meyveleri hiç sormayın bu kadar ucuza akıllara seza.

Bunların ucuzluğuna bakıp kapış kapış götürmekteyiz ama yerken midemize ne kadar kimyasal ve sentetik madde indiği hiç aklımıza gelmemektedir.

Tavuk eti nisbeten ucuzdur amma o da şişirilmiş piliçtir. Yumurtasını sorarsanız, sarısı griye dönmüştür ki, onu yutarken beraberinde de ne kadar hormon yuttuğumuz hiç belli değildir.

Ucuza diye biz yuttukça daha da ucuzlayan ham meyve sebze fiyatlarındaki düşme, enflasyonun aşağı çekildiği şişinmelerine yaramıştır. Oysa işin aslı, tabii yolla üretilen gıdaların ihraç edildiği, şişirilenlerin ise bize yedirildiğidir.

Artık ayvayı bile hormonlu yiyoruz...

DEDE ÇELEBİ

Aydın borsası

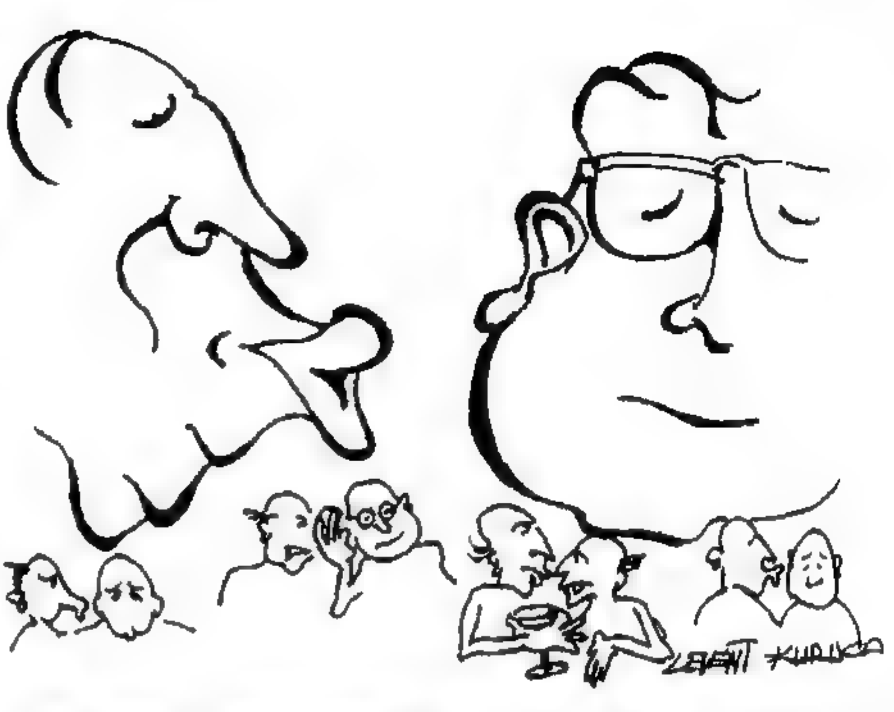

Kokteyldeyim.

Elimde kadeh salonun bir köşesine konumlanmış, dalgalanan kalabalığa bakıyorum. Kokteyller bana hep, aydınların öpüşme toplantıları olarak göründü. O gruptan bu gruba durmadan gidip gelen şu kravatlı insanlar, şık bayanlar her fırsatta birbirlerini yeniden yeniden öpüyorlar, başlarını birbirlerine yakınlaştırıp fısıldaşıyorlar, vücutlarını bellerinden geriye doğru gerip gülüşüyorlar, sonra yeniden yaklaşıyorlar. Topluluk adeta, bir kocaman dudak ve iki kocaman yanak biçiminde ikiye bölünüyor; o kocaman dudak, o kocaman yanakları durmadan öpüyor. Daha iki saat önce birlikte olmuş insanların bile, yıllardır görüşmüyorlarmış gibi ikide bir öpüşmekten kendilerini alamamaları kokteyllerin özelliği oluyor. Sanırım öpüşme, bir tür özür dileme işlevi görüyor. "Biraz önce sizin hakkınızda kötü konuştum; ama ne yapayım usul böyle, beni bağışlayınız." Nitekim kokteyl boyunca bilgi biçimine girmiş dedikodu bütün salonu kucaklayarak, akla gelebilecek her yöne doğru akıp durur. Herkes birbirinin kuyusunu kazdığına göre öpüşme, bir bakıma da kazıcı makinelerin yağlanması gibidir.

Toplumsal düzleme yerleştirdiğimizde ise kokteyl, bir tür gayrimenkul kıymetler borsası olarak görülebilir. Borsadaki kıymetli kâğıtların yerini burada aydın kişilikleri almıştır. Gerçekten birçok iş kokteyllerde ayarlanır. Belediyelere danışmanlık, bakanlıklara memuriyet, şirketlerde iş, hatta gazetelerde muhabirlik, yazarlık... Aynı zamanda istihbarat alışverişi yapılır ki, bu da sonuç olarak gayrimenkul niteliği taşır ve aydın kişiliğinin önemli bir işlevinin ürünüdür. İki üç saat boyunca sadece ürünler, yani bizzat kendini pazarlayanlar değil, komisyoncular da yoğun bir faaliyet içinde ter dökerler. Komisyoncu ile iş görmek, her zaman olduğu gibi kendi malını pazarlamaktan daha kârlı sonuçlar verir. Kokteylin, baş döndürücü kaynaşması, gelgiti, o dalgalanma, serbest piyasanın dalgalanmasına çok benzer.

Şu "gayrimenkul" sözü üzerine düşünüyorum. Marx'ın işçiler üzerine söylediği o ünlü sözü evirip çeviriyorum zihnimde: "Zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur!" Devrim, işçiyi zincirinden kurtarır biçimindeki klasik anlamıyla değil. Ben, aydının özgürlüğü ile işçinin zincirini karşılaştırıyorum. Aydın, zinciri olmayan okumuş adam olarak beliriyor. Zincirinin olmayışı, onu bir tür yerçekiminden yoksun bırakıyor. Kokteyllerde, ziyafetlerde, alanı genişlettiğimizde bütün yaşam boyunca kendisini çekip bağlayacak gücün özlemiyle yanıp tutuşuyor. Diyelim ki, Sovyetler Birliği dünyaya kafa tutan bir güç olarak belirmişse onun yörüngesine giriyor, Sovyetler sönünce yeni güç odaklarının kendisini çekip alması için iradeden yoksun bir kuru yaprak gibi ortalıkta uçuşuyor. Satılmak, satılmışken bile yeniden satılmak üzere hazır durmak. Bir gayrimenkul gibi, borsada olmak sürekli. Aydın, tanrıların gazabına uğramış adam gibi görünüyor şimdi bana. Şu karşıda, Genel Müdür'ün karşısında durup bir şeyler anlatmakta olan İlhami'yi alalım. Bir şirkette çalışıyor, iyi işi var. Ama gene de Genel Müdür'e kendini beğendirmeye çalıştığı benim bulunduğum yerden bile rahatça anlaşılabiliyor. Daha iyi bir teklife kapılarının ardına kadar açık olduğu belli. İşçi de daha iyi iş peşinde koşar kuşkusuz, patronuna yaranmaya da çalışır. Ama ne yapsa işçidir sonunda. Bir bütünsel satılmış oluşun, satılmış küçük bir parçası! Bu konumu onu, diğer işçilerle birleştirir, bağlar. Zincir böylece tanrıların lütfu olup çıkıyor. Şöyle de söylenebilir mi acaba: İşçi zincirinden kurtulmaya çalışan adam gibi dururken, aydın kendine sürekli olarak zincir aramaya mahkûm edilmiştir. Onun içindir ki, ey işçiler, aydın kardeşlerinize acıyın. Onlar böyle kokteyl kokteyl dolaşıp duruyorlarsa, zenginin ve güçlünün yanına koşuyorlarsa, bu işten zevk aldıkları için değil, işte o mahkûmiyet yüzündendir.

Kokteylden çıkıyorum, alnımda Ankara'nın akşam soğuğu. Metin koşturuyor arkamdan. Boynuma sarılıyor. "Bıktım buralardan Selim Abi, ne olur bir şey söyle, ne yapabilirim ben" diye soruyor. Omzuma yaslanmış başını tutuyorum. "Geçer zavallı çocuğum" diyorum içimden, "içkinin tesiri geçince her şeyi unutursun". Alkol vicdanı canlandırır.

AT ZİRVESİ ÖNCESİNDE

Avrupa haritasında kaos

Eğer birlik süreci gecikirse Almanya ve Fransa, BeNeLüks ülkeleri ile birlikte bir "Mini AT" oluşturacaklar. AT birliğinin önceden öngörüldüğü şekilde yürümemesi Almanya'nın "Doğu'ya açılma" politikasına daha fazla ağırlık vermesini gündeme getirecek. Fransa yeniden NATO'nun askeri kanadına dönmek istiyor. Ortak askeri sistemler sayesinde Fransa'nın nükleer silahları ve BM Güvenlik Konseyi'ndeki daimi sandalyesi üzerinde Alman etkisi. Almanya ilk kez resmen daimi temsilcilik talep etti. Rusya talebi destekliyor. İtalya ve İspanya'da bölünme tartışmaları. Belçika ikiye bölünebilir. Maastricht'e soğuk bakan İngiltere yeni üyelerin alımını hızlandırmak istiyor. İngiltere'de Alman aleyhtarlığı.

16 Ekim'de İngiltere'nin Birmingham kentinde yapılacak olan AT zirvesi bir kriz toplantısı niteliği taşıyor. Toplantıda Almanya-Fransa bloku ile İngiltere bloku arasındaki çelişkilere bir çözüm bulunmaya çalışılacak. Ancak toplantının krizi çözmek yerine daha da derinleştirmesi ihtimali mevcut. Bir yandan Maastricht sözleşmesinin imzalandığı şekliyle uygulanamayacağı, öte yandan sözleşmenin değiştirilmesinin söz konusu olmadığı söyleniyor.

Bonn'dan yapılan açıklamada Maastricht sözleşmesi için yeniden görüşmelere başlanmasının söz konusu olmadığı belirtildi. AT'nin geleceği büyük ölçüde Almanya'nın tavrına bağlı olacak.

Maastricht sözleşmesi hazırlanırken AT içindeki 200 kadar çokuluslu şirket yoğun lobi faaliyetleri yürütmüştü. Sözleşme de bu faaliyetin izini taşıyor. Çokuluslu şirketler yalnızca ulusal para birimlerinin yerine ortak bir paranın konulmasını değil, aynı zamanda ulusal düzeyde seçilen karar organlarının yerine AT düzeyinde merkezi organların konulmasını talep ediyorlar. Ortak para ile ulusal parlamentolar bağımsız bir ekonomi politikası yürütme olanağını kaybediyorlar. Bunun yerine Brüksel'deki bürokratlar ve AT bakanlar konseyi geçiyor. AT parlamentosunun ancak bazı durumlarda veto hakkı var. Bu durumda yürütme organı yasama organından daha güçlü.

16 Ekim'deki AT zirvesinde Maastricht sözleşmesinin daha kabul edilebilir bir hale getirilmesi için bazı rötuşlar yapılabileceği bildiriliyor. Bu çerçevede en çok sözü edilen konulardan biri "yerellik prensibi". Yerellik prensibi, bir karar alınacağı zaman bunun bazı durumlarda merkezi olarak değil yerel düzeyde, yani duruma göre bölgesel ya da ulusal düzeyde alınması şeklinde tanımlanıyor. Söz konusu prensip gazetelerde yerel ihtiyaçları dikkate alan demokratik bir prensip şeklinde yansıtılıyor. Ancak pratikte Almanya-Fransa'nın söz sahibi olacağı merkezi politikalarla çelişen çıkarlar anlamını taşıyor. Bu prensip ile Danimarka ve İngiltere'nin sözleşmeyi onaylamaları sağlanmaya çalışılacak. 16 Ekim toplantısında muhtemelen AT üyeleri için bağlayıcı olacak yeni bir Avrupa deklarasyonu kabul edilecek.

YUVARLAK LAFLAR

Ancak AT içindeki çelişkilerin giderilmesi pek kolay olmayacak. Zirve toplantısı öncesinde yoğun bir görüşmeler trafiği oldu. Bu görüşmelerden sonra hep liderlerin görüş birliği içinde oldukları söylendi. Ama görüş birliğinin hangi konuda olduğu hakkında somut olarak hiçbir şey belirtilmedi.

Geçen hafta İngiltere Başbakanı **John Major**, Fransa Devlet Başkanı **François Mitterand** ile görüştükten sonra Fransa'dan anlayış gördüğünü söyledi. Yine geçen hafta Danimarka Başbakanı **Poul Schlüter** ve Dışişleri Bakanı **Uffe Ellemann-Jensen**, Almanya Başbakanı **Helmut Kohl** ile görüştüler. Bu görüşmeden sonra da görüş birliği konusunda yuvarlak laflar edildi. Ancak **Kohl**'ün Danimarka'nın taleplerine fazla anlayış göstermekten yana olmadığı biliniyor. AT komisyonundaki Alman üye **Martin Bangemann** daha da ileri giderek, AT birliğine "hayır" diyen Danimarka gibi ülkelerin atılmasını istedi.

İngiltere'de özellikle Muhafazakâr Parti çevrelerinde giderek daha fazla Almanya aleyhtarı bir hava oluşuyor. Hükümet içinde sözleşmenin onaylanıp onaylanmaması konusunda derin görüş ayrılıkları var. Başbakan **John Major** siyasi hayatının en ciddi krizini yaşıyor. İki yıl önce iktidarı **Margareth Thatcher**'dan devraldığında Almanya-Fransa ile sorunları çözmek için işe başladığı söylenmişti. Ancak AT içindeki çelişkiler buna izin vermiyor.

AYAK UYDURANLARLA BİRLİKTE

Almanya'nın uzun süre AT birliğinin engellenmesini beklemeyeceği herkes tarafından biliniyor. Eğer

AVRUPA'DA SON SİYASİ DURUM

birlik süreci gecikirse yeni bir alternatif gündeme gelebilir. Bu, önceki hafta Avrupa gazetelerine yansıdığı gibi, Almanya-Fransa'nın BeNeLüks ülkeleri ile birlikte bir "Mini AT" oluşturmaları.

"Mini AT" ihtimali **Kohl** tarafından yalanlandı. Fakat bu ihtimalin güçlü bir kart olarak elde tutulacağı anlaşılıyor. Kullanılıp kullanılmayacağını 16 Ekim'de Birmingham'da yapılacak toplantı belirleyecek. Sözleşmeyle öngörülen hıza bütün üyeler ayak uyduramıyor. Ama Almanya'nın razı olacağından fazla değişiklik talepleri olursa, Almanya yola kendisine ayak uydurabileceklerle devam etmek üzere hareket edecek.

"Mini AT" söylentilerini doğrulayan kanıtlar birbiri ardınca ortaya seriliyor. *Der Spiegel* "Mini AT" planlarının ayrıntılarıyla hazır olduğunu yazdı. Buna göre ortak Almanya-Fransız parası çıkarılacak, bir ortak merkez bankası kurulacak. Hükümet çevreleri planın varlığını inkâr ederken, Alman merkez bankası Bundesbank'ın eski başkanı **Karl Otto Pöhl** planlardan haberdar olduğunu ve kendisinin de bu planı desteklediğini söyledi. "Mini AT" planları önceki hafta da *Die Welt* ve *The European* gazeteleri tarafından yazılmıştı. *Financial Times* gazetesi bir başyazısında, kendisini ekonomik birlik kuracak ve ortak para oluşturacak kadar güçlü hisseden AT üyelerinin mümkün olduğunca çabuk işe başlamalarını tavsiye etti. AT Komisyonu Başkanı **Jacques Delors**'un da aynı görüşü taşıdığı biliniyor. **Delors,** "Eğer bazıları Maastricht sözleşmesini

geciktirmek için bahane arıyorlarsa başkaları da farklı bir girişimde bulunur" dedi. Fransa'nın AT işlerinden sorumlu bakanı **Elisabeth Guigo**, başta İngiltere olmak üzere diğer ülkelerin Maastricht sözleşmesini onaylamalarını beklemenin de bir sınırı olduğunu söyledi. **Mitterand**'a yakın olduğu bilinen **Guigo** "farklı ritimlerde" hareket eden bir Avrupa'dan söz etti.

AT birliğinin önceden öngörüldüğü şekilde yürümemesini, Almanya'nın "Drang nach osten" politikasına daha fazla ağırlık vermesini de gündeme getireceği belirtiliyor. Hatta bazı siyasal gözlemciler ikinci bir Rapallo anlaşmasının dahi gündeme gelebileceğini yazıyorlar. Bilindiği gibi Avrupa'da 1. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan statükodan memnun olmayan Almanya ile SSCB arasında 16 Nisan 1922'de Cenova yakınlarındaki Rapallo'da bir anlaşma imzalanmıştı. Böylelikle Versay anlaşmasıyla kurulan düzene ilk karşı çıkış gerçekleşmiş oluyordu. 2. Dünya Savaşı'nın bitiminde Yalta'da kurulan Avrupa düzeni Malta'da yıkıldı, ama yeni statüko henüz kurulmuş değil. ABD ile SSCB arasındaki büyük silahsızlanma anlaşmaları da Avrupa haritasındaki değişikliklerle bir bakıma hükümsüz kaldı.

FRANSIZ NÜKLEER SİLAHLARI "MİNİ AT"NİN

Askeri alandaki dikkate değer bir gelişme, Fransa'nın yeniden NATO'nun askeri kanadına dönme ihtimalinin belirmesi oldu. İstek, Savunma Bakanı **Pierre Joxa** tarafından açıklandı. **Kohl** ile **Mitterand** Fransa'daki Maastricht oylamasının hemen ardından görüştükleri sırada, iki ülkenin genelkurmay başkanları da Paris'te bir araya gelmişlerdi. Görüşmenin konusunun Fransa'nın nükleer kuvvetleri olduğu tahmin ediliyor.

Fransa'nın NATO'ya dönme isteğinin, Almanya'nın silahlanma ihtiyacı ile ilgili olduğu ortaya çıkıyor. İki ülke ortak ordu kuruyorlar. Ortak ordunun kuruluşu daha Maastricht sözleşmesi imzalanmadan **Kohl** ile **Mitterand** tarafından geçen yılın ekim ayında açıklanmıştı. Bu ordunun gelecekteki bir Avrupa ordusunun çekirdeği olması düşünülüyor. Bu durumda Fransa'nın nükleer silahları ve BM Güvenlik Konseyi'nde sahip olduğu sandalye, merkezinde Almanya'nın olduğu "Mini AT"nin olacak. Öte yandan Almanya Dışişleri Bakanı **Klaus Kinkel** iki hafta önce ülkesinin Güvenlik Konseyi'nde sandalye istediğini ilk kez resmen dile getirdi. Bu istek, AT'nin ortak bir askeri ve dış politika oluşturmaması ve İngiltere'nın Güvenlik Konseyi'ndeki sandalyesinin Fransa'nınki gibi AT'nin malı haline getirilmemesi ihtimaline karşı yapılmış bir girişim olarak değerlendiriliyor. Almanya Dışişleri Bakanı **Klaus Kinkel**'in hafta içinde Moskova'ya yaptığı ziyaret sırasında Almanya'nın Güvenlik Konseyi'ne daimi üyeliği ele alındı. Rus tarafının Almanya'nın isteğini anlayışla karşıladığını söylediği bildirildi. Rusya Dışişleri Bakanı **Andrey Kozırev**, **Kinkel**'in ziyareti öncesinde Alman gazetesi *Frankfurter Allgemeine*'ye verdiği demeçte de Almanya'nın daimi üyeliğini olumlu karşıladığını söyledi. Böylece bir Paris-Bonn-Moskova hattı da belirginleşiyor.

ALMAN ASKERİ SANAYİSİ BÜYÜYOR

Alman silahlı kuvvetleri şu anda modern tarihin tanık olduğu en büyük yeniden yapılanma süreci içinde bulunuyor. Almanya bunu fazla dikkat çekmeden yapmak istiyor. Alman Genelkurmay yetkililerine göre yeniden yapılanma birkaç yıl alacak. İspanya, Belçika ve Lüksemburg'un da katılacaklarını söyledikleri ortak Alman-Fransız ordusu 1995 yılına kadar hazır olacak. Bu nedenle küçük ama hızlı adımlar atılması gerekiyor. Savunma Bakanı **Volker Ruhe** bir süre önce iki Alman taburunun NATO'nun eski sorumluluk alanı dışındaki operasyonlarda kullanılmaya hazır olarak bulundurulacağını açıklamıştı. Taburlar 1 Ekim'de göreve başladılar.

Bu arada Fransa-Almanya'nın askeri sanayisi de giderek büyüyor. En büyük şirketlerin askeri üretim yapan kısımları da var. Bunlar arasında ilk akla gelenler Alman Daimler Benz ve Messerschmidt-Bolkow-Blohm. Fransız Matra-Avions, Marcel Dassault. Buna karşılık İngiliz Thorn, Vickers, Westland ve Rolls Royce da askeri alanda söz sahibi. İtalyan Fiat Aerospaziale de bu alanda adı geçen şirketlerden.

MAASTRICHT BÖLÜYOR

AT birliğini öngören Maastricht sözleşmesinin birlikten çok bölünme getirdiği tek tek ülkeler zemininde de görülüyor. AT'de yer almanın ekonomik koşulları bölünme eğilimlerini güçlendiriyor. Belçika'nın bölünmesi ihtimali öteden beri tartışılıyordu. Ancak bu sorun artık fantezi değil. Belçika Dışişleri Bakanı **Willy Claes** iki hafta önce konuyu tekrar gündeme getirerek "Belçika haritadan silinmeye mahkûm mu?" sorusunu ortaya attı.

Belçika'daki siyasi partiler arasında, ülkenin bir bütün olarak varlığını tehdit eden sorunun dil farklılığı olmadığı konusunda görüş birliği var. Sorun Flamanlar'la Valonlar'ın yoğun olduğu bölgeler arasındaki ekonomik farklılıklardan kaynaklanıyor. Avrupa para birliği EMU'ya dahil olmanın son derece güç yerine getirilen birtakım koşulları var. Bu koşulları yerine getirmek için hükümet bütçede ciddi kısıntılara gitti. Bu öncelikle Valonya'daki sanayi merkezlerini etkiliyor. Buradaki işsizlik Flamanya'dakinden (Flandern) çok daha yüksek.

Belçika'da iki bölge arasında varılan anlaşma uyarınca anayasada değişiklik yapılarak federal devlet yapısı doğrultusunda köklü bir adım atıldı. Ancak aşırı sağcı Flaman örgütleri Vlaams Blok ile Volksunie, Çekoslovakya gibi Belçika'nın da ikiye bölünmesini istiyor. Bu talep ilk bakışta küçük aşırı sağcı partilerden gelse de bütçe düzenlemeleri fiiliyatta bölünme yönünde yol alındığını gösteriyor. Şimdiden bölünmenin nasıl olacağı da tartışılıyor. Getirilen önerilerden biri, Kral **Baudouin**'in iki bağımsız devletin de kralı olması şeklinde.

"SİYASİ KRİZ İTALYA'YI BÖLER"

The Economist dergisi İtalya'nın bölunmesinin de ihtimal dışı olmadığını yazdı. Buna göre İtalya ikiye bölünecek ya da kuzeyle

güney arasında bir federasyon oluşturulacak. Buna yol açan gelişme yeni bir siyasi kriz olabilecek. Siyasi krizin en önemli nedeni ise Başbakan **Guiliano Amato**'nun AT'ye yapısal uyum programı. İktidardaki koalisyon hükümeti geçen hafta İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en kısıntılı bütçeyi hazırladı. Bütçe tasarısının parlamentodan nasıl geçirileceği bilinmiyor. Ülkeyi bir süredir grev dalgası etkiliyor. Grevcilerin en çok kullandığı slogan, başbakanın "sevmek" fiilinden gelen adına izafeten "çok nefret ediliyor, az seviliyor!" Kısıntılar, EMU koşullarının yerine getirilmesini hedefliyor.

Kuzey İtalya'daki yerel seçimler *The Economist*'in işaret ettiği doğrultuda bir gelişmenin ipuçlarını vermişti. Seçimlerde koalisyonu oluşturan hükümet partileri büyük oy kaybına uğrarken, bölgenin İtalya'nın geri kalan yoksul kesimlerinden ayrılmasını savunan Lega Lombarda ve Lega Alpina partileri oylarını büyük ölçüde artırmıştı. Bu iki partinin toplam oyları bazı yerlerde, sözgelimi Po vadisindeki Mantova'da yüzde 40'ın üstüne çıkıyor.

İSPANYA VE YUNANİSTAN ZORDA

Zengin bölgelerin yoksul bölgelerden ayrılmak istediği AT ülkelerinden biri de İspanya. Barselona, İspanya'nın ekonomik olarak en gelişmiş bölgesi. Bütçe kısıntıları, ekonomik olarak zayıf bölgeleri son derece zor durumda bırakıyor. Hükümet aslında bu politikayla uzun süre devam edemeyeceğinin farkında. Bunun için erken seçime gitme planları içinde olduğu söyleniyor. Fakat Amerika'nın keşfinin 500. yıldönümü dolayısıyla Sevilla kentinde düzenlenen Expo Dünya Sergisi ve diğer programların bitmesi bekleniyor. Fakat en geç bir yıl içinde erken seçim olacağı tahmin ediliyor. Sol İttifak üyesi **Nicholas Sartorius**, Başbakan **Felipe Gonzales**'in halkın güvenini tamamen kaybettiğini söylüyor. Ülkedeki yabancı diplomatlar da sokaktaki adamın **Gonzales**'in politikalarına tahammülü kalmadığı görüşünü paylaşıyorlar.

AT taleplerini yerine getirmek amacıyla uygulanan uyum programlarının büyük sıkıntı yarattığı ülkelerden bir diğeri Yunanistan. Hükümet bütçede çok ağır kısıntılara gitti. Kamu harcamaları büyük ölçüde azaltıldı. Bunun yanı sıra özelleştirme programları da uygulanıyor. Bir ay kadar önce kamu mülkiyetindeki şehiriçi taşımacılık özelleştirilince, şoförler ve diğer çalışanlar greve gitmişler, gösterilerde olaylar çıkmıştı. AT'nin talebi üzerine getirilen düzenlemeler yüzünden emeklilik sistemi büyük yaralar almış durumda. Emeklilik sistemine yönelik saldırılar büyük grev dalgalarına yol açtı. Yunanistan'ın AT üyeliği için uygun olmadığı yolundaki kanıların Brüksel çevrelerinde güç kazanmaya başladığı belirtiliyor. Drahmi zayıf olduğu için Avrupa döviz kurları mekanizmasına sokulmamıştı. İtalya ve İngiltere gibi merkezi AT üyelerinin mekanizma dışına çıkmayı seçtikleri bir durumda Yunanistan'ın sisteme dahil edilmesi beklenmiyor.

NORVEÇ'TEN HAYIR

Batı Avrupa birliğinin AT yoluyla sağlanacağı yolundaki iyimser retorikler artık üyelik için beklemekte olan ülkeleri de daha az etkiliyor. Avusturya, İsviçre, İsveç, Norveç, İzlanda ve Finlandiya'dan oluşan EFTA ülkeleri AT ile özel anlaşmalar yapmışlardı. Bu anlaşmalarla elde edilen konum "üyelik öncesi bekleme odası" olarak niteleniyor. Ancak Maastricht'in birleşme yerine bölünme getirmesi bu ülkelerde sıkıntıyla izleniyor. İsveç ve Norveç'te AT üyeliğine karşı çıkan kesim giderek güçleniyor. Norveç'te "Hayır" cephesi son derece güçlü. 1972 yılında üyelik konusunda üyelik konusunda yapılan halk oylamasına Norveçliler hayır demişti. Tekrar bir oylama yapılırsa sonucun aynı olması muhtemel. Ancak 20 Kasım'da doğrudan bir başvurunun olması bekleniyor. İsveç de konuyu halkoyuna sunmadan üyelik başvurusunda bulunmuştu.

Üç yıl önce üyelik başvurusu yapan Avusturya'nın, Maastricht sözleşmesinin onaylanmasının gecikmesinden rahatsız olduğu, çünkü gecikmenin Avusturya halkı içindeki hayır eğilimini güçlendirdiği bildiriliyor. Avusturya'nın bir süre önce göreve başlayan Devlet Başkanı **Thomas Klestil** Brüksel'e yaptığı ilk resmi ziyarette konuyu gündeme getirdi. Başbakan **Franz Vranizki** Pazartesi günü, yani Birmingham zirvesinden dört gün önce **Major** ile Londra'da görüşecek. 16 Ekim'deki zirve sırasında üyelik için bekleyen ülkelerin durumunun da ele alınması bekleniyor. Danimarka Dışişleri Bakanı **Uffe Elleman-Jensen** önceki hafta İsveç gazetesi *Svenska Dagbladet*'e, aralarında İsveç'in de bulunduğu müracaatçı ülkelerle resmi görüşmelere bu sonbaharda başlanacağını söylemişti. İngiltere de bunu istiyor. Böylelikle yeni ülkelerle yapılacak görüşmeler sonucunda, geçen Haziran'da Portekiz'in başkenti Lizbon'da kabul edilen bildirinin değiştirilmesi gündeme gelebilecek. Lizbon bildirisi, yeni üye alımlarından önce 12 AT üyesinin Maastricht sözleşmesini onaylamış olması koşulunu getiriyor. Eğer değişiklik yapılırsa Danimarka ile İngiltere'nin üzerindeki onay baskısı büyük ölçüde ortadan kalkmış olacak.

MALİ BLITZKRIEG

İngiltere'de sözleşmenin onaylanması hiç de kolay olmayacak. İktidardaki Muhafazakâr Parti içinde, sözleşmeye muhalefet güçlü. Eski başbakan **Thatcher**'ın fraksiyonu bu muhalefetin başını çekiyor. Muhafazakâr Parti'nin bu hafta toplanan kongresinde yapılan konuşmalarda Almanya aleyhtarı tavır açıkça ortaya kondu. Bazı konuşmacılar Bundesbank'ın döviz operasyonlarını İngiltere'ye karşı girişilmiş bir "mali blitzkrieg" olarak nitelendirdiler. **Thatcher**'ın en sadık müttefiki kabul edilen eski parti başkanı **Norman Tebbit**'in Başbakan **Major**'ı top atışına tuttuğu konuşması şiddetli alkışlarla karşılandı. Maastricht aleyhtarı grup, sözleşmenin halkoyuna sunulmasını talep ediyor. Yapılan bir kamuoyu araştırmasına göre İngiltere'daki seçmenlerin yüzde 62'si sözleşmeye karşı. ■

ÖZCAN BUZE

AVUKATLAR İCRAYI ANLATTI

"Tiyatro sahnesi gibi"

Sevin Kanatger: "O oyunu profesyonelce müvekkilim adına oynuyorum." Bülent Utku: "İstanbul şartlarında dava seçmek ekonomik nedenlerle güç. İcra kısa yoldan para kazandırıyor." Mehmet Eratlı: "Bahşişi ancak avukatlar önleyebilir. Herkes kendi çapında mafya oldu." Aydın Şahin: "İcra bir çeşit alacağı zorla almak. Burada sizin adınıza devlet alıyor."

"Aslında bir tiyatro sahnesi... Oyun var ve oynuyorsun. Kapıdan çıkınca sahneden iniyor ve o an kendim oluyorum." Avukat **Sevin Kanatger** icraya gittiğinde sahip olduğu ruh halini böyle özetliyor...

"DUVAR GİBİYİM"

Kanatger yedi yıllık avukatlık yaşamında yalnızca icra takipleriyle ilgilenmiş. "Hukuku isteyerek seçtim, üniversiteyi bitirince icra işleri olan bir avukatın yanında çalışmaya başladım" diyor. İlk işine Kartal'da gitmiş. "Kadın, çocuk vardı, hiçbir şey hissetmedim. Bilincinde de değildim. Zamanla da etkilenmedim. Duvar gibiyim. Önümde eşya parçalandı, karısı ağladı... Kanlı bıçaklı da olsam kapıdan çıkışta her şey bitiyor" diyor ve ekliyor: "O oyunu profesyonelce müvekkilim adına oynuyorum. O an duyguları yaşıyorsunuz, ama her şey o anda."

Kanatger icranın kurallarının belirli olduğunu ve cezada avukatın sorumluluğunun olmadığını vurgularken, yapılabileceklerin fizik formülü gibi net olduğunu açıklıyor. "Cezada, manevi rahatsızlık var. 'Kusura bakma çıkartamadım' diyemezsin. Aslında icra en rahat" diyen **Kanatger** farklı bir noktaya da değiniyor: "Hakim, savcı ismi kullanmak gerekmiyor. Kendi meslektaşlarına kara süremiyorsun. Yani hakim, savcı satın alınmıyor. Kimseye muhtaç değilsin."

"HUKUKUN TADINA VARILMIYOR"

Avukat **Bulent Utku** "Maalesef icraya da bakıyorum" diyor. İcra avukatlığının sevimsiz geldiğini belirten **Utku**, "Bir kere sadece icra ile hukukun tadına varılmıyor. Monoton bir olay: İcra takibi, takip kesinleşince gidiyorsun, haczi yapıyorsun. Genellikle tatsız ortamlarla karşılaşıyorsunuz. Keyfinden değil de, ekonomik nedenlerden ödeme zorluğu olan insanlara hukuki yaptırım uyguluyorsunuz. Ağlayanlar, yalvaranlar çıkıyor. Bu insanlarla karşılaşmak hoş olmuyor" diyor.

Utku'ya "Neden icra davalarını alıyorsunuz" diye soruyoruz. "İstanbul şartlarında dava ayırt etmek ekonomik nedenlerle güç. İcra kısa yoldan para kazandırıyor. Birçok dava da icradan geçiyor. Örneğin, herhangi bir davayı kazanıyorsunuz, icraya koymanız gerekiyor. İster istemez yapıyorsunuz" yanıtını veriyor.

Şirket avukatlığı yapan **Mehmet Eratlı** icra davası almaktan memnun olmayanlardan. "Mesleğe başladığımda ev geçindirmek gibi bir ekonomik kaygım olmadığından icra davalarını almadım. Ancak şirketlerin önemli icraları olunca alıyorum. En kötü tarafı olan mal kaldırmayı ben yapmayıp, avukat arkadaşlarıma devrediyorum" diyor.

BAHŞİŞ MİKTARLARI

Eratlı icrayı sevmemesini şöyle özetliyor: "Gittiğin evlerde kimse istemeden ödememezlik yapmıyor. Son dönemde zaten işyeri icraları çoğaldı, dolandırıcı çok arttı. Diğer bir önemli etken de icra daireleri ve icra memurlarıyla uğraşmayı sevmemem. Bahşiş var; yapacağı iş için teşvik niteliğinde. Avukatlığa fiilen başlayalı beş yıl oldu. İlk zamandan bu yana bahşiş vermekte zorluk çekiyorum. Gerçekten dürüst, işini iyi yapan icra memurlarına da rastladım ama çok az. Olayın yarı yarıya suçlusu da avukatlar. Ancak avukatlar, dayanışma göstererek kaldırabilir."

Eratlı, icraları hukukçuluk olarak değil, iş takibi olarak değerlendiriyor. Ama genç ve bürolarını ayakta tutmak zorunda olan avukatların icra yapmalarını doğal karşılıyor. Günümüzde de hukuk fakültesini bitirip stajını yapan bir avukatın bürosunu döndürmesi ancak kısa yoldan gelir getirecek icra işlerine bakmakla oluyor.

İcra memurlarının tavırlarından yakınan **Eratlı** konuyla ilgili çözüm önerisinde de bulunuyor: "Ba-

rolar eğitim seminerleri düzenlemeli. İcra memurları ve diğer mahkeme kalemlerinde işe başlama döneminde ya da ara devrelerde seminerler olmalı. Meslektaşlarımın arasında icra memurlarıyla senli benli ve laubali olanları görüyorum. Baronun tepki göstermesi gerekli."

İstanbul'daki bahşiş rayici şöyle: Tebliğ çıkartmak: 5 bin lira. Hiçbir işlem yapılmasa dahi hacze gitmek: 50 bin lira. Tezkere çıkartmak: 5 bin lira. Bir kalemde birden fazla dosya çıkartmak: 5-20 bin lira arasında. Evin tümden tahliyesi: 500 bin veya bir milyon lira.

Avukat **Aydın Şahin** bahşiş vermeden de haciz işlemlerinin yapılabileceğini belirtiyor. **Şahin**, "Siz verirseniz verirsiniz. İnsani diyalog kurmak önemli. Gelin altı ay hiç bahşiş vermeden hacizlere gidelim. Altı ay sonra da güleryüzlü olarak icra dairelerinde karşılanacağımı garanti edebilirim" diyor. **Şahin** sohbet sırasında "Benim memurum işini bilir" sözüyle zaten işaretin alındığını da anımsatıyor.

İcradaki bahşişi, kolaylık bedeli olarak niteleyen **Şahin,** rüşvetten tamamen farklı olduğunu belirtirken "Rüşvette haksız bir kazanç vardır. Ama icrada para ile karar alınamaz" diyor. **Şahin** aynı zamanda icra memurlarının gelirlerinin yetersizliğinin de bahşişi meşrulaştırdığını düşünüyor ve tepkisini, "İcra memurları da onurlu bir olay olarak kabul etmiyorlar. Gerçekte maaşları yeterli olsa da, bu tür olayları yaşamasalar" sözleriyle dile getiriyor.

Hacizli mallar yediemlnde satış gününü bekliyor.

"REİSİCUMHUR BİLE YAPAR"

2000'e Doğru, bahşiş konusunu İstanbul'da görev yapan bir icra dairesi müdürüne de sordu. Yanıt şöyle:

"İstisnai saygısız memurlar çıkabilir. Ama normalde memur harcırahını alır. Son günlerde TV'de **Kemal Sunal**'ın bir mübaşir filmi var. Buradaki olayları kabul etmiyorum. Hayali. Rüşveti önleyemezsiniz. Birçok memur da aç kalmamak için ikinci bir işte çalışıyor. Reisicumhur bile yapmak istese yapar.

"Maaşlarımız 2.5-3 milyon lira. Maaşın bir, bir buçuk katı da harcırah alınır. Bu harcırah da yasal, makbuzludur. Ele geçen parayla tasarruf edilse normal bir yaşam sürdürülür. Bol para kazanıyoruz diye savcılar dahi bizi kıskanıyorlar. Günde 30-40 hacze gidiyoruz. Bir gidişte 45 bin lira harcırah alınıyor. 27 yıllık icra memuruyum, kimseye yağcılık yapma, olayı saklama gibi bir derdim de yok."

"AL SANA TELEVİZYON"

İcraya giden avukatları ilginç sürprizler de bekliyor. Dayak yiyen, ölümle tehdit edilen avukatların sayısı hiç de az değil. Bir avukat anlatıyor: "Eski polis emeklisi birine hacze gittiğimde araya tabancasını koydu ve 'bu aramızdayken konuşup halledeceğiz' dedi. O silah tam da haciz miktarını karşılıyordu. Nasıl haczedebilirdim ki?"

Kanatger de, Beşiktaş'taki bir haciz olayını aktarırken polisin de konuya pek hakim olmadığını örnekliyordu: "Eve gittik, borçlu eşyaları kırmaya, koltukları bıçakla kesmeye başladı. 'Televizyonu mu istiyorsunuz, alın' diyerek ayağımın ucuna bıraktı. Tüm eşyaları parçalıyordu. Polise 'müdahale et' dediğimde 'Abla, bıçağı sana saplamadı ki' deyiverdi."

Aydın Şahin ise haksız bulduğu bir olayı aktarırken, bazı avukatların haciz olayında "kraldan çok kralcı" olduklarını söylüyor. **Şahin**'in verdiği örnek: "Marmara Bankası'nın Romen Şirketler Grubu'nun Antalya'daki turistlik tesislerine haciz gelmişti. Orada tüm yatak çarşafları, yataklar ve diğer malzemeler yağmur altında taşındılar. Hacizde amaç, borcun ödenebilmesidir. Ödeme yapılabilmesi için de işletmenin çalışması gerekir. İcra avukatlığı size felaket tacirliği olanağı da verir."

Şahin hacizlerde evlere gitmemeyi tercih ettiğini belirtirken bir anısını da şöyle anlatıyor: "Bir eve gittim. Çocuklar ağladı, televizyonu iade ettim. 'Küçük çocuklarım var. Nasıl çamaşır yıkayacağım?' dedi, çamaşır makinesini bıraktım. Buzdolabını almıştık. Yaşlı nine 'ilaçlarım orada duruyor' deyince kamyondan indirdik."

DAYAK YİYEN AVUKATLAR

Başka bir örneği de **Utku** veriyor: "Bakırköy'de hacze gitmiştim. Evde bayan vardı. Eşi yoktu. Biz, 'Eşini bul, ödeyin' dedik. Bulamadı. Üst kattan apartman sahibi indi. 'Siz buraya polissiz gelemezsiniz' diyerek müdahalede bulundu. Olay hakaret davasına girecek boyutlara geldi. Uyardık, gitti. Eşyaları toplayıp kamyona yüklüyorduk. Ekip otosu geldi. Ev sahibi 'Tanımadığımız şahıslar geldi, evden mal kaçırıyorlar' demiş. Olay anlaşıldıktan sonra biz işimizi yapabildik. Yaralanan, dayak yiyen arkadaşlarımız da oluyor."

Avukatların ortak tespiti icra davalarında görülen artış. Son yıllarda sahte çek-senet olaylarının yoğunlaşmasıyla icra davaları da çoğaldı. Ağustos'un son haftasında kendilerine bir günde 42 ayrı evrakın geldiğini belirten **Kanatger**, "42 evrak, 42 ayrı kişi. Her geçen gün artan evraklarla tahsilat miktarı da azaldı. Ödeme zorluğu çok yoğun" diyor.

Utku, eskiden gelen çek-senetlerde borçluyu aradıklarında anlaşmanın olabildiğini hatırlatırken, günümüzde bunun yaşanmadığını belirtiyor. Davalardaki artışların toplumdaki genel ekonomik bozukluğun bir göstergesi olduğunu da vurguluyor. ■

EMSÂL ŞAHİN

GALATLAR

Anadolu'da savaşçı ve sanatçı bir halk

İsa'nın doğumundan önceki 300 yıllık süre içinde Anadolu'ya gelerek, Kızılırmak yayı, Ankara ve Alahisar yörelerine yerleştiler. Anadolu tarihinde bıraktıkları iz. Düzenli ordu ve paralı askerlik. Tipleri, karakterleri, alışkanlıkları. Kybele, Ankara ve Galata. Yazar Osman Şahin, 1979 yılında Türk Tarih Kurumu yayınları arasında çıkan, Fernand LeQuenne'nin Suzan Albek çevirisi *Galatlar* kitabından da yararlanarak kaleme aldı.

Göz kamaştırıcı, ateşli, verdikleri sözden asla caymayan, yaptıkları işi tam yapan, şaşırtıcı savaş ilahlarının -Galyalılar'ın- peşinden koşmayan tek bir kral, hükümdar yoktu. "Galyalı" adının yarattığı dehşet ve silahlarının olağanüstülüğü o dereceydi ki, onlar olmadan hiçbir kral kendini güvencede hissetmez; düşmüş krallar tahtlarını tekrar ele geçirebilmek için onları düşünmek zorunda kalırlardı. Bu yüzden krallar onların ordularını almak, onları kiralamak için külçeler dolusu altın verirdi.

Yüzyıllar boyunca karışmadıkları tek bir savaş, tek bir tarihi olay yoktu. Tarihin en eski askerleri sayılan bu büklüm büklüm uzun sarı saçlı, mavi gözlü, düz burunlu savaş devleri, dövüşçülükleriyle öylesine tanınmışlardı ki, savaşa girmeden önce krallık tarafından seçilmiş seçkin askerlerin simgesi olan bol, kırmızı mantolar giyerlerdi. Poturları; sivri tepelikli, boynuzlu, kanatlı başlıkları, sihirli biçimde oyulmuş zırhları ile hemen dikkati çekerlerdi. Savaştan önce kendilerince kutsal sayılan üçlü ritim dansı yaparak kan yemini ederler, korkunç naralar atarlardı.

GALATA KULESİ. Günümüz İstanbul'unun önemli mahallelerinden biri olan Galata, adını onlardan alır. Galata Kulesi'ni yapanlar da onlardır.

TESLİM ALMAK YOK

Savaşlara, **Büyük İskender**'in kullandığı düzenli ordu birlikleri gibi girerlerdi. Yanlarda rahatça manevralar yapabilmek için hafif piyade ve süvariler yer alır, ortada ise dikdörtgen bloklar halinde, "Falanks" dedikleri zırhlı piyadelerden oluşan derinlemesine 16 asker sımsıkı dizilirdi. Öyle ki, üçüncü sıradakilerin mızraklarının uçları, birinci sırayı iki adım öne geçerdi. Her süvarinin yanında iki yaya asker bulunurdu ki; atlı süvari çarpışırken düşer, yaralanır veya ölürse, yedek askerlerden biri ata binerek savaşa devam edebilsin. Bu nedenle Galat süvarilerinin savaştaki hızları hiç düşmezdi. Savaşa girdiklerinde, garip biçimli aletleriyle cehennemi gürültüler çıkarırlar, bronz veya boynuzdan borularını üfleyerek düşmanlarının moralini bozmaya çalışırlardı. İyi dövülmüş kalın mızraklarıyla düşmanlarının zırhlarını, atlarını, varsa fillerinin karınlarını rahatlıkla deşebilirlerdi. Ele geçirdikleri tutsakların tamamını mızraklarla öldürürler, genç tutsakları ise savaş tanrıları adına kurban ederlerdi; taze kanı, yaşama kurban etme töreniydi bu.

Yalnızca tutsakları değil, savaşta ağır yaralanan kendi komutanlarını da öldürürlerdi. Çünkü bu, savaşa girenin, savaşa kendi bedenleriyle kefil olmalarının yasasıydı. Kendi dinamizmlerini, kabilelerinin gürlüğünü, mistik atılımını simgelemekteydi.

Yendikleri düşmanlarından aldıkları haracın adına "Galatika" derlerdi. İnsan kellesi onlar için ay-

ASTERİKS.
En ünlü Galya kahramanı!

rıca büyük önem taşıyan mistik bir savaş ganimeti yerine geçerdi. Savaşçılar ellerine geçirdikleri kafaları sandıklarında aziz heykelleri gibi saklardı. Çünkü bu ölü başları, yeryüzündeyken sahip oldukları gücün kendilerinde toplanacağı inancından doğmaktaydı. Ve bu güç, onu elde edenin olurdu.

İYİMSERDİLER

Vücutları ve salınışları muhteşemdi. Şaşırtıcı tasarılarla doluydular ve iyimserdiler. Paralı asker oldukları halde kendilerine özgü silahları, boynuzlu veya boynuzsuz miğferleri (boynuz iktidar işaretiydi); ayak bileklerinden sıkılı, büzgülü, kalın, şalvardan potırları, altları çivili ayakkabıları, ellerinde üç köşe yüzlü kısa, güçlü kılıçları, ortası çizgili, bedenlerini çok iyi örten kalın İber kalkanları ve biçici zırhlı savaş arabaları vardı. Özgürlüklerine fazlasıyla düşkün, süt gibi beyaz derili, içkiye düşkün, her an gülmeye hazır, konuşkan, aile yaşamını, doğayı, çocukları ve hayvanları seven koca savaş şeytanlarıydı bunlar. Nereye giderlerse karılarını ve çocuklarını da yanlarında götürürlerdi. Kışın kalın yünden giysiler giyerlerdi. Kadınları alçakgönüllü ve gösterişsizdiler. Dalgalı pilelerle aşağı inen dikişsiz kumaş parçalarıyla örterlerdi bedenlerini.

Savaş bilimini çok iyi bildikleri için anlaştıkları krallara pahalıya satarlardı kendilerini. Karılarını, çocuklarını da hesaba katarak; "Kişi başına şu kadar altın" derlerdi.

SAVAŞÇI, TARIMCI, SANATÇI

Asla kapalı kentlerde, evlerde yaşamazlardı. Günümüzün göçebe Yörükleri gibi açık, yaylalık yerleri severlerdi. Toprağı sürüp işlemeyi biliyorlardı. Doğuştan tarımcı ve sanatçıydılar. Sapından tutularak savrulan büyük tırpanı, dört tekerlekli demir çemberli ateş arabalarını, yine dört tekerlekli ve çok demirli sabanları, tarla sürgüsünü, merdaneyi, tahıl çalkalamakta ve elemekte kullandıkları at ve domuz kılından elekleri, araba yapımcılığını, demirciliği ve kunduracılıkları, fıçı ve çocuk beşiği yapmaktaki ustalıklarıyla bilinirlerdi.

İndo-Avrupa kavimlerinden biri sayılan Galatlar'ın izlerine MÖ 600 yıllarında Güney Fransa'da rastlanır. Hellenler, Keltler diye anılan Galatlar'a, "Keltai" veya "Keltoi"; Romalılar da "Galli" ya da "Gallus" derlerdi.

Güney Fransa'dan İspanya, İtalya, Orta Avrupa, Tuna boyları, Balkanlar, Trakya, Anadolu, Pontus, Suriye, Kilikya ve Mısır'a kadar yayılan Galatlar'ın üç büyük kol halinde Anadolu'ya ilk ayak basışları MÖ 278 yıllarına rastlar.

"TANRILAR FAZLA ZENGİN"

Ülkemizin geçmişini öğrenmek isteyen her insan, İsa'nın doğumundan önceki 300 yıllık süre içinde Anadolu'ya gelerek, Kızılırmak yayı, Ankara ve Pessinus (bugünkü Alahisar) yörelerine yerleşerek, Anadolu tarihinde derin izler bırakmış, etkin olmuş bu savaşçı ulusu bilmek zorundadır. Kızılırmak yayı ile Ankara yöresindeki bölgeye eski tarihçilerin "Galat yaylası" demeleri boşuna değildir. Bugün Ankara'nın 60 km. kuzeybatısındaki Karalar yakınında Galat Kralı **Deitaros Philoromaios**'un, MÖ 43'te ölen oğlu **Deiotaros**'un mezarı bulunmaktadır. Ve bu mezar çeşitli dönemlerde mezar hırsızları tarafından yağmalanmıştır. **Deiotaros**'un mezarından ele geçen Yunanca yazılmış mezar kitabesinde mezarın, adı geçen krala ait olduğu belirtilmiştir.

Dönemin ünlü başkenti sayılan Pessinus da çok önemli bir Galat kentiydi. Yapılan kazılarda Galat seramiği olarak bilinen vazolar, fibulalar, kılıç, mızrak ve miğfer türlerine rastlanmıştır. Aynı miğfer, kalkan, zırh, mızrak ve kılıçlara, Bergama'da bulunan Athena tapınağında da rastlanır.

Galatlar, Anadolu'ya ayak basmadan önce Trakya ve Yunanistan'ı ele geçirmişler, ünlü Delphoi tapınağını yağmalamışlardır. Ağzına kadar altın, gümüş, kıymetli taş ve sikkelerle dolu Delphoi tapınağını yağmalarken, Yunanlılar'a söyle-

YARALI GALAT HEYKELİ. Gelibolu ve Galiçya, adını onlardan aldı. Ankara Kalesi'ni onlar yaptı.

dikleri şu sözler ilginçtir: "Sizin tanrılarınız fazla zengin. Bundan sonra herkes için daha eli açık olacaktırlar. Hem de bizden başlayarak. Çünkü tanrıların olan herkesindir. Ve sizin bir sürü şey biriktirmenize onların ihtiyacı yoktur. Zaten tanrıların her günkü işi, kendilerine cömertçe sunulan bu nimetleri insanlar arasında bölüştürmektir."

GALİÇYA, GELİBOLU, ANKARA

Yunanistan'dan sonra Çanakkale Boğazı'nı geçerek Troya'ya ulaşırlar. Gelibolu ilçesinin ilk kurucuları onlardır ve "Galliopoli" adı onlardan gelir. Yine Romanya'nın sınırları içinde kalan "Galica" (Galiçya) bölgesi, adını onlardan alır.

Galatlar daha sonra yüzyıllarca kalacakları Ankara yöresine gelip yerleşirler. O zamanlar İç Anadolu ve Ankara yöresi günümüzdeki gibi çıplak, bozkır değildi. Geniş ormanlıklar, çayırlıklarla örtülüydü. Galatlar'ın pek sevdiği meşe ve çam ormanlarıyla kaplıydı. Geyik ve yaban domuzu çoktu. Ve bunlar, onlar için kutsal hayvanlardı. Ayrıca Bitinya, Karadeniz, Pontus, Kafkasya, Ege, Akdeniz'den gelen yollar İç Anadolu'dan geçerdi. İpek yolu; değerli

BOLU HIDIRŞAHLAR TÜMÜLÜSÜNDE BULUNMUŞ GALAT TASVİRLİ ALTIN BROŞ.

mallar, baharat ve fildişi taşıyan kervanların yoluydu. Galatlar, böylesine önemli bir bölgeye yerleştiler. Asıl adı Ancyra olan Ankara kalesini onlar yapmuşlardır. Ancyra onların döneminde güzel bir kent olmuş, tiyatrolar, hamamlar, kaldırım taşlarıyla döşenmiş yollar inşa edilmiştir. Ana tanrıça **Kybele** ile yaşam güçlerini canlandıran ağaç boynuzlu geyikler ve öküzlerle süslüydü Ancyra. O denli ki, Ancyra, Kybele tapınağının bulunduğu ünlü Pessinus'u gölgede bırakmıştı. Günümüz Ankara'sının dış mahallelerinin birinde Galatlar'dan kalma tapınakların bir bölümü hâlâ ayaktadır. Bu duvarlardan birinin üstüne Latin harfleriyle "Ancyra Vasiyetnamesi" denilen bir metin yazılmıştır.

NOEL AĞACI VE BOĞA GÜREŞİ

Gökten düşmüş siyah ebonit taştan yapılmış, yığın yığın memeli Tanrıça Kybele'nin yeri Pessinus'tu. Kybele kültü, çok saf bir tapınma biçimi olduğu, fazla ayrıntıları olmadığı, kadını yücelten bir tapınma biçimi olduğu için Galatlar, Kybele dinine inandılar. Meşe, çam ve selvi, Kybele Ana'ya adanmış üç ağaçtan biriydi. Kybele kültü, Galatlar'ın doğaya ve hayvanlara olan alışkanlıklarına uyuyordu. Bu yüzden ilkbaharın gündönümü olan 22 Mart'ta Ana Tanrıça'nın aşkına hadım olan Galli rahiplerin buyruğunda kesilmiş çam ağaçlarını Kybele tapınağına götürürlerdi. Çam ağacı, **Attis**'in, altında erkekliğini kurban ettiği ağaçtı. Galatlar, saçları başları darmadağın, yas işareti olarak göğüslerine vurarak, çam kozalaklarıyla kan çıkıncaya değin bedenleri-

GALAT TASVİRLİ YÜZÜK TAŞI.

ni yaralar, arka arkaya üç gün üç gece uyumadan gözyaşları içinde hazin cenaze töreni yaparlardı. Kybele tapınağının çevresinde heyecanlı çalgılar çalarlar, gezegenler gibi döne döne dans ederler, git gide hızlanarak sonra birden sıçrarlardı. Ulur gibi bağırırlar, yalvarır yakarırlar, sonra da bedenlerinden çıkan kan damlalarını çam dallarının üstüne serperlerdi. Coşkunun en yüksek noktasına erişmiş biri birden ortaya atılır, taş bıçağı eline alır, Kybele sunağının üstünde kendi erkekliğini kurban ederek "Gal" olur, Kybele Ana ile sözde birleşirdi. Hıristiyanlar'ın noellerde evlerine çam dalları taşıyıp dikme âdetinin, Galatlar'ın Kybele Ana'ya olan bu tapınma biçiminden geçtiği söylenir.

Galatlar'ın sevdikleri bir başka şey de, vahşi boğa ve manda koşularıydı. Vahşi hayvanları kovalarken, hayvanın ensesindeki hayat düğümü denilen yere kutsal mızrağı saplayarak öldürmeye çok meraklıydılar. İspanya'daki boğa güreşlerinin asıl kökeni bu yüzden Anadolu'dur. Anadolu Galatları'nın İspanya'ya taşıdıkları söylenir.

GALAT YÜRÜYÜŞÜ

Anadolu'ya "güneşin doğuşu" anlamında "Anatole" diyenler yine onlardır. Anadolu'dan sonra Suriye, Filistin ve Mısır'a kadar gider Galatlar. Hangi kral veya hükümdar çağırır kiralarsa oraya giderler. İncil'in bir bölümünde, **Antiochos**'un 12 bin askerine karşı, Babilonya'dan gelen 120 bin Galat askerinden söz edilir. Filistin'e karşı Galat yürüyüşü öylesine korkunç boyutlarda olmuştur ki, bundan kutsal kitabın, tarihin en büyük olaylarından biri diye söz etmesi boşuna olmasa gerek.

360 yılında Anadolu'yu baştan başa istila etmeye çalışan Persler'i, Bizans imparatorlarının, Galyalı lejyonerler sayesinde güçlükle durdurduklarını kimi tarihçiler yazarlar.

İstanbul kentini kuran Bizans İmparatoru **Constantinus**, kimilerine göre Galyalı eski bir han hizmetçisinin, kimilerine göre de Galatalı bir hancının piç çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Ana yanı İlliryalı bir Helen olan **Constantinus**, baba yanıyla Galyalı kanı taşır.

TÜRKLERLE TANIŞMA

Yıllar geçer.

İslam dininin verdiği coşkuyla Araplar'ın Anadolu'yu istilası başlar. Denizden İstanbul'u kuşatırlar. İş yine kiralık Galyalı lejyonerlere düşer. Bizans imparatorları, bu kuşatmayı yine onların dövüşçülükleriyle önlemeye çalışırlar.

Sonra tarih sahnesine Selçuklu Türkleri çıkar. 1071 Malazgirt Meydan Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun içlerine değin yayılan Türkler'in Galatlarla tanışmaları başlar. Her iki halk da birbirinden hoşlanır. Çünkü her iki halk da hoşgörülü ve disiplinlidirler. İnandıklarına bağlanmasını bilirler. İyi savaşçıdırlar. Göğüslerini gere gere ölmesini bilirler. Açık, hareketli yaylaların, dağların insanları oldukları için yerleşik duzeni pek sevmezler. Bu gibi benzerlikleri nedeniyle çabuk kaynaşırlar. Türkler çok beğendikleri bu savaşçı Galatlar'ı zamanla kendi ordularına asker olarak alırlar. Böylece Türk-Galat kardeşliği başlar.

Anadolu Selçuklu sultanları, tarihimizde "Babailer İsyanı" olarak bilinen Türkmenler'in isyanını, kiraladıkları 5 bin kişilik Galat askerinin ön saflarda çarpışmalara girmesiyle bastırabilir ancak.

Osmanlılar, Trakya ve Balkanlar'daki Hıristiyan çocuklarından devşirdikleri çocuklardan yeniçeri adı altında müthiş askerler yapmasını bilirler. **Fatih** İstanbul'u kuşattığında yeniçerilerin içinde Müslümanlaşıp Türkleşmiş binlerce Galat asıllı yeniçerinin olduğu söylenir.

Gunümüz İstanbul'unun önemli mahallelerinden biri olan Galata, adını onlardan alır. Galata Kulesi'ni yapanlar da onlardır.

Galata sakinleri İstanbul'un kuşatılmasında Bizanslılar'ın yanında yer almamışlar, onların yardımlarına koşmamışlardır.

Galatlar sonradan Anadolu halklarıyla öylesine bütünleşmiş, kaynaşmıştır ki, artık bunlara günümüzün Anadolulusu demek daha doğru olur.

Modem çağımızda Anadolu'yu gezip dolaşan kimi gezginci, araştırmacı ve tarihçiler, ülkemizin şurasında burasında sarışın, dev yapılı, düz burunlu Galat tiplerine hâlâ rastlandığını söylerler ki, doğrudur. ■

ARTVİN KAFKASÖR ŞENLİKLERİ'NDE BOĞA GÜREŞİ.
İspanya'daki boğa güreşlerinin, Galatlar aracılığıyla Anadolu'dan gittiği söylenir.

İdealize edilmiş Abuzer

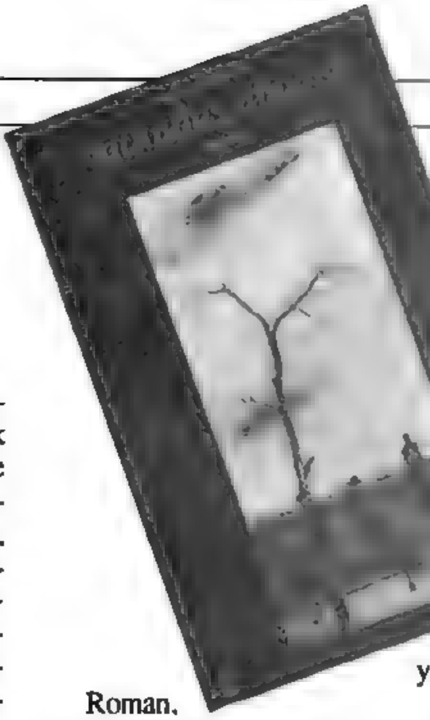

Vatandaş Abuzer. (**Yücel Sarpdere, Evrensel Yay., 306 s.**)

Roman, ayrıntı, imgeleme ve betimlemeye dayanır. Anlatım sanatıdır roman. **Yücel Sarpdere**'nin *Vatandaş Abuzer* romanı baştan sona diyaloglar üzerine kurulmuş. Daha çok bir tiyatro oyununu andırıyor. Mekân ve tipleme yok sayılır.

Abuzer adındaki vatandaş ablukaya alınmış randevu yerinde yanlışlıkla, bır "lider" sanılarak yakalanıyor. Emniyette üç ay işkenceye direniyor. Cezaevinde yıllarca, arkadaşlarıyla birlikte tünel kazıp kaçana dek direnişlere katılıyor. Konuşkan, esprili ve soğukkanlı. Cezaevi komutanını, yardımcısını, gardiyanları ınce bır alaya alıyor, mahkûmlara moral veriyor.

Roman, kimi sorulan karşılıksız bırakan bir yapıya sahip. Anlaşılan Abuzer emniyet ve cezaevine düşmeden önce, herhangi bir politik örgütün adamı değil. Emekçi bir insan olarak birçok iş değiştirmiş. Sistemin çelişkilerinin az çok farkında gibi. Ama kim Abuzer? Emniyette ve cezaevinde örnek sayılabilecek direnişler sergilemesindeki gücü nereden alıyor? Cezaevinde nasıl bir dönüşüm yaşıyor?

Abuzer gibi, Mehmet Ali ve Gökhan tiplemeleri de yeterince işlenmemiş, derinlikleri, geçmişleri yok. Bu durumda Abuzer, idealize edilmiş bir kahraman olarak çıkıyor karşımıza.

Bir roman çalışması olarak bu tür soruların oluşmasına olanak tanımamalıydı *Vatandaş Abuzer*. Siz yine de elinize alın. Esprileri zevkle okuyacaksınız en azından. ■

HAYATİ ÖZEN

YENİ ÇIKANLAR

Şehir Düştü! *(Yeorgios Francis, İletişim Yay., Çev: Kriton Dinçmen, 109 s.)*

Yeorgios Francis, dünyanın önemli olaylarından birinin, İstanbul'un Türkler tarafından fethinin "görgü tanığı"dır. Bizans'ın son imparatoru **Konstantin**'in sadık adamı **Francis**, sevgili şehrini fetheden "imansızlar"a karşı nefretine rağmen olayların nesnelliğini görmezden gelmemiş, hem tarafı hem de tanığı olduğu ölüm-kalım kavgasının hikâyesini bugün bizler için değerli bir bilgi kaynağı olacak şekilde yazabilmiştir. **Francis**'in metninde, kaçınılmaz öznellikler ve değer yargıları çıkarıldığında, geriye, savaşın nesnel ve olgusal bir anlatımı kalmakta. **Stefan Zweig**'ın "tarihte yıldızın parladığı anlardan biri" diye nitelediği olayın, tam göbeğinden bir anlatım. Çok ilginç...

Farabundo Marti San Salvador'da / İç Savaştan Silahlı Barışa. *(Derleyen ve Çeviren: Oğuz Önderer, Belge Yay., 283 s.)*

Elimizdeki derleme, dünyadaki devrimci mücadele deneyimlerinden birine, Salvador iç savaşının farklı özelliklerine ışık tutmayı amaçlıyor. Salvador'un toplumsal yapısı yanında sınıf mücadelesinin özelliklerini tartışan, çatışan taraf ve toplumsal güçlerin iç savaş sürecindeki özelliklerini ve bunların dönüşümünü ele alan katkılarda, Salvador solu yanında, sağ güçlerin, ordunun yapısını da yakalamak mümkün. Şu anda Salvador'da gerillalar, meşruiyetlerini hükümete "silahlı barış" süreci içinde kabul ettirmiş durumdalar. Bir yandan ölüm mangalarının faaliyetleri sürerken, öte yandan FMLN "siyasal partiye" dönüştüğünü ilan ediyor.

Aydınlanma Şehveti / Budizm ve Seks. *(John Stevens, Dharma Yay., Çev: Serdar Erişen, 187 s.)*

Budacılık, cinselliğe yüzyıllar boyunca pek çok şaşırtıcı yollarla yaklaşmış; bazen cinsel dürtüyü baskı altına almış, bazen yüceltmiş, bazen de onu en yüksek düzeyde geliştirmiştir. Bu kitap, **Shakyamuni Buda**'nın kendinden başlayarak, Budacılar'ın tüm insanlığı yönlendirdiğini iddia ettikleri "içsel ateş"e karşı nasıl yaklaştıklarını anlatıyor

Kara ayrıntılar

Ayrıntı Yayınları, **Hüseyin Boysan** yönetiminde yeni bir dizi başlatıyor: Kara Ayrıntı. Öncelikle yayınevi yöneticilerinin klasik polisiye metinlere yönelik hoşnutsuzluğu ve bu metinleri karakterize eden ögelerin yetersizliği yol açmış bu diziye.

Kara Ayrıntı'nın en temel özellığı, olabildığince kahramansız metınler seçilmesine dıkkat edılmesi. Faillerini yakalamakta uzmanlaşmış roman tıpleri (komiser, dedektif, savcı, gazeteci...) dızide çok az olacak. Kimi zaman bu tiplere yer verilse bile, kendilerini "adaleti gerçekleştiren yargıçlar" olarak iyi anlatabildikleri oranda var olabılecekler. Ya da "atmosfer"ın kendisi kahramandan daha önde olacak. Olayın kendısinden çok gerekçelerı üzerinde durulacak. "Suç" diye adlandırılan durumla "ınsani zaaf" ilişkilendirılecek. Ve bazen failler yakalanmayabilecek.

Yayınevinin notunda, "Hemen ıtiraf edelım: Maalesef bu tip metinleri bulmakta çok zorlanıyoruz" denıliyor.

Dizinin ılk kitabı *Çin Gölü Cinayetleri*, **Robert van Gulik** imzalı. **Gulik**, 12 dil konuşan, yedi telli

Ol ya da öl

Papirüs Yayınları'nın "Bütun Eserleri" dizisinden beşinci **Can Yücel** kitabı *Canfeda*. **Refik Durbaş**, "Yine Dalgasını Geçmiş" başlıklı sunu yazısında şöyle diyor: "Bir karşı koyuşun, susmayışın, sarsmanın ve saldırmanın şiiri... O, 'anlamadım hiç' dese de şiiri anlaşılıyor..." **Yücel**'in, birilerine "Ya mutlu göründüğün gibi ol / Ya mutsuz göründuğun gibi öl" diye seslendiği; **Rıfat Ilgaz**'a, "Ilgaz, Anadolu'nun sen yuce bir dağısın / Eteklerinde kitaplar..." dediği; "Afrika gibi bir kıta yazaydım / Hiç durmaz ölürdüm..." kararını verdiği kitap. İşte o kitap! ■

Canfeda.
(Can Yücel,
Papirüs Yay., 102 s.)

Çin lavtasını ustaca çalan, kitap resimleyen, kaligrafi bilen, Çinliler'in ortaçağ yasaları kadar cinsel yaşamlarıyla da ilgilenen bir sinolog. Romanları entrika konulu edebiyatın en çarpıcı örnekleri arasında sayılıyor. Bu kitaptaki olaylar da ortaçağ Çin'inde geçiyor. Çeşitli eğlencelerin duzenlendiği çiçek gemilerinde aşk satan, güzelliği ile butun erkekleri büyüleyen Badem Çiçeği'nin dansıyla başlayan olay, kanlı mahzenlerde, puslu sokaklarda ve esrarengiz dama problemlerinde gelişerek egzotik bir Doğu entrikasına dönüşüyor...

İkinci kitap, **Michel del Castillo**'dan *Şairin Ölumü*. Orta Avrupa ülkelerinden birinde geçiyor. ■

ÇANAK ANTEN

● *Evrensel Kültür*'ün Ekim sayısında **Cem Yalın**, "Bruegel Bize Bakıyor" adlı yazısında, yapıtlarında ironik, saçma, trajikomik ve çirkin olanı ortaya döken, ayrıntı ustası Flaman ressamı konu edinmiş. **Orhan Gökdemir** ise "Mitoloji, Teknoloji ve Mitsel İdeoloji" başlıklı makalesinde, ilkel insanın ürkek tavrından başlayarak, modern insanın derin yabancılaşmasına uzanıyor. Derginin bu ayki "Dosya"sı teknoloji-sanat ilişkisine ayrılmış. "Sosyalist Sanatın Tarihinden" bölümünde **Anatoli Lunaçarski**, **Asım Bezirci**'nin çevirisiyle "Marksçılık ve Edebiyat"ı ele alıyor.

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN ULUSLAR BİRLEŞİN

TEORİ

İŞÇİ PARTİSİ YAYIN ORGANI

EKİM 1992 34. SAYI ÇIKTI

Hasan Yalçın
DEVRİMCİ YOL'DAKİ TARTIŞMA ÜZERİNE

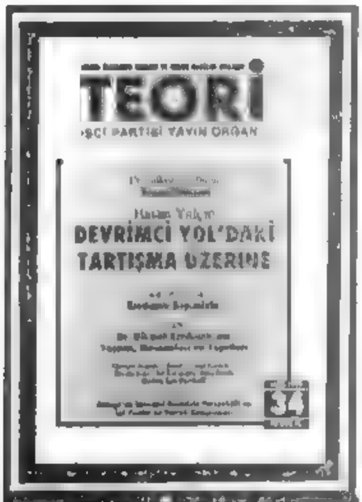

BAYİLERDE

Dr. Şükru Günbulut
Turan Dursun

Doğu Perinçek
Kıvılcımlı Hepimizin

T. İçli
Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın Yaşamı, Mücadelesi ve Yapıtları

❑ Huseyın Kazancı, İsmet Kemal Karadayı, Özcan Buze, Alı Kocaoğlu, İlyas Soylu **Neden İşçi Partisi?**
❑ Alı Mercan **Avrupa'da Devrimci Mücadele Perspektifi ve İşçi Partisi'ne Destek Kampanyası**

YAZIŞMA ADRESİ:
TÜNEL ILK BELEDİYE CAD KUÇUK TÜNEL APT NO 5 KAT 1
BEYOĞLU / İSTANBUL TEL 244 12 94

Gündemdeki Yazı

Doğu Perinçek
ULUSAL SORUNUN BUGÜNKÜ ANLAMI

Teori Eylül 1992
33. Sayısında

İsteme Adresi:
Nuruosmaniye Cad. 19/3 34410
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 513 83 52-53

Uyuşturucunun "en alttakiler"i

Uygunsuz Yollar (Rush). / **Yönetmen:** Lili Fini Zanuck / **Senaryo:** Pete Dexter / **Müzik:** Eric Clapton / **Oyuncular:** Jason Patrick, Jennifer Jason Leigh, Sam Elliot.

Magazin basınımızın yemek tarifi yapar gibi uyuşturucu tarifi yaptığı, "uçuran ama zarar vermeyen" kokteyller peşinde koştuğu şu günlerde, uyuşturucu bağımlılığını konu alan bir film var sinemalarımızda: *Rush*. Filmin bir uyuşturucu maddeye karşılık gelen orijinal adı pek uygun bulunmamış olacak ki, **Lili Fini Zanuck**'un ilk yönetmenlik denemesini *Uygunsuz Yollar* olarak izliyoruz.

Kısaca konuyu anlatalım, kahramanlarımızı tanıyalım önce... Hemen her zaman olduğu gibi yine ABD'deyiz. 1974'ün son günleri. Narkotik büronun deneyimli ama biraz "dağıtmış" ajanı Jim Raynor, kendine ortak aramaktadır. Bula bula bir güzel bir "çaylak" olan Kristen Gates'i bulur. Gates, kendisini bekleyen işin ne kadar belalı, korkutucu ve pis bir iş olduğu, iyi düşünmesi gerektiği konusunda yoğun bir bombardımana uğrar. Fakat vazgeçmez. Raynor ve Gates artık iyi bir ekip oluşturmuşlardır. Görevleri, bölgedeki uyuşturucu trafiğinin içine girmek, çaktırmadan sorumluların yakasına yapışmaktır. "Hepsi yakalanmadan hiçbiri yakalanmayacaktır." Amirlerinin direktifleri doğrultusunda ana hedef, karda yürüyüp ardında iz bırakmayan Gaines'tir. Kolay lokma değildir Gaines. Öyle ki film boyunca ajanlarımız gibi bizler de Gaines'in hiçbir açığını yakalayamayız.

Buraya kadar anlattıklarımız, filmin geliştiği birinci kulvara ait. İkinci kulvarda ise bir aşk öyküsü; üstelik de "görevleri gereği" uyuşturucuyla fazlasıyla haşır neşir olan iki gizli ajanın aşk öyküsü gelişiyor. Raynor, gerçek bir bağımlıdır. Onun için narkotik büro camiasının el ele tutuşup tanrıya dua etmesinden başka yapılacak bir şey yoktur! Gates ise direkten döner.

Neresinden bakılırsa bakılsın ilginç bir öykü var ortada. Biraz da **William Friedkin**'in *Devriye*'sini çağrıştıran bir öykü... Gizli bir görevle eşcinsellerin dünyasına dalan ve kendi eşcinsel eğilimlerinin açığa çıkışına tanık olan polis memuru gibi, *Uygunsuz Yollar*'ın narkotikçileri de kendi kendileriyle de yüzleşmektedirler aslında. Filme kaynaklık eden **Kim Wozencraft** imzalı kitap hakkında konuşacak durumda değiliz, ama **Zanuck** bu değişimi -biraz hızlı olmakla birlikte- izleyiciyi cezbeden bir dille aktarıyor.

UYGUNSUZ YOLLAR. Kendine özgü bir gerilime sahip ama "kekeme".

Kötü adam Gaines! Kanımızca Gaines üzerinde -finale rağmen- hep soru işareti bırakmakla da iyi bir iş yapmış **Zanuck**. "Ya adam gerçekten suçsuzsa?" gibi basit bir soru, filme yabana atılmaması gereken bir gerilim katmış. Öyle ya, adamcağız hakkında tek bir kanıt yok, üstelik ortada düzmece bir rapor ve bu raporun düzmece olduğunu Gaines'in yargılandığı mahkemede itiraf eden bir ajan var. Filmi henüz izlememiş olanların keyfini kaçırmamak için finali fazla kurcalamayalım; ama eğer Gates uyuşturucu meselesini bir kenara atıp yalnızca "ortağın öldürülürse işi hakimlere bırakma" kuralının gereğini yerine getirdiyse, "Amerikan adaleti"nin uyuşturucuyla mücadelesinde ciddiye alınacak ne kalıyor elimizde?

Uyuşturucu, tıkır tıkır işleyen mekanizma ve düzen üzerine tartışılabilecek bir tez getirmiyor *Uygunsuz Yollar*. Bu açıdan bakıldığında fazlasıyla "kekeme" bir filmdi izlediğimiz. Gariban aracılardan ötesini söylemeye dili varmıyor sanki. **Zanuck**, "genel" laflar etmekten açıkça kaçınmış.

Her iki tarafta yer alan "en alttakileri" konu edinen, "büyükler"le didişmeye yanaşmayan bir film. İster kullanın, ister kullanmayın! ■

TUNCA ARSLAN

NİZAMETTİN ARİÇ (BEKO) VE BÊZARA ARSEN (ZÎNÊ), *BEKO İÇİN BİR TÜRKÜ*'DE.

Festivaller arasında bir Kürt filmi

Beko İçin Bir Türkü. / **Yönetmen:** Nizamettin Ariç / **Senaryo:** Nizamettin Ariç, Christin Kernich / **Müzik:** Nizamettin Ariç / **Oyuncular:** Nizamettin Ariç, Bêzara Arsen, Lusika Hesen, Cemalê Jora, Fîla Tîtal, Nuriyê Tîtal, Temûrê Jora, Berivan Ariç, Şirînê Sinco, Xasêya Rızgo.

Yönetmenliğini **Nizamettin Ariç**'in gerçekleştirdiği *Beko İçin Bir Türkü* adlı film, arka planına **Saddam Hüseyin**'in 1988'de gerçekleştirdiği Kürt kırımını alarak, bir Kürt gencinin tehlikelerle dolu yolculuğunu anlatıyor. Bir Alman-Ermeni ortak prodüksiyonu olan *Beko İçin Bir Türkü*'de **Nizamettin Ariç** başrol oyunculuğunun yanı sıra, **Christin Kernich** ile birlikte filmin senaryosunu yazmış ve müzik çalışmasını da yapmış. Filmde **Bêzara Arsen**, **Lusika Hesen**, **Cemalê Jora**'nın yanında çocuk oyuncular olarak **Fîla Tîtal**, **Nuriyê Tîtal**, **Temûrê Jora**, **Berivan Ariç**, **Şirînê Sinco** ve **Xasêya Rızgo** rol alıyor.

Ermenistan, Hamburg ve Berlin'de çevrilen, diyalogların büyük bölümü Kürtçe olan 100 dakikalık film, şimdiye kadar altı film festivaline davet edildi. Bunların arasında son Venedik Film Festivali de var. Filmin altı yedi festivalden daha davet alacağı da gelen haberler arasında. Bu arada İstanbul Film Festivali için **Fikri Sağlar**'la bir görüşme yapıldığı da söyleniyor.

Kürdistan'da başlayan ve bir Alman iltica kampında son bulan bir öykü anlatılıyor *Beko İçin Bir Türkü*'de. Beko, Türk Özel Timi'nin bir baskınında, asker kaçağı kardeşinin yerine tutuklanıp götürülür. Bir fırsatı değerlendiren Beko kaçar ve Türkiye'den çıkar. Beko, son olarak Irak'taki kurtarılmış Kürt bölgelerine gideceğini söyleyen kardeşi Cemal'i aramaya başlar.

Beko kardeşini ne Suriye'de, ne de Irak Kurdıstanı'nda bulur. Bu arada İran-Irak savaşının etki alanındaki bir dağlık bölgeye varır. Bu Kürt yaylası biraz ötedeki köyleri bombalanmış insanları, anası babası ölmüş çocukları barındırır. Beko, Kürt gerillaların önerisi üzerine kardeşinden bir haber alabilmek için bekler.

Bu bekleyiş süreci Beko'yu bir yandan belirsiz geleceği ile uğraştırırken, öte yandan özellikle çocukların aracılığıyla günlük yaşamın içine girer. Küçüklerin üzerinde savaşın izlerini, onların yaşam arzularını, sevinçlerini ve zulme alışmışlıklarını görür Beko. Bu çocuklar Kürt olmanın ne demek olduğunu kendisinden daha iyi biliyorlardır. Beko ile küçük yetim kız Zînê arasında sıcak bir ilişki başlar.

İran-Irak savaşında varılan ateşkesin ardından, köylüler barış umuduyla köylerine dönerler. Zînê, kendisiyle beraber gitmesini istemektedir Beko'dan. Kardeşinden haber alamayan Beko, köylülerle gitmeye karar verir. Beko, Zînê ve diğer çocuklar, yıkık bir evi oturulacak bir hale getirmek için çalışmaya başlarlar.

Aradan daha tek bir gün geçmişken, Beko, Irak uçaklarının köyü zehirli gazla bombalamasına tanık olur. Kendisi ve Zînê dışında herkes ölür. Beko ağır yaralı çocuğu alır ve dağların arasından İran sınırına doğru yola koyulur.

Sonra Zînê ve Beko tedavi için Avrupa'ya gelirler. Zînê, kör olmuştur. Ailesini ve kardeşini tekrar görebilme umudunu yitirmeyen Beko, hemşerisi Kürtler'le ilişkiye geçer ve kardeşinin kaçamadığını, öldürüldüğünü öğrenir. Beko'nun umutları kırılır. Bir tek Zînê kalmıştır ona. ■

İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nde bu hafta

İstanbul Devlet Opera ve Balesi, 1992-93 sezonunu açtı. 13 Ekim Salı günü saat 20.00'de **C. Orff**'un *Carmina Burana*'sı, 14 Ekim saat 20.00'de **R. Rodgers**'in *Neşeli Günler*'i, 15 Ekim saat 20.00'de **G. Verdi**'nin *Nabucco*'su, 16 Ekim saat 19.00'da **G. C. Monetti**'nın *Medyum*'u ve **Chr. W. Gluck**'ın *Kadının Fendi Kadıyı Yendi*'si, 17 Ekim saat 11.00'de **T. Egner**'in *Karanfil Köy*'ü ve aynı gün saat 15.30'da **P. İ. Çaykovski**'nın *Fındıkkıran*'ı Büyük Salon'da sahneleniyor.

İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin bilet satışlarıyla ilgili bir de açıklaması var: "Bakanlığımızla genel müdürlüğümüzün merkez ve taşra kuruluşlarındaki mensupları ile eş ve çocukları, emekliler, basın mensupları, öğretmen ve öğrenciler, çocuklar, vatani görevini yapmakta olan erler merkez ve taşra gösterilerimizde yüzde 50 indirimden yararlanırlar. 65 yaşını dolduranlar, malul ve muharip gaziler ile bedensel özürlüler oyunlarımızı ücretsiz izleyebilirler."

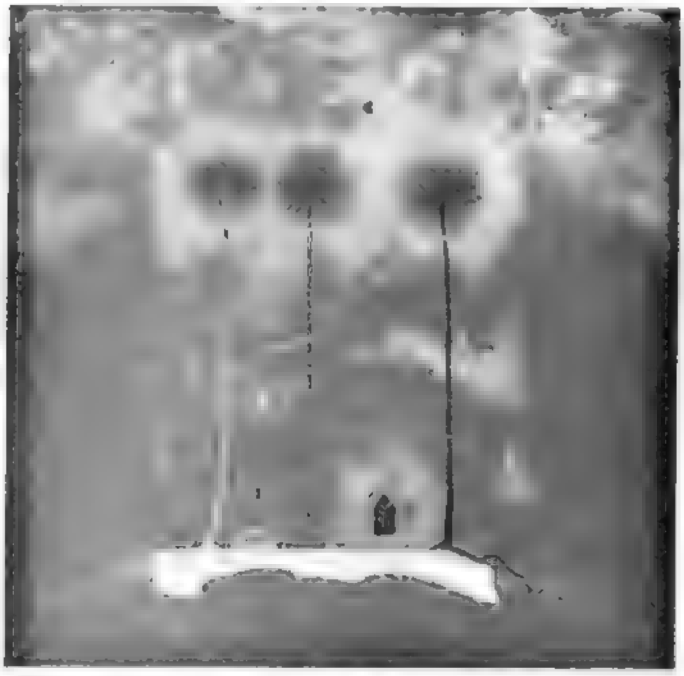

Philippe Favier'in sergide yer alan bir çalışması.

5. Devlet Fotoğraf Yarışması sonuçlandı

Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen 5. Devlet Fotoğraf Yarışması'nda dereceye giren yapıtlar belli oldu 78 sanatçının 190 yapıtla katıldığı Siyah-Beyaz Baskı dalında birinciliği "1" ile **Tahir Ün**, ikinciliği "İsimsiz" ile **A. Selim Sabuncu**, üçüncülüğü "Metris" ile **Alper Fidaner** kazandı. 146 sanatçının 372 çalışmayla katıldığı Renkli Baskı dalında ise ilk üç sırayı "Labirent" ile **Selim Aytaç**, "Denizci" ile **Yıldırım Arıcı** ve "Birazdan" ile **Erol Turgut** paylaştılar. Ayrıca 68 siyah-beyaz ve renkli yapıt sergilenmeye değer bulundu. Ödüller, Kasım ayının ilk haftasında düzenlenecek bir törenle verilecek

5. Matbaacılık Fuarı

TÜYAP İstanbul Sergi Sarayı'nda "5. Matbaacılık Fuarı" açılıyor. 17 Ekim'de açılacak sergi 21 Ekim'e kadar sürecek.

Eski pullar, renkli kâğıtlar ve kartpostallarla süslenen resimler

Ankara da, Fransız Kültür Merkezi'nde **Philippe Favier**'in toplam 70 yapıtından oluşan sergi 29 Ekim'e kadar sürüyor. Sanart 92 Derneği'nin etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen karma sergiye de Fransa'yı temsilen katılacak olan sanatçı, gerçekustücü ve sıradışı bir ressam olarak tanınıyor. Yüzyıllardır Orta Avrupa'nın birçok ülkesinde "halk ifadesi" olarak gelişen bir teknikten yola çıkarak cam altı resmini geliştiren **Favier**, resimlerinde kullandığı bu teknikle her seferinde değişik bir manzaraya açılan hayali pencerelere benzeyen gizemli kompozisyonlar üretiyor. Yapıtlarına eklediği eski pullar, yapıştırdığı renkli kâğıtlar ve kartpostal parçalarının ayrıntılarını camın renkli tarafına işleyen sanatçı, resmindeki değişik ifade şekli ile dikkat çekiyor.

Ölümünün 5. yılında Behice Boran

Behice Boran, ölümünün beşinci yılında 10 Ekim saat 12.00'de Zincirlikuyu Mezarlığı'nda anıldı. 11 Ekim saat 14.00'te Sepetçi Kasrı'nda "Tanıyanların Gözüyle Behice Boran" konulu panele **Aziz Nesin**, Prof. **Cevat Geray, Fatmagül Berktay, Murtaza Çelikel, Nihat Sargın, Oya Baydar, Rutkay Aziz**, Prof. **Sadun Aren, Suphi Karaman, Şükran Kurdakul** ve **Uğur Mumcu** katılacak. 12 Ekim saat 20.00'deki Kültür ve Sanat Gecesi'ne **Emin İgüs, Işık Yenersu, Yaman Okay**, Hasad Dans Topluluğu katılıyor. Gecede ayrıca film ve slayt gösterisi de yapılacak.

GENÇLER!

Bu haftadan itibaren "Her Telden" sayfalarında yeni bir köşe var: Gençler! İlk, orta, lise ve üniversite öğrencilerine seslenen bu köşede sizlerle ilgili "her konu"ya, sizlerin göndereceği yazılara, haberlere, önerilere yer vereceğiz. Bize, okulunuzdakı tuvaletlere lavabo ya da musluk taktırmak için açacağınız imza kampanyalarından, yayımlayacağınız dergilere, düzenleyeceğiniz imza günlerine, söyleşilere kadar her şeyi yazabilirsiniz. Bu köşenin hem bir "rehber" görevini görmesini hem de bir iletişim kanalı olmasını istiyoruz. İlk hafta Ankara'daki üniversitelerin çıkardığı dergileri duyuralım istedik.

Ankara Üniversitesi Siyasi Bilgiler Fakültesi öğrencileri *Siyasal Bülten*'i çıkarıyor. Yeni çıkan yasa ile İletişim Fakültesi olan AÜ Basın Yayın Yüksekokulu öğrencileri *Görünüm*'le seslerini duyuruyorlar. ODTÜ de *Abra*, Bilkent'te *Değişim*, öğrencilerin çabalarıyla çıkan dergiler. SBF öğrencileri aynı zamanda *Sine-i Millet* adlı bir de mizah dergisi çıkarıyorlar. Beytepe de Makine Mühendisliği öğrencileri *Çökertme*'yi, Yer Bilimi öğrencileri *Dıskordans*'ı, HÜTFÖDER ise kendi bültenini yayımlıyor. *İletişim* ve *Gazi'nin Sesi* de GÜ BYYO öğrencilerinin yayın organı.

Bornova Belediyesi'nde İrfal Ertel'in resim sergisi

İzmir Bornova Sanat Galerisi, 1992-93 sanat sezonunu ressam **İrfan Ertel**'in resim sergisi ile açtı. Bornova Belediyesi Sanat Danışmanı **Alime Mitap**, halkın sanata olan ilgisini canlı tutmaya ve artırmaya çalıştıklarını söylüyor.

Sosyal içerikli figüratif resimlerden oluşan sergide, sanatçının 26 yağlıboya tablosu yer alıyor. Kendisi de ressam olan **Alime Mitap**, **İrfan Ertel**'in resimlerinin halkın yaşadıklarını, toplumumuzun bir gerçeğini yansıttığını söylüyor. Halka sanatı sevdirmeye çalıştıklarını söyleyen **Mitap**, belediye bünyesinde resim kursu açtıklarını da belirtiyor.

CHARLIE CHAPLIN. *Modern Zamanlar*'la Atatürk Kitaplığı'nda.

Atatürk Kitaplığı'nda seçtiğiniz filmleri izleyin

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Atatürk Kitaplığı'nda Ekim ayında video film gösterimleri yapılıyor. Atatürk Kitaplığı Toplantı Salonu'nda saat 19.00'da ilk olarak 13 Ekim'de **R. W. Fassbinder**'in *Despair* adlı filmi var. 23 Ekim'de tekrar gösterilecek olan film **Nabakov**'un yapıtından sinemaya uyarlanmış. İngilizce-Türkçe altyazılı filmde **Dirk Bogart** ve **Andrea Ferrcol** rol alıyor. 14 ve 22 Ekim'de gösterilecek *Modern Zamanlar*'ın yönetmeni **Charlie Chaplin**. 1936 yapımı filmde **Chaplin**, "zor zamanlarda şarkı söylüyor"... 15-21 Ekim'de **Peter Fonda** ve **Dennis Hopper**'lı *Easy Rider* var. Yönetmen **Dennis Hopper**, İngilizce-Türkçe altyazılı. 16 ve 20 Ekim'de gösterilecek *Stalker*'ın yönetmeni **A. Tarkovski**. Türkçe dublajlı filmde **Aleksander Kaidanovski** ile **Nikolaj Grinko** rol alıyor. Ekim ayının son filmi 17 ve 19 Ekim'de gösterilecek olan *After Hours*. Yönetmen **Martin Scorsese**. Oyuncular: **Griffin Dunne**, **Rosanna Arquatte**. İngilizce-Türkçe altyazılı.

"200'ü aşkın video film ve arşivimizden sizlere bir fikir verebilsin diye ilk listeyi biz seçtik" diyen Atatürk Kitaplığı yetkilileri şunları söylüyor: "Gösterim salonunun girişinde bulacağınız kartotekslerden görmek istediğiniz filmleri seçerek gelecek ayın programına katkıda bulunabilirsiniz. Ayrıca 10 kişiden fazlaysanız ve kartotekslerdeki filmlerden birini özel olarak görmek istiyorsanız Atatürk Kitaplığı danışmasına randevu almak için başvurun. Kartotekslere sık sık bakmayı ihmal etmeyin, biz arşivimizi genişletmeye devam ediyoruz."

"Mekân" ve "hacim"in çeşitli görünümleri üzerine

İstanbul Yapı Kredi Kazım Taşkent ve Beyoğlu sanat galerilerinde 12 Ekim'de açılan ve **Herbert Enz Enzner**'in resimlerinden oluşan sergi 6 Kasım'a kadar sürecek. Sanatçının çalışmalarının konusunu "mekân"lar oluşturuyor. "Mekân" ve "hacim"in çeşitli görünümleri üzerine çalışan **Enzner**, sadece bir mimarı taslağın sınırları içinde kalmayıp olayı sanatsal boyutları ile ortaya koyuyor. Sanatçının resimleri 27 Kasım-22 Aralık tarihleri arasında Adana'daki Yapı Kredi Kemal Satır Sanat Galerisi'nde Adanalılar'a sunulacak

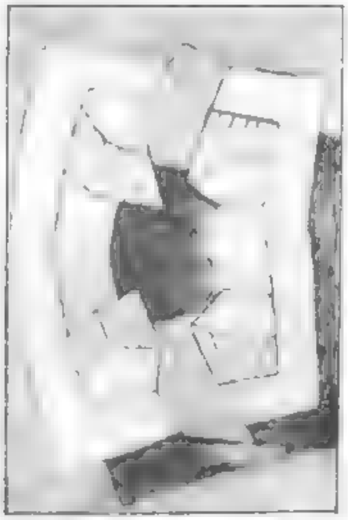

HERBERT ENZ ENZNER'İN BİR ÇALIŞMASI.

Ankara'dan kısa kısa...

- "Yine Sanart 92 Etkinlikleri" çerçevesinde gerçekleştirilen **Evgen Bavcar**'ın "Aydınlatılmış Görüntüler" fotoğraf sergisi TCDD Sanat Galerisi'nde sürüyor.
- AFSAD'ın dernek lokalinde 17 Ekim'de "Eller" konulu fotoğraf sergisinin açılışı ve saat 16.00'da **Kaya Özsezgin**'le söyleşi var.
- Alman Kültür Merkezi'nde, Bavyera eyaletindeki belediyelerin kültür bölümlerince düzenlenen, çevre tahribatını protesto eden grafik ve sanatsal ağırlıklı afişlerin yer aldığı "Dünyayı Sadece Ödünç Aldık" adlı sergi 28 Ekim'de sona erecek.

Başkentte sanat geceleri

Ankaralı sanatçı ve edebiyatçılar, geçtiğimiz hafta içinde düzenlenen gecelerde buluştu.

Karikatürcüler Derneği Ankara temsilciliğince Sheraton Oteli'nde gerçekleştirilen ve 2. Geleneksel Mizah Gecesi adını taşıyan geceye **Turhan Selçuk**, **İlyas Salman**, **Erdal İnönü**, **Deniz Baykal**, **Doğan Taşdelen**, **Cem Karaca**, **İsmail Gülgeç**, **Kemal Gökhan**, **Adnan Kahveci**, **Semih Balcıoğlu**, **Hasan Yalçın**, **Emin Çölaşan**, **Mustafa Ekmekçi**, **Nehar Tüblek**, **Necmi Rıza**, **Hikmet Çetin** ve **Ercan Akyol** gibi sanatçılar ve politikacılar katıldı. Karikatüre emek vermiş sanatçılara ödüllerinin dağıtıldığı gecede *Akbaba* dergisi çizerlerinden **Necmi Rıza**'nın ödülünü CHP Genel Başkanı **Deniz Baykal**, **Turhan Selçuk**'un ödülünü Ankara Valisi **Erdoğan Şahinoğlu**, dergimiz çizeri **Semih Balcıoğlu**'nun ödülünü Çankaya Belediye Başkanı **Doğan Taşdelen** ve **Nehar Tüblek**'in ödülünü Azerbaycan Müsteşarı **İsmail İsmailoğlu** verdi.

Gecede bir konuşma yapan Karikatürcüler Derneği Ankara temsilcisi **Metin Peker**, Ankara'yı sanat merkezi yapmak istediklerini belirtti. Sinema sanatçısı **İlyas Salman** ise "İçimden komiklik yapmak gelmiyor. Zaten buraya çok yakın mesafedeki yerlerde yeterince yapılıyor" dedi.

Ankara'da Sanat Yapım Galerisi'nde gerçekleştirilen "Edebiyatçıların Gecesi"ne ise Anayasa Mahkemesi Başkanı **Yekta Güngör Özden** ile Edebiyatçılar Derneği Başkanı **Ahmet Say**, şair **Ahmet Erhan**, **Behçet Aysan**, **Hüseyin Atabaş**, **Mahmut Makal**, **Emin Özdemir**, **Burhan Günel** gibi edebiyatçılar katıldı. Dernek Yönetim Kurulu üyesi **Hüseyin Atabaş**, geçen yaz düzenledikleri "Edebiyat Akşamları"nı önümüzdeki günlerde de sürdüreceklerini söyledi.

AYLİN ÖZDEMİR

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

İŞÇİ KURULTAYI

(SEÇENEK)

Ankara, Eskişehir, Kırıkkale, Kırşehir, Çankırı, Yozgat, Konya, Sivas, Bolu, Düzce, Bilecik, Çorum, Kayseri, Niğde, Karaman, Antalya illerinden tüm sendikacı ve işçi arkadaşlarımızı davet ediyoruz.

Tayfun Tabakoğlu İşçi Seçeneği Koordinasyon Kurulu üyesi
Mehmet Ceylan Tarım - İş eski Genel Sekreteri
Musa Özkan Petrol - İş Ankara Şubesi İdari Sekreteri
Tayfun Görgün Dev Maden - Sen Örgütlenme Sekreteri
Veli Beysülen Otomobil - İş Şube Sekreteri
Peyman Terzi Şekerbank işyeri baştemsilcisi
Cemal Uludağ Karayolları işçisi
Fikret Ayaz Belediye işçisi
Hüseyin Tuncel Metal işçisi
Tuncay Karataş Mobilya işçisi

İRTİBAT: Tel: 9 (4) 435 63 88 **Yazışma adresi:** PK 128 Beyoğlu / İST.
TOPLANTI YERİ: Altındağ Belediyesi Yunus Emre Kültür Merkezi Dışkapı / ANKARA
TARİH: 18 Ekim 1992 Pazar
SAAT: 10 00-18 00

AVRUPA KONFERANSLARI

Konuşmacı
HASAN YALÇIN
(İşçi Partisi Genel Sekreteri)

Solun İşçi Partisi'nde Birliği
DEVRİM İÇİN ÖNCÜ PARTİ

LONDRA, 17 Ekim, saat 15.00
Asien Centre, Coxtonroad N 22 (Kütüphanenin arkası)
ROTTERDAM, 18 Ekim, saat 19.00
Wijkgebouw I Klaoster Afrikaanderplein 7
GRONOBLE, 24 Ekim saat 14.00
Arlequia Villeneuve 38100 Salle 150
PARİS, 25 Ekim, saat 14.30
Salle LSC 69 ter, Rue dela Chapelle, 7518 Paris. (Metro Port de la Chapelle)
İSVİÇRE, 31 Ekim
STUTTGART, 1 Kasım
BERLİN, 6 Kasım, saat 18.00, Linkstreff, Weddingstr. 6,1 Berlin 65
KÖLN, 7 Kasım
FRANKFURT, 8 Kasım, saat 14.00, Frankfurt Üniversitesi

Valla helal olsun

1991, pop müzik ortamına, müzikal boyutta bir sıçrama sayılamayacak ilginç çeşniler taşımıştı. Yeni ve farklı bir müzik türü çıkmamıştı, ama birkaç yeni kuşak müzisyen adayı ilginç deneylere sıvanmışlardı. Parçalarına kattıkları yenilik, şarkı sözlerindeki farklılıkla ilgiliydi. Örneğin, *Bol Vitamin*.

Ülkemizdeki kozmopolit kent kültürüyle hesaplaşmayı odak alan küçük temalardan oluşuyordu parçalar. Müzikal yanıysa bu eleştirel yaklaşımın altyapısını simgeliyordu. Birçok tanınmış pop parçaya yazılan yeni sözler ortaya farklı bir çehre çıkardı. Daha çok rap müziği merkez alınmıştı. Rap'in özünü oluşturan isyankâr ruh, bu yeni isimleri çokça etkilemiş görünüyordu. Bu yüzden müzikal açıdan rap'e sadık bir sentez arayışındaydılar. Tek olumsuz yan özgün bir müzik oluşturamamalarıydı. Yalnızca özgün bir müzik çorbası yapılmıştı.

Gündelik hayatın, kent kültürünün ülkemizdeki akıl almaz kesitleri, kente göç ederek değerleri, dilleri darmadağın olan insanlarımızın trajikomik yanları ön plana çıkıyordu. Kaset inanılmaz bir ilgi odağı oldu. Ortalama insan yakalanmıştı. Sözlerdeki "mizah", sanatçıların karamsar ruh halinin de yansımasıydı. *Bol Vitamin*'le başlayan bu tepkici, alaycı hareket bir "protest" tavrın öncüsü niteliğindeydi.

Sulandırılmışlık yok muydu bu şarkılarda? Vardı. Ancak o güne kadar benzerine rastlanmamış bu tepkicilikte, doğaldı bu. Kaseti oldukça geniş bir kitle sempatiyle karşıladı, herkes dinledi. Taksiler, minibüsler devamlı tüketti. Kaçınılmaz olarak "Vitamin"ler hızla çoğaldı, sayısız "Vitamin" çeşiti çıktı ortaya. Yapısında zaten "sulandırılmışlık" olan bu tavır, birkaç kat daha sulandırıldığında, tuzu, biberi son derece dengesiz bir karışımla karşılaştık. Başlangıçtaki "Vitamin" sempatisi baygınlık getirmeye başladı.

Bol Vitamin'de sözleriyle tanıdığımız üç isim vardı: **Gökhan Semiz, Ercan Saatçi** ve **Ufuk Yıldırım**. Bu üç ismin daha sonra neler yapacağını uzun süre merak edip durduk. Vitamin müziğinin bu ilk yaratıcıları karşımıza bakalım nasıl çıkacaklardı?

Uzun bir, beklentiden sonra, bu isimlerle üç ayrı kaset yoluyla tekrar karşılaştık. Ama anladığımız kadarıyla "Bol Vitamin"ciler ikiye ayrılmıştı. **Gökhan Semiz** "Vitamin"i sürdürüyor. Bu kez Grup Vitamin olarak *Yandık Desene* adlı bir çalışma yayınlamışlar. **Ufuk** ve **Ercan** ikilisiyse farklı bir çalışmada buluşmuşlar. Albümün kapağında "Vitamin Değil" ibaresinin altında *Şifa Niyetine* diyor.

Bu isimleri anarken dikkatımizi çeken bir başka kasetse **İzel-Çelik-Ercan** üçlüsünün son haftalarda sıkça anılan çalışmaları *Özledim* oldu. Uf-Er'in **Ercan Saatçi**'si, bu üçlünün arasında da bulunuyor. İşin ilginç ve sevindirici yanı, bu albümün "Vitamin" tarzıyla hiç ilgisi olmayan bir çalışma olması. Uf-Er'in müzikal yaratı ve bestecilik yanlarının dikkatimizi özellikle çektiğini vurgulamak istiyoruz. "Vitamin"de yalnız şarkı sözleriyle tanıdığımız müzisyenler, aynı düzeyde birer besteci olarak da serüvenlerini sürdürüyorlar. *Özledim* adlı çalışmanın değerlendirmesini bir başka yazıya bırakıyoruz.

Grup Vitamin'de **Gökhan Semiz**'in yanında **Selçuk Aksoy, Sertaç Demirtaş** ve **Emrah Anıl** adlı üç üye daha var. Albüm, *Bol Vitamin*'e oranla fazlasıyla olgun bir nitelik taşıyor. Günümüzün kimi sosyal takıntılarını "ti"ye almayı sürdürüyorlar. Rap yine oldukça belirleyici. Şarkı söyleyişlerinde bu hemen ortaya çıkıyor. Müziklerdeyse pop, rock ve reggae'ye kadar uzanan farklı parçaların hakimiyeti var. Vitamin'in en büyük takıntılarından olan **Kayahan** müziği, ilk parça olan "İsmail"de hemen yakalanıyor. İşlenen "Kıro" tipiyle **Kayahan**'ın bazı şarkı sözleri ilginç bir şekilde kesişiyor. "Helal Olsun" kültür hayatımıza ilginç bir biçim veren (!) 900'lü telefonlarla kurgulanan para kazanma çabalarına karşı geniş bir eleştiriyi içeriyor. "Rambo" adlı parçadaki kara mizah, asıl medyaların büyük biçim kazandırdığı "magandalar"ı gırgıra alıyor. Albümdeki 11 parça günümüzün birçok ilginç ama o denli de itici ayrıntısına eleştiriler getiriyor. Özellikle "entel"lere yöneltilenler, en çok haklılık payına sahip olanlar bizce.

Aynı tür bir mizah çizgisi *Şifa Niyetine* kasetinde de geçerli. Eleştirel yaklaşımlarda Grup Vitamin'le buluştukları noktalar var. Örneğin, "entel"lere ve 900'lü telefonların ürettiği kültür karmaşasına bu kasette de açık eleştiriler geliyor. Uf-Er'in kasetinde Grup Vitamin'den bir adım ileri giden boyutları yakalamak mümkün. Örneğin, "Ha Kıro Ha Entel" adlı parçada aynı bağlamda getirilen eleştiriler var. Buna benzer birçok parçada biraz daha politik ve hümanist yanların ön plana çıktığını görüyoruz. "Futbol" bu noktada tipik ve etkileyici bir parça. **Süleyman Demirel**'in "romantizmi"yse farklı bir keyif ve ince alayı dinleyene hemen iletiyor.

Bu iki albüm de geçiş dönemini büyük sancılarla yaşayan bir toplumun bireylerinin ve toplumsal nabzının prototipini çiziyor. Alay dolu bir göstermecilikleri var.

Merak ettiğimiz nokta ise sanatçıların kendilerini nereye koydukları. O kara mizahta, o küçük ve karmaşık kültürel katmanlarda hiçbir yerleri yok mu? Çünkü bu tür bir kozmopolit ilişki ağında bahsettiğimiz komik hayat kesitlerine çarpmayan bir insandan söz etmek mümkün değil.

Bunun yanında, bu müzisyenlerin özgün bestelerıyle şarkı sözlerini buluşturmalarını arzu ediyoruz. Çünkü rahatça müzik üretebilecek düzeyde görünüyorlar.

Bu müziğe gülüp geçen; geniş bir kitle sempatik baktığı için tepki gösterip, bu tür çalışmaları bir kalemde silip atanlar var. Ama bu küçük kesimin tepkiciliğinin nedeni, sözlerin aynasında kendilerini de bulmaları. Yeni bir müzikal altyapıyla ve besteler bütünüyle söz konusu kesimin de kolayca susturulabileceğini sanıyoruz. ■

MURAT ÖZER

TV SEÇMELER

Ölüm Oyunları

ROAD GAMES. Oyuncular: Stacy Keach, Jamie Lee Curtis, Marion Edward... **Yönetmen:** Richard Franklin, 1981 Avustralya yapımı, 100 dakika.

Bir katilin peşinde olan bir kamyon sürücüsünün öyküsüne otostopçu bir kız da katılır. Alttan alta Hitchcock ögelerinin işlendiği bu Richard Franklin filmi, düzeyli bir gerilim öyküsü olarak perdeye geliyor. Avustralya'dan gelen *Ölüm Oyunları*, "thriller" geleneğinin takipçisi, oldukça etkili, oyuncularıyla da izlenmeyi hak eden bir yapım.

14 Ekim Çarşamba, Show TV, 21.35

JAMIE LEE CURTIS

Kahraman Babam

MON PERE, CE HEROS. Oyuncular: Gerard Depardieu, Marie Gillain, Patrick Mille... **Yonetmen:** Gerard Lauzier, 1991 Fransa yapımı, 103 dakika.

Kızıyla tatile çıkan bir babanın kızının gelişimine karşı duyarlılığının perdeye getirilmesinden oluşan bu Fransız komedisi, usta oyuncu Depardieu'nun varlığıyla ve genç Marie Gillain'in güzelliğiyle izlenebilir özellikler içeriyor. Yönetmen Gerard Lauzier'nin kendi kızlarına ithaf ettiği *Kahraman Babam*, derinlemesine gözlemlere kapalı bir yapım.

12 Ekim Pazartesi, Kanal 6, 21.30

KAÇIRMAYIN!

Bardağın dibindeki "ozan"

BAR KELEBEĞİ (BARFLY) / Yönetmen: Barbet Schroeder / **Senaryo:** Charles Bukowski / **Görüntü Yönetmeni:** Robby Muller / **Oyuncular:** Mickey Rourke, Faye Dunaway, Alice Krige, Frank Stallone, Jack Nance / 1987 ABD yapımı / 110 dakika.

Amerikalı "marjinal" ozan Charles Bukowski'nin özyaşamsal senaryosuna dayanan Barbet Schroeder filmi *Bar Kelebeği (Barfly)*, sinema salonlarında yüreğimizin odağına yerleştikten sonra şimdi de televizyon ekranlarında.

Film, "salaş" mekânlarda, daha çok barlarda kendine yer edinen bir ozanın kendisi gibi "yitik" sevgilisi, yayıncısı ve çevresiyle olan ilişkileri çerçevesinde gelişiyor. Ozanın düzenle uyuşmayan, "sefil" bir yaşamı seçtiği gerçeğinden yola çıkılarak kotarılan yapım, adının duyulmasını istemeyen, dahası bundan nefret eden bir insanın "günü yaşama" felsefesine uygun bir ritimle karşımıza geliyor. Yalnızlığın belirleyici bir etkisinin gözlemlendiği filmde bu ögenin yabancılaşma olgusuyla birlikte kullanıldığını da belirtelim.

Charles Bukowski'nin çevresini hiçleyen, yaşamı son kertede öznel bir bakış açısıyla "okuma" tutumunu bire bır yansıtan *Bar Kelebeği*, benzersiz tatlar içeren bir başyapıt. Zaman zaman "hastalıklı" bir ruh hali içinde yazıldığı izlenimi edinilen şiirlerinin evreninde yaşamı kucaklayan bir tavrı var Bukowski'nin. Yaşamının hiçbir anında "kuş tüyü" yastıklarda yatmayı düşünmeyen, ötesinde istemeyen ozan, kısıntısız bir yaşamın takipçisidir aynı zamanda. "Diken üstündelik", onun görüşünün merkezidir.

Filmde Mickey Rourke'u bir kez daha bu performansa ulaşamayacağına inandığımız ve şimdiye değin de ulaşamadığı bir kompozisyonda izliyoruz. Bukowski evrenini bire bir yansıtan dışavurumcu oyunuyla *Bar Kelebeği*'nde oyunculuğunun zirvesine yerleşen Rourke, Faye Dunaway'in de kendisine yakın bir inandırıcılığı sergilediği rolüyle "destekçi" olduğu yapımda sınırları zorlayan bir izlenim bırakıyor.

Barbet Schroeder'in oyuncu yönetimi ve mekân kullanımı açılarından kusursuz olduğu *Bar Kelebeği*, Robby Muller'in karamsar görüntü çalışmasının da yardımıyla amacına ulaşıyor. Genellikle caz parçalarından oluşan filmin müzikal yanı ise bütünleyici bir çabanın ürünü olarak göze batıyor.

Charles Bukowski'yi sinemada belki de en iyi anlatan yapıt olarak gördüğümüz *Bar Kelebeği*, hüzünlü bir atmosferin kapıp kavradığı, ancak "özgürlük" kavramına yeni anlamlar getiren, zaman zaman insanı coşkuya sürükleyen bir Schroeder başyapıtı. Kaçırmayın!

16 Ekim Cuma, Show TV, 21.35

Fanny ve Alexander

FANNY OCH ALEXANDER. Oyuncular: Pernilla Allwin, Bertıl Guve, Gunn Wallgren, Erland Josephson... **Yönetmen:** Ingmar Bergman, 1983 İsveç yapımı, 197 dakika.

İsveç'in yetiştirdiği ve dünya sinemasına armağan ettiği en önemli sinemacı olan Ingmar Bergman'ın başyapıtlarından biriyle karşı karşıyayız; *Fanny ve Alexander*. Film, bizlere İsveç'teki büyük bir ailenin içinde gelişen olayları Bergman'a özgü karamsar, "pastel" bir sinema dılıyle getiriyor. Olayları küçük bir çocuğun gözünden aktaran yapıt, bu yanıyla naif yaklaşımlara da "gebe" gibi görünürken, Bergman'ın uzun diyaloglarla belirlenmiş, entelektüel sinemasının belirleyici olduğu bir başyapıt oluyor sonuç olarak. Zamanında en iyi yabancı film oscarını kazanan *Fanny ve Alexander*'de Sven Nykvist'in kamera çalışması, her türlü övgünün ötesinde özellikler taşıyor. Değişik ülkelerden filmlerin izleneceği haftanın diğer bir başyapıtı. Mutlaka izleyin!

15 Ekim Perşembe, TRT1, 22.20

Rembetiko

Oyuncular: Satiria Leonardou, Nikos Kalogeropoulos, Themis Bazaka... **Yönetmen:** Costas Ferris, 1983 Yunanistan yapımı, 120 dakika.

Anadolu'dan göçen Yunanlılar'ın hüzün, coşku, şiirsellik dolu müzikleri Rembetiko'nun çevresinde gelişen film, bir Rembetiko şarkıcısının doğumundan ölümüne değin geçen sürede yaşadıklarının trajedi boyutlarında perdeye gelmesiyle oluşuyor. Son kertede yetkin bir sinema diliyle sunulan bu etkileyici başyapıt, zamanında ülkemizde sansür engeline takılmış, daha sonra festivalde ve ardından ticari sinemalarda gösterilme olanağını bulmuştu. İçten, duygulu, çoğu anında Türk insanına yakın bir atmosferin hüküm sürdüğü *Rembetiko*, başroldeki Satiria Leonardou'nun olağanüstü duyarlı oyunuyla da ritmini son âna değin koruyor. Film, birçok festivalde gösterilmiş ve bu festivallerden ödüllerle ayrılmıştı. Televizyonda haftanın "kaçırmayın"larından.

11 Ekim Pazar, Kanal 6, 22.00

SEAN CONNERY. ***Asla Asla Deme*'de yeniden James Bond karakterine dönüyor.**

Asla Asla Deme

NEVER SAY NEVER AGAIN. Oyuncular: Sean Connery, Klaus Maria Brandauer, Max von Sydow, Barbara Carrera, Kim Basinger... **Yönetmen:** Irvin Kershner, 1983 ABD yapımı, 137 dakika.

James Bond filmlerinin unutulmaz aktörü Sean Connery'nin yine aynı role dönüş yaptığı film *Asla Asla Deme*. İngiliz gizli ajan James Bond'un "inanılmaz" öykülerinin aktarıldığı bu dizide Bond'u tehlikelerin içinde izlediğimiz kadar, güzel kızların kolları arasında da görüyoruz. Connery'nin 20 yıl sonra rolüne bir dönüş yaptığı yapım, daha önce çevrilen James Bond filmi *Thunderball*'un uzunca bir versiyonu. Ünlü oyunculara Barbara Carrera ve Kim Basinger'ın güzelliği de eklenmeli.

14 Ekim Çarşamba, interstar, 20.45

Çocuk Oyunu

CHILD'S PLAY. Oyuncular: Catherine Hicks, Chris Sarandon, Alex Vincent... **Yönetmen:** Tom Holland, 1988 ABD yapımı, 87 dakika.

Azılı bir cani, ölürken ruhunu bir oyuncağa "nakleder". Caninin ruhuyla önü alınamaz bir "kıyım makinesi"ne dönüşen Chuky adlı oyuncak, birbiri ardına cinayetlerini sıralamaya başlar. Gerilim sinemasının bu etkili örneği, özgün bir öyküyü "olabildiğince" inandırıcı kılıyor. Türün gediklilerinden Tom Holland'ın imzasını taşıyan *Çocuk Oyunu*'nun daha sonra ikinci ve üçüncü bölümleri de çekilmişti.

11 Ekim Pazar, Show TV, 21.25

BENİM SİNEMACILARIM

Ingmar Bergman *(1918- ...)*

Karamsarlığın sinemadaki görkemli temsilcisi... Yitik zamanların sinemacısı... İçe dönük, sorunlu insanların gözlemcisi... Bunalımlı yaşamların izleyicisi... Çözümsüzlüğün yansıtıcısı.. Sanatçı vicdanının emrinde bir yönetmen... Rahatsızlığın, yaralayıcılığın asıl olduğu bir sinema tadı... "Pastel" sinema yapar, "parlak" değil... Uzun, yaşamsal diyalogların tartışılmaz ustası... Kusursuz bir atmosfer yaratıcısı... İnsan ilişkilerinin "dikenli" bölümlerini yansıtmaya yönelik bir anlayış... Bağırıp çağırmayan, fısıltılı, ama "konuşkan" bir biçem... "Çığlıklar ve fısıltılar"

Ingmar Bergman, 1918 yılının 14 Temmuz'unda Stockholm yakınlarındaki Uppsala kentinde doğar. Lutheryan bir papazın oğlu olan Bergman, bu dinsel altyapısını daha sonraları filmlerine de yansıtacaktır. 1937'de Stockholm de tarih ve edebiyat okumak üzere üniversiteye yazılan sanatçı, bir süre sonra tiyatro yönetmenliğine başlar. Birçok tiyatro oyunu sahneye koyduktan sonra Alf Sjöberg için *İşkenceler* adlı bir senaryo yazan sinemacı, ardından ilk filmi *Bunalım*'ı çeker. Bu sıralarda tiyatro ile olan ilişkisini sürdüren Bergman, radyo için de bazı oyunlar hazırlar. Tiyatro oyunlarında Camus, Pirandello, Strinberg, Ibsen, Williams, Anouilh, Goethe, Çehov, Brecht ve Moliére gibi yazarları uyarlar. Kendi oyunlarını da sahneye koyan yönetmen, sinemada da başyapıtlarını arka arkaya sıralamaya başlar. Bir ara mali polisle başı derde giren sanatçı, yurtdışına çıkar ve bir süre Münih'te kalır. Geriye döndüğünde ise *Fanny ve Alexander* adlı uzun ve görkemli başyapıtını gerçekleştirir.

Başından altı evlilik geçen Ingmar Bergman, *Fanny ve Alexander*'in ardından söylediği şu sözlerle sanırız artık sinemadan neden uzak kalmak istediğini açıklayabiliyor: "Elimden gelenin en iyisini anında yapmaktan başka bir ahlaki kaygım yok. Korku, kararsızlık ya da fosilleşme, özellikle sanat alanında yeteri kadar şeye damgasını vuruyor, ya da çarpık teoriler doğuyor."

INGMAR BERGMAN FİLMOGRAFİSİ

Kris / Bunalım (1945), *Det Regnar pa Var Körlek / Aşkımızın Üstüne Yağmur Yağıyordu* (46), *Skeep Till Indialand / Hindistan'a Giden Gemi* (47), *Musik I Mörker / Cehennemi Karanlıkta Müzik* (47), *Hamnstad / Liman Kenti* (48), *Fangelse / Zindan* (48), *Törst / Susuzluk* (49), *Till Gladje / Neşeye Doğru* (49), *Sommarlek / Yaz Oyunları* (50), *Sant Hander Inte Har / Burada Yapılmayan Türden Bir Şey* (50), *Kvinners Vantan / Kadınların Bekleyişi* (52), *Sommaren Med Monika / Monika* (52), *Gycklarnas Afton / Gezgincilerin Gecesi* (53), *En Lektion I Karlet / Bir Aşk Dersi* (54), *Kvinnodrom / Kadın Düşleri* (55), *Sommarnattens Leende / Bir Yaz Gecesi Gülümsemeleri* (55), *Det Sjunde Inseglet / Yedinci Mühür* (56), *Smultronstallet / Yaban Çilekleri* (57), *Nara Livet / Yaşamanın Eşiğinde* (57), *Ansiktet / Yüz* (58), *Jungfrukallen / Kaynak* (59), *Djavulens Öga / Şeytanın Gözü* (60), *Sasom I en Spegel / Aynadaki Gibi* (61), *Nattvardsgaterna / İbadet Edenler* (62), *Tystnaden / Sessizlik* (63), *För Att Inte Tala Om Alla Dessa Kvinnor / Bütün O Kadınlar* (64), *Daniel* (66), *Persona* (65), *Vargtimmen / Kurtların Saati* (67), *Skammen / Utanç* (68), *Riten / Ayin* (68), *En Passion / Tutku* (69), *The Touch / Temas* (70), *Viskningar och Rop / Çığlıklar ve Fısıltılar* (72), *Scener ur Ett Aktenskap / Evlilik Yaşamından Sahneler* (73), *Trollflöjten / Sihirli Flüt* (74), *Ansikte mot Ansikte / Yüz Yüze* (75), *Das Schlangenei / Yılanın Yumurtası* (77), *Autumn Sonata / Sonbahar Sonatı* (78), *Farö-Doküment / Farö Adası* (79), *Aus dem Leben der Marionetten / Kuklaların Yaşamından* (80), *Fanny och Alexander / Fanny ve Alexander* (83), *Efter Repetitionen / Provadan Sonra* (84).

Fırtınalı Hayatlar

LES PARENTS TERRIBLES. Oyuncular: Jean Marais, Josette Day, Yvonne de Bray... **Yönetmen:** Jean Cocteau, 1948 Fransa yapımı, 98 dakika.

Bir aile içinde gelişen "uygunsuz" olayların aktarılmaya çalışıldığı *Fırtınalı Hayatlar*, Jean Cocteau'nun tipik Fransız duyarlılığıyla sunduğu bir yapıt. Cocteau'nun kendi oyunundan uyarladığı senaryosuna dayanan film, bir miktar teatrallik içerse de bu özelliğini dezavantajdan avantaja yönlendirebiliyor. İzlenmesi gereken bir Fransız melodramı.

16 Ekim Cuma, interstar, 10.40

Günah Tohumu

CARRIE. Oyuncular: Sissy Spacek, Piper Laurie, William Katt, John Travolta, Amy Irving... **Yönetmen:** Brian De Palma, 1976 ABD yapımı, 97 dakika.

Okulunda sürekli dışlanan bir genç kız, "telekinetik" bir gücünün olduğunu öğrenince kendisini dışlayanlardan birer birer intikam almaya başlar. Brian De Palma'nın gerilim sinemasına bir armağanı olan *Gunah Tohumu*, içerdiği "gizemli" gerilimi dakikalar boyunca tırmandıran bir yapıya sahip. Genç oyuncuların yanı sıra deneyimli oyuncu Piper Laurie'nin "anne" kompozisyonu, filmin kozları arasında. Stephen King'in ro-

manından uyarlanan yapım, gerilim filminin nasıl yapılabileceğine en güzel örneklerden biri.

16 Ekim Cuma, interstar, 23.40

Anayurt Oteli

Oyuncular: Macit Koper, Şahika Tekand, Orhan Çağman, Serra Yılmaz... **Yönetmen:** Ömer Kavur, 1987 yapımı, 110 dakika.

Küçük bir kasabada küçük bir otel: Anayurt Oteli... Ve otelin hem sahibi, hem resepsiyonisti Zebercet... Tutkulu, sorunlu, içe dönük... Otele gelip yeniden geleceğini söyleyen bir kadını bekliyor. Kadın gelmiyor ve Zebercet sorunları, bunalımları içinde giderek eriyor, ruhsal sağlığını yitiriyor... Ömer Kavur'un bir numaralı başyapıtı olan *Anayurt Oteli*, Yusuf Atılgan'ın varoluşçu ögelerle yüklediği romanının belki de romandan daha başarılı uyarlaması. Macit Koper ve Serra Yılmaz'ın unutulmaz oyunlarıyla da değerlenen film, gösterildiği yıl birçok festivale katılmış ve bu festivallerden azımsanamayacak ödüllerle dönmüştü.

17 Ekim Cumartesi, TRT1, 17.45

ORNELLA MUTI, inandırıcı oynuyor.

Aşk Dakikaları

IL FRULLO DEL PASSERO. Oyuncular: Philippe Noiret, Ornella Muti... **Yönetmen:** Gianfranco Mıngozzi, 1989 İtalya yapımı, 96 dakika.

Gerçek anlamda aşkı hiç tadamamış bir kadınla yaşlı bir adamın "ilginç" ilişkileri. Adam, yaşadığı deneyimleri anlatarak kadının gerçek aşkı tatmasını sağlamaya çalışır ve bunda da başarılı olur. Gianfranco Mingozzi'nin filmi *Aşk Dakikaları*, tutkunun belirleyici olduğu bir öykünün sinemasal tatlarla bütünlenmiş bir bileşimi. Philippe Noiret ve Ornella Muti'nin inandırıcı oyunlarıyla da "yükselen" yapım, sinemalarımızda *Aşka Susayan Kadın* adıyla gösterilmişti.

17 Ekim Cumartesi, Show TV, 01.10

PROGRAM ÖZETİ

11 EKİM PAZAR

TRT1
10.25: Tüketicinin Sesi
14.00: Pazar Konseri
19.10: Bizimkiler *(Yerli Dizi)*
20.40: Spor Stüdyosu
21.40: Yağmur Beklerken
23.35: Suçlu Kim? *(Dizi)*

TRT2
15.50: Sonsuza Yolculuk *(Belgesel)*
18.35: Sineflash
20.05: Kamuoyu
22.40: İtalyan Ligi

TRT3
22.20: Festivallerden

INTERSTAR
12.05: Kırmızı Koltuk
13.05: Murphy Brown *(Dizi)*
17.00: Pazar Şöleni

TELEON
21.40: Pazarlık

SHOW TV
12.00: Aranıyor *(Dizi)*
18.00: Süperpop
19.00: Genç İndiana Jones *(Dizi)*
00.15: Cinayet Saati *(Dizi)*

KANAL 6
13.00: Bizim Koltuk
18.30: Club Magazin
21.00: Kamera 6
01.10: Pop Caz Konseri

12 EKİM PAZARTESİ

TRT1
18.10: Video Mu
23.00: Eğrisiyle Doğrusuyla
24.00: Alacakaranlık Kuşağı *(Dizi)*

TRT2
20.20: 25. Kare

TRT3
20.05: Caz

INTERSTAR
22.00: Cinayet Dosyası *(Dizi)*

TELEON
22.30: Gecenin Konukları

13 EKİM SALI

TRT1
22.00: Ateş Hattı

TRT2
21.05: CNN Dünya Raporu
23.30: İkinci Lig Dosyası

TRT3
22.15: Vahşi Doğa *(Belgesel)*
22.50: TV'de Tiyatro *(Macbeth)*

INTERSTAR
20.45: Taşların Sırrı *(Yerli Dizi)*
21.35: Salı Pazarı
23.35: Laf Lafı Açıyor

SHOW TV
18.55: Cosby Show *(Dizi)*
22.20: Zeki-Metin'ce
23.15: 3. Devre

KANAL 6
22.30: Tempo

14 EKİM ÇARŞAMBA

TRT1
18.10: Ahmet Tan'la 20 Dakika
21.00: Ekonomi Dosyası
00.05: Hisseli Harikalar Kumpanyası *(Yerli Drama)*

TRT2
19.50: Tele Müzik
20.20: 25. Kare

TRT3
20.05: Klasik Müzik
22.45: Glasnost Film Festivali

INTERSTAR
16.35: Charles İş Başında *(Dizi)*
23.00: Teleobjektif

TELEON
22.25: Çarşambanın Gelişi

SHOW TV
20.45: Uzlaşma *(Mini Dizi)*

KANAL 6
20.30: Hadı Gel *(Yerli Dizi)*

15 EKİM PERŞEMBE

TRT1
21.00: 4 x 21-Doludizgin

TRT2
19.20: Tıp Dosyası
20.40: Avrupa'dan Futbol
21.25: Bizim İnsanlarımız

TRT3
20.05: Ünlü Kişilerin Yaşamları

INTERSTAR
18.30: Miami Vice *(Dizi)*
20.45: Yeniden Olacak O Kadar Televizyonu

TELEON
21.40: Yüksek Ökçeler
23.10: Komiser Colombo *(Dizi)*

SHOW TV
18.55: Roseanne
22.15: Arena
23.30: Anılar

16 EKİM CUMA

TRT1
18.10: Genç Görüş
21.00: Bir Başka Gece

TRT2
19.40: Genç Sinemacılar
20.05: Dünya Listelerinden
20.30: Yeşil Enerji
22.40: Mozaik

TRT3
18.45: Müzik Dünyasından
21.25: Ekinoks *(Belgesel)*
22.20: Video Müzik Türkiye

TELEON
20.45: Cuma Postası

SHOW TV
20.45: Konser *(Aşkın Nur Yengi)*

KANAL 6
20.30: Sadri Alışık Talk Show
21.30: Karşı Şov

17 EKİM CUMARTESİ

TRT1
14.05: İlk Uçuşlar *(Belgesel)*
15.10: Hafta Sonu
19.25: Umut Taksi *(Yerli Dizi)*

TRT2
13.20: Bir İnsan Yetişiyor
13.50: Parantez
16.20: Evrensel Bilim *(Belgesel)*
18.30: Sanat 2000
19.15: İngiltere Lig Maçları
20.50: Okudukça
22.40: İspanya Ligi

TRT3
20.05: Hayvanların Dünyası
23.40: Pop Saati

INTERSTAR
20.45: Saygılar Bizden *(Komedi Dizisi)*
21.25: Bir Cumartesi Eğlencesi
00.50: Otostopçu *(Dizi)*

TELEON
22.25: Elma

SHOW TV
08.55: Çizgi Klasik *(Odyssey)*
12.00: Başlama Vuruşu
13.50: Galatasaray-Bursaspor Futbol Karşılaşması
17.10: Konser *(Sertab Erener)*
18.50: Top-10
19.20: Varsayalım İsmail

KANAL 6
18.30: Küçük Şeyler *(Yerli Dizi)*
19.00: Burnumu Keser misiniz?

FOTOSPOR GAZETESİ GENEL YAYIN YÖNETMENİ

"Yalan da yazıyoruz"

Ersan Çelik: "Biz şov gazetesiyiz. *Fotospor*'u fanatiklere satıyoruz... Eski futbolcuların spor yazarı olmaları gereksiz ve saçma..."

"Gidin! Ananızın damına kadar yolunuz var!", "Polonyalı inek hakem kasesine kına yaktı", "Top hakem", "Var mı len Fener'den daha baba takım!", "Nataşa Yataşağ!", "Amcamı (Botev kalecisi) iki kere deldim. Ama akıllanmadı", "Şerefsiz komşi". Bu sözler bir sokak kavgasından değil, spor gazetelerinin manşetlerinden alındı. Spor gazetelerinden birinin yetkilisi ayaküstü sohbet sırasında kendisini eleştiren muhabirimize hak verirken, "Hayvanlara gazete yapıyoruz" dedi. Spor basınında argolaşan manşetler üzerine *Fotospor* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni **Ersan Çelik** ile *2000'e Doğru*'dan **Kamil Erdoğdu** görüştü.

ERSAN ÇELİK. "Özel TV'lerin yanında biz zemzemle yıkanmış gibiyiz."

-Son günlerde spor basınının manşetlerinde argo sözlere daha sık rastlamaya başladık. Bu konuda ne diyorsunuz?

-Gazetelerimizde argo kullanıldığı, ileri gidildiği söyleniyor. Türkiye'de evlerde tutti frutti'ler, hatta onu bile aratacak şekilde ileri giden filmler seyrediliyor. Bunlar yadırganmıyorsa, bizim "Fenerbahçe oyacak, takacak" gibi başlıklarımızın eleştirilmesi yanlış. Ben doğru yaptığımıza inanıyorum. Biz şov gazetesiyiz. *Fotospor*'u tribündekilere, fanatiklere satıyoruz. Onların kullandığı birtakım ifadeleri kullanmamız anormal değil. Bu tür başlıkları özellikle Avrupa Kupaları'ndaki başarılarımızdan sonra kullanıyoruz. Tabii ki dozunu da kaçırmayacağız. Şov kavramına uygun davrandığımızı sanıyorum.

-Galatasaray'ın Katowice'yi elemesinden sonra Polonyalılar için "Ananızın damına kadar yolunuz var!" diye başlık attınız. Evde çocuğunuz bu şekilde konuşsa hoş karşılar mısınız?

-Benim beş yaşında oğlum var. Bazen stresli bir iş yaptığımda, telefonda konuşurken tepkimi küfürle dile getiriyorum. O da bundan ister istemez etkileniyor. Ama yadırgamıyorum. Günümüzde böyle şeyler oluyor, dünya değişiyor, sınırlar kalkıyor, devletler yıkılıyor.

En ciddi gazete denilen *Milliyet* bile "Baykal oyacak!" diye manşet atıyor, yadırganmıyor. Biz "Fenerbahçe oyacak" deyince yadırganıyor. Ben ahlak, namus satmıyorum, bu değerleri yıkmaya da çalışmıyorum. Zaman zaman kullanılan ifadeleri abartılı olarak veriyorum. Bu tür yazılarla hakaret ettiğimizi düşünmüyorum. Öfkemi, Avrupalılar tarafından yıllardır hor görülmüşlüğe duyduğum tepkiyi bir yolla dile getirmem gerekiyor.

-Bu tür yazıların spora, futbola bir katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

-Bugün özellikle özel televizyon kanalları Türk futbolunu öldürmek istiyor. Naklen yayın olduğu zaman Fenerbahçe'nin maçına bile 3 bin 500 kişi gidiyor. Biz öyle ya da böyle birtakım ifadeler kullanarak heyecanı uyandırmak durumundayız. Fenerbahçe yenecek değil de oyacak, takacak dediğimiz zaman daha çok ilgi uyandırıyor. Belki bir hizmet değil ama şov. Bu şova ayak uydurmamız gerekiyor. Özel TV'lerin her gün evimizde yaptıklarının yanında bizimkiler zemzem suyuyla yıkanmış kalıyor. Biz bu gazeteyi insanlara satmak zorundayız. Satmak için de ilgi uyandıracak yollar bulmalıyız. Mecburuz buna. Ciddi olsak 150 değil ancak 50 bin satarız.

-Spor basını ilgi uyandırayım derken yalan haber de yazmıyor mu?

-Tabii yazıyor. Yalan haberin olmadığı ülke yok. **Feldkampf** bile geçen gün Alman gazetecilere "Türk basınını geçtiniz!" diye isyan etmiş. Bizim gazetemizde de zaman zaman abartmalı haberler yer alıyor. Bunda haber alma zorluklarının da etkisi var. Bizi çoğu zaman yöneticiler ters köşeye yatırıyor. Ama yalan haberden pek kimsenin zarar gördüğünü sanmıyorum, hatta işlerine bile geliyor.

-Spor basını içinde yazarlarla muhabirler arasında kazanç ve olanaklar açısından büyük bir uçurum var. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Eski futbolcuların spor yazarı olmaları bana göre son derece gereksiz ve saçma. Burada gazeteciliği profesyonel meslek olarak seçmiş **Sanlı Sarıalioğlu** gibi isimleri ayrı tutuyorum. Ancak **Can Bartu, Turgay Şeren, Coşkun Özarı, Ziya Şengül** gibi isimlere anormal paralar veriliyor, büyük imkânlar tanınıyor. Bu çok yanlış. Spor basınına maddi olarak zarar verdiği gibi, önlerini tıkadığı için gençleri motive edemiyor. Biz bu tür imzalara yer vermeyi, başımıza çok sorun çıkardığını gördüğümüz için tamamen bıraktık. Bırakın antrenmanları, maçlara bile doğru dürüst gitmezler. Görüşlerini ise başkaları yazar. ■

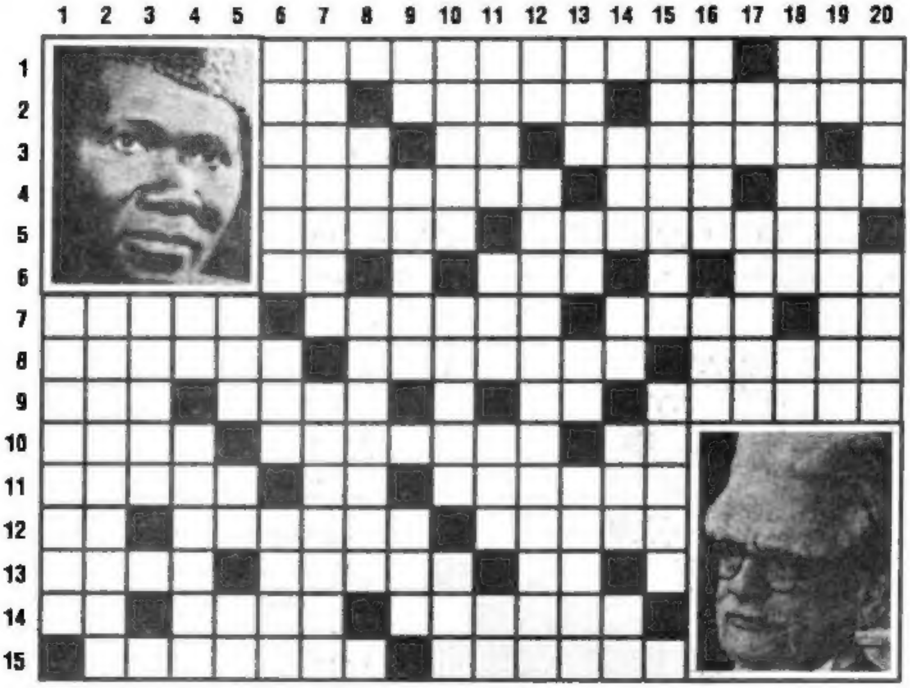

SOLDAN SAĞA

1)(1888-1980) 1945 Devrimi'nin ardından iktidara gelen Ho Şi Minh'in önderliğindeki Viet-Minh hareketi içinde önemli görevler üstlendi. 1946-54 arasında Çinhindi'nde Fransa'ya karşı direnişte Lien Viet'in başkanlığını yürüttü. Cenevre Konferansı'nın ardından, Lien Viet ile Viet Minh'in işlevlerini üstlenen Anavatan Cephesi'nin başkanlığına getirildi. 1967'de Lenin Barış Ödülü'ne değer görüldü. 1969'da Ho Şi Minh'in yerine Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, 1976'dan sonra da Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olmuştur. Vietnamlı komünist önder. / Avrupa Topluluğu. **2)**Şaşma ve heyecan belirten bir ünlem. / İlgi. / Pulaterina. **3)**Davranış. / Akıl. / Su kabı. **4)**İçel'in bir ilçesi. / Enerji cinsinden tanımlanan ışınım miktarı. / Bir mastar eki. **5)**Destan. / Sohbet etmek, konuşmak. **6)**Europyumun simgesi. / Egemen konumdaki kişilere ödenen ortaçağ Avrupa'sında toplanan bir vergi. / Değerli bir cins taş. **7)**Aksaray dolaylarında, biçilen ekini harman yerine taşımakta kullanılan arabaya verilen ad. / Japonlar'ın ulusal çiçeği. / Spor karşılaşmalarının sonucu. / Sodyumun simgesi. **8)**Herkes. / Genellikle pamuktan sık bir şekilde dokunmuş düzgün bez. / *Ağaca Tüneyen ....* (İtalo Calvino'nun bir kitabı). **9)**Bir kümes hayvanı. / Yunanistan'da bir yarımada. / Kalsiyumun simgesi. / Alev. **10)**Dili, bugün yalnızca bir kişi tarafından konuşulan ve son kökleri Balıkesir'in bir köyünde yaşayan bir Kafkas halkı. / Yelkenlere açılan deliklere ve halat ilmiklerine geçirilen halka. / Uzaklık anlatır. **11)**Dürülerek yuvarlak biçim verilmiş deri veya kâğıt. / Bir nota. / Ölmüş koyunun baş koyuna emdirilen yavrusu. **12)**Tümör. / Rehin senedi. / Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk. **13)**Letonya'nın başkenti. / Yönetim. / "Aptal Kutusu"nun kısa yazılışı. **14)**Genişlik. / Emile Zola'nın bir kitabı. / Üç tam tondan meydana gelen aralık, artık dörtlü. **15)**Büyük balıkçı kayığı. / Eleştiri.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1)Fransa'nın denizaşırı topraklarının geleceğini belirlemek için 1958'de yapılan halkoylamasında bağımsızlık yönünde başarılı bir kampanya yürüttü. Gine'nin 2 Ekim 1958'de bağımsızlığını elde etmesinden kısa bir süre sonra devlet başkanlığına seçildi. İç politikadaki sertliğine karşın uluslararası ilişkilerde ılımlı bir önder olarak öne çıktı. *Devrim ve Halkın Birliği* ile şiirlerini topladığı *Militan Şiirler* yayımladığı iki kitabıdır. Sol üst köşede fotoğrafı görülen Gine Devrimci Halk Cumhuriyeti'nin (bugün Gine Cumhuriyeti) ilk devlet başkanı. **2)**Bir gemici düğümü. **3)**Gerekli. **4)**Eski dilde "o". / Küba'nın başkenti. **5)**Hafif ıslaklık. / Bulmaca tanrısı. / Amerikanyumun simgesi. **6)**André Gide'in 1942'den savaş sonuna değin yaşadığı Kuzey Afrika'da, edebi bir vasiyet niteliğindeki son büyük yapıtı. / ... *Yıllar* (Steven Spielberg'ün bir filmi). / Tırpana balığı. **7)**Psikanaliz kuramına göre çocuk gelişiminde kızların babalarına, erkeklerin annelerine cinsel ağırlıklı aşırı ilgi ve sahiplenme isteği duyması ve bu nedenle kızların anneyi, erkeklerin babayı rakip olarak görmesiyle ortaya çıkan süreç. / Bir yumurta pişirme çeşiti. **8)**Telefon sözü. / Pers mimarlığında, çatı örtüsü çok sayıda ayakla taşınan büyük salon, taht salonu. **9)**Rusça "evet". / Kusturucu ilaç niteliği taşıyan bazı bitkilere verilen ad. / Devletin TV kuruluşu. **10)**Yeniçeri maaşı. / Utanılacak durum. / Güç, kuvvet. **11)**İran'ın Umman Körfezi kıyısında bir kenti. /Hint-Avrupa ailesinden olan. / Öç, intikam. / İridyumun simgesi. **12)**"Takım"ın kısa yazılışı. / (1905) Ailesi İspanyol Sefarad Yahudileri'ndendir. İspanyolca ve İngilizce'nin yanı sıra yapıtlarını üçüncü dili olan Almanca'da yazdı. *Körleşme, Kitle ve Güç, Kurtarılmış Dil, Sözcüklerin Bilinci* önemli yapıtlarından bazılarıdır. 1981'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır. Yapıtlarında kitlelerin duygularını ve çevresiyle uyumsuzluk içindeki bireyin konumunu araştıran, sağ alt köşede fotoğrafı görülen roman ve oyun yazarı. **13)**Olgunlaşmamış. / Peygamberleri Hud'u dinlemedikleri için tanrı tarafından yok edilen kavim. / Kiloamperin simgesi. / Eski bir Fransız halk dansı. **14)**Matematik dünyasına adıyla anılan birçok teorem veren, çözümlerinin mekanik problemlerine uygulanmasının en iyi örneklerini veren ve genç bir matematikçi kuşağının yetişmesine katkıda bulunan Cahit önadlı matematikçimiz. / Nazi Hücum Kıtası. / At yavrusu. / Nikelin simgesi. **15)**Kalite. / Ateşin parıldayarak yükselen ateşi. **16)**Norveç'te bir ırmak. / En küçük izci birliği. **17)**Namus. / Dişi geyik. **18)**Bulmaya çalışmak. / Radyumun simgesi. **19)**Bir seslenme ünlemi. / Bere. **20)**Demir sarnıç. / Japon yazısında hece imi.

GEÇEN HAFTANIN ÇÖZÜMÜ

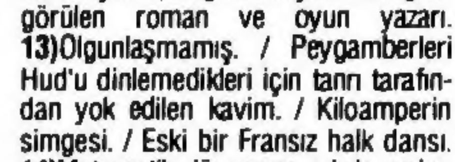

Kafka

Kafka'nın kişiliği ve düşüncelerini doğrudan veren bir kitap okudum: *Kafka İle Konuşmalar*. Bu kitap beni eski Kafka araştırmalarına götürdü. Epeyi uğraşmışım Kafka'yla. Anımsadığım kadarıyla bir dökümünü yaptım: *Dava, Şato, Amerika, Milena'ya Mektuplar, Değişim, Günlük, Ceza Sömürgesi, Bir Savaşın Tasviri* (Buradaki bir öykünün adı ne unutulmazdı: *Bir Köpeğin Araştırmaları*. Ben de araştırmalarıma bu adı koymak isterdim). Türkçe'ye çevrilmeyenlerden de okumuşum: *Babaya Mektup, Seyirler, İlk Acı, Perhiz Şampiyonu, Bir Küçük Kadın, Felice'e Mektuplar...*

Kafka, içinde yaşadığımız saçmalığı ince, kesin bir dille ve yaralı bir biçimde ne güzel anlatır. Nedensiz suçluluk duygumuzu, yabancılığımızı, atılmışlığımızı... Ama bu son kitap bana Semitik Kafka'yı, Kafka'nın kendisini verir gibi... Sessiz dururmuş Kafka... Gözleri, yüzü, elleri ve tüm varlığı ile gürültüsüzce anlatırmış kendini. Bir yerde bunu bilinçli yaptığını söylüyor. Sessizliğin güçlülük olduğunu, özgürlük olduğunu söylüyor.

Konuşurken sık sık şaşırtıcı, kendini hemen ele vermeyen, ama anlaşıldığında da pek öyle derin olmayan cümleler yapıyor. Kafka'yla birlikte olunca insan, edebiyatı "açıklık" olarak değil de "kapalı sözler biçimi" olarak algılıyor. İlk başta, söyleyene bir tuhaf yücelik kazandıran bu kapalılığın, anlaşıldığında öyle eme varar bir şey olmadığı görülüyor. Kafka'nın davranışı bizim şeyhlerin "orası derin"lerle etkili olmalarına benziyor. Ne de olsa Kafka da, şeyh de aynı Semitik kültüre bağlı. Kafka, bu yönüyle tutmadığım tarafta... İlgililik (afinite) kuralına göre bu tarafa bağlı başka özellikleri de olması gerekir.

Var Kafka'da bunlar: Kafka tutucu, gerici... İki lafının biri günah... Yahudici, Siyonist, Tevratçı, statükocu. Genelde rahat... Burjuva ahlakı, davranışları ve muaşeret kuralları içinde balığın suda oluşu gibi... Kafka, yalnızca kendi kabilesini kollayabilen bir benmerkezcilikte... Güçlüye yakın, güçsüze soğuk. Serin açıklığa değil, nemli karanlığa yatkın. Devrimcilere karşı kuşkulu (kapitalizme az kuşkulu), haksızlıkları, zulmü, sömürüyü olağan ve katlanılması gereken şeyler olarak gören, onlara içinde isyan ve öfke duymayan biri. Bir tek isyanı var: Yahudiler'in 1920'lerdeki (kendi yaşadığı yıllardaki) durumu.

Filistin'e göç eden Yahudilik'le derinden ilgili. Yahudiler ona göre "kişisel bir Allah'ın seçkin halkı" (s. 96). "Yurda, Filistin'e gidiyoruz. Köklerimize... Çevremizde Yahudi düşmanlığı büyüyor. Ama bu, iyi bir şey. Talmud der ki: Biz Yahudiler zeytine benzeriz. Ezilince veririz en iyimizi" (s. 98). "Gittikçe daha çok Yahudi genci dönüyor Filistin'e. Kendi kaynağına, büyümeye dönüş bu" (s. 58). "Kutsal Kitap, geçmişte kalmamıştır. Baştan aşağı çağdaş olan Yahudi halkının sesidir o" (s. 97).

Kabilesiyle böylesine ilgilenen Kafka, daha geniş insanlığı ilgilendiren bir sorun oldu mu "Ben politikayı bilmiyorum" deyip arkasını dönüyor. Kabuğu içinde tıslan böceği gibi oluveriyor. Politik bir tek ilgisi var: Siyonizm. Bunun dışında bütün insanlar ona pek bulanık bir cam ardından görünüyor. Yahudi'nin dışındaki insanın yarası ona hiçbir şey söylemiyor.

Kafka'nın "silindir şapkalı adam"a (kapitaliste) öfkesi yok. 84 ve 85. sayfalar boyunca onu duyarlılıkla anlayıp çözümlüyor. Ona sıcak. Oysa yaşadığı günlerin büyük Rus Devrimi'ne kapalı. Buz gibi... (s. 66, 67, 68). Rus Devrimi'nden, 1922'lerin Almanya ve Çekoslavakya'sından, Marxçı hareketlerden söz açılınca: "Ben politik gelişmelerden habersizim. Dostum Max Brod bana sabaha kadar anlatır" diyor. Bilgisizliğini sevimli, hoppa, entelektüel bir bilgisizlik olarak görüyor. Kaygılanmıyor. Küçük dünyası kendine yetiyor. Belki de "rafine" olmayan gereksiz bir bilgi gibi düşünüyor çevresinde oluşanların bilgisini... Bu bilgiç gözükapalılık tiksindiriyor beni...

Kafka, düzenin yanında oluşunu, konformistliğini, tutuculuğunu entelektüel/sanatçı bir eda ile kişisel avantajı haline dönüştürüyor. Yanında kırk güçlü kırk güçsüzü dövüyor olsa dönüp de bakmaz bu ince ruhlu bayımız... "Ne oluyor yahu" diye şöyle bir merak buyurmaz. Olsa olsa çok "düzeyli", anlaşılması kolay olmayan bir kelam eder. Duruma ince ruhlu, zeki bir yorum getirmiş gibi görünür. Tutucuyu ve döveni okşayan bir yorum... Nasıl olsa kurbanlar "seçilmiş halk" (Yahudi) değil... Böyle mendebur ve kötü niyetli bir kişilik yayılıyor kitaptan.

Kafka, bilimsel gelişmelere öylesine ilgisiz ki nerdeyse Yahudi Kutsal Kitabı'ndaki gibi Dünya'nın Evren'in merkezinde olduğunu söyleyecek... Yakın çevresi tuhaf Ortaçağ kokularıyla dolu. Schlaf diye bir dostları Kafka ve arkadaşını evine götürüyor. Eski, küçük bir teleskopla Güneş lekelerine bakarak, Yer'in Evren'in merkezi olduğunu ispata çalışıyor (s. 44). Şu Semitik kültür, bin yıldır bilime bir türlü ısınamadı gitti.

Hani "entel", "derin", "rafine", "ince duyarlıklı", kaprisli, tinsel, "izm"lerin üstünde, materyalist olmayan, angaje olmayan sanatçılar vardır. Temelde uyumlu, ama uyumsuz gibi duran... Özgürlüğü yapma sorunlarda arayan... Kafka sanki onlardan. Gerçekte sağa angaje, felsefi anlamda idealist, Evren'i kavrayışta sığ ve züppe: Kapalı konuşmaya, dil ve sözcük oyunlarına, espriye aşırı düşkün. Bu son üç özellik, sığlığın, gönül ve kafa darlığının, yani sağcılığın genel özellikleridir.

Kafka'nın özellikleri kabile çevresindeki Semitik (Yahudi, Arap) kültürünün özellikleri. Kafa darlığı bu kültürden kaynaklanıyor. Ama Semitik halkın yetiştirdiği Marx'a, Freud'a, Einstein'a ve daha nicelerine ne demeli?

Semitik kültürün önemli büyükleri olarak gösterilen bu adamlar gerçekte Semitik kabile kültürünün en karşıtlandırlar. Semitik kültürce en çok lanetlenenlerdir. Freud, özellikle *Hz. Musa ve Tektanrıcılık* ile *Totem ve Tabu*'sunda Semitik kültürden bağımsız, onu bir kenara iten, ona karşı çıkan sonuçlara varmıyor mu? Marx'ın üstündeki Semitik laneti anlatmaya gerek var mı? Einstein Evren'in mistik yalınkat kadrolarla açıklanamayacak enginliğini, ele avuca gelmezliğini söylemiyor muydu? Madde ile enerjinin aynı şeyler olduğunu, maddenin enerjiye dönüşüm formülünü ($E=mc^2$) bularak; elle tutulamayanda, maddi olmayanda yani enerjide bir medet arayan Semitik anlayışın lanetini çekmedi mi? Bu bilimadamlarının ortak özelliği Semitik soydan gelmelerine karşın bilimin yollarında ister istemez Semitik kültürden kopmaları ve ona karşı çıkma zorunda kalmalarıdır. Bu adamlar, Semitik kültürde kalındıkça özgür bilim olamayacağının kanıtlarıdır. Kafka ise ne denli ender yeteneklerle bezenmiş olursa olsun Semitik kabile kültürü sınırları içindeki birinin dar kafalılığa ve aşiretçiliğe meylettiğini bize gösteriyor.

Semitik kültür bir zamanlar bütün Evren'i kucaklamayı hedefleyen kurgular yapacak kadar parlaktı. Günümüzde geride kalan bu kültür, insan kişiliğini eğip bükerek, genişlikten alıkoyarak onu çirkinleştiriyor. Kafka, bu açıdan ne öğretici...

ALO ARKADAŞ

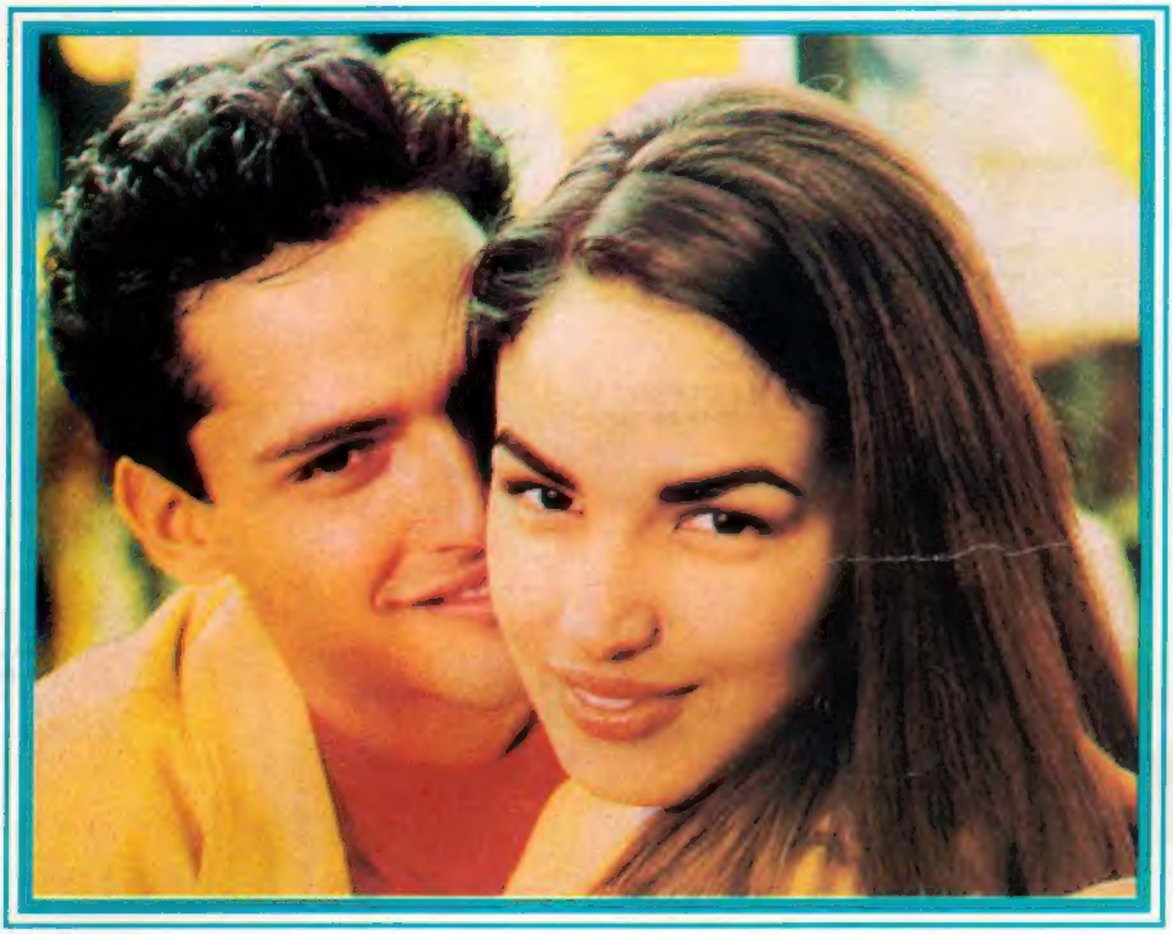

ŞİMDİYE KADAR ÇOK ZORDU, O ÖZEL İNSANLARA ULAŞMAK... ŞİMDİ ONLAR DA SİZİ BULMAYA ÇALIŞIYOR... SICACIK VE SAĞLAM DOSTLUKLAR KURMAK, YALNIZLIKLARA SON VERMEK İÇİN ÖNCE... **900 901 911**'İ ÇEVİRİN, SONRA...

İlgilendiğiniz yaş ve cinsiyet grubunu belirtin. Bırakılan mesajları dinleyip istediklerinizi cevaplayın. Kendi mesajınızı bırakırken adınızı ve adresinizi ve telefon numaranızı kesinlikle açıklamayın. Size gelen mesajları dinleyebilmek için şifre numaranızı unutmayın. Size gelen cevapları sadece siz dinleyebilirsiniz. Amacına uygun tüm mesajlar 24 saat içinde yayınlanacaktır.

900 301 993

ALO EVLENMEK İSTİYORUM

Hayalinizdeki eşin kim olduğunu biliyorsunuz. Onu düşlerinizde yaşatıyorsunuz. Artık onu gerçekten bulup tanışmanızın zamanı gelmedi mi? **900 301 993**'Ü çevirin! O da orada sizi bekliyor!

Türkiye'nin her yerinden Alo Arkadaş servisimizin 1 dakikası 5833 TL, Alo Evlenmek İstiyorum servisimizin 1 dakikası 17.500 TL. dır. Ortalama servis süresi 2-5 dakikadır.

ALO BİLGİ

YENİ GÜNAYDIN

Okumamak Eksikliktir

Okuyor musunuz ?